

בצילא דמהימנותא

בקודש פנימה • דברי תורה • שיחות קודש

פר' פינחס • ז - טו תמוז

תשפ"ב • שנה כ"ב • גליון מא (תתשמ"ב)

יום רביעי פר' בלק ז' תמוז

לפני תפילת שחרית הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הגה"ק הכבד הרב טעם זי"ע.

בערב קיבל מרן שליט"א קהל.

בשעה 10.00 הגיע מרן שליט"א לאולם שע"י בית הכנסת ישראל הצעיר בסמיכות לקרית צאנז, שם נערך מעמד הוקרה מיוחדת לקבוצה מובחרת של אברכים אשר למדו ושיננו ושילשו בלימוד המסכתות הקשות מסדר קדשים, כשאחר שסיימו ללמוד סדר קדשים במסגרת מפעל הש"ס משך כשנתיים ימים, לבקשת כ"ק מרן שליט"א החלו שוב בחזרה על כל סדר קדשים בפרק זמן קצר, ובמשך תשעה חדשים נבחנו כל חודש על 60 דף גפ"ת, וכך לקראת ט' תמוז יומא דהילולא של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, סיימו להיבחן על כל סדר קדשים והוכיחו ידיעות מפליאות ומופלגות בכל מרחבי המסכתות.

סעודת המצוה אורגנה ע"י אברכים ממסגרת זו, ובראשם הר"ר עמרם גרין הי"ו, ונקראו אליה האברכים וב"ב, והוריהם וזקניהם הי"ו.

את המעמד הנחה בטוב טעם ודעת הרה"ג ר' חיים יהודה אייזנבך שליט"א, ר"מ בישיבה"ק לצעירים 'דברי חיים' פעיה"ק, וקיבל בכבוד וביקר את האברכים ובני משפחותיהם שזכו לעמוד לימינם.

לאחמ"כ האזינו הכל לשיחתו המאלפת של הרה"ג רבי יעקב שמואל לנדאו שליט"א דומו"צ בעלזא בית שמש שדיבר בערך ובמעלת לומדי התורה שאין דומה להם, ועליהם לשמוח כל ימיהם על שזכו לשבת על התורה בין כותלי בית המדרש.

דברים נרגשים נשא ראש הכוללים הגאון רבי יעקב ישראל שמרלר שליט"א שתיאר כעד קרוב את שקידתם העצומה של האברכים ועל הזכות הכבירה שזכו לה שכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א נושא על לוח לבו הטהור כנשוא האומן את היונק, אברכים אלו

שחשובים אצלו מאוד ועוקב מקרוב אחר התקדמותם. עוד הרחיב על כך שזכו שכ"ק מרן שליט"א מעתיד בעדם כל הימים שיצליחו בתורה ועליהם להבין ולשמוח בזכות גדולה זו.

באמצע הדברים קיבלו בחרדת קודש את פני כ"ק מרן שליט"א, שהופיע בהדר גאון לפאר את המעמד וביקש מראש הכוללים שליט"א להמשיך בדבריו עד לסיימם.

במשך כל המעמד נראו אותות של קורת רוח ושמחה על פני הקודש באופן שאין לתאר. ניכר היה שכ"ק מרן שליט"א רווח נחת עצום מבניו אלו התלמידים שהעפילו לדרגות גדולות אלו בלימוד ובידיעת התורה.

מרן שליט"א ערך שולחן לחיים, ואיחל מברכות קדשו לכל הנאספים.

לאחר מכן נערך הסיום ע"י הר"ר בנימין זאב שימון הי"ו, את הקדיש אמר הר"ר שמעון לעמל הי"ו, ובהתחלת סדר מועד כובד הר"ר חיים רייך הי"ו. בין הסיום להתחלה קמו כולם לרקוד לכבוד התורה ולומדיה בריקודי שמחה נלהבים כאשר כ"ק מרן שליט"א מעודד בעוז את השירה והזמרה.

הס הושלך בקהל כאשר כ"ק מרן שליט"א החל לשאת מדברות קדשו, וזהו תוכנם:

ההתרגשות בעת הזאת גדולה היא עד מאוד, והגם שאין הדברים אצלי בגדר חידוש, כי מלווה אנכי את האברכים היגיעים בתורה במסגרת זו, ורואה אני תמיד את שאיפתם השתדלותם והשתוקקותם להתעלות בתורה ועבודת השי"ת וביראת שמים. כן יוצא לי פעמים הרבה לראות ביום השב"ק לאחר הסעודה בשעות אשר מדרך בני אדם לילך לאגור כוחות וכו', הרי שישנם אברכים - אשר אני מקנא בהם - והם ממהרים

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר משה בן מוה"ר שמואל רפאל רייך ז"ל

תנצבה.

דאם נותן את כל שעות היום שלו עבור אחרים, עוזר לו הקב"ה וזרעו לברכה, למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה, עכדה"ק.

והנה באהרן כהנא קדישא מצינו שהעיד עלינו הנביא (מלאכי ב, ו-ז) בשלום ובמישור הלך אתי ורבים השיב מעון, כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צבאו"ת הוא, ואמרו חז"ל (אבות א, יב) והיה אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, ומשים שלום בין איש לרעהו ובין איש לאשתו, והיינו שהיה עסוק הרבה עם זולתו להיטיב עמם ולקרבם לתורה. ועל זה בא קרח בטענה שאין אהרן ראוי לכהונה, לפי שהוא מבטל מזמנו מעסק התורה לטובת עסקנות עם זולתו, ומעתה היאך יזכה להתעלות להיות מלאך אלוקים. ואמנם לא ידע ולא הבין כי פעל אהרן במסירות נפשו בלתי לה' לבדו לרומם כבוד שמים, וממילא נתקיים בו 'זרעו לברכה'.

ועל כן היו אומרים ברוך המקום ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן, והיינו כי יש בכך לימוד לדורות עולם, בכל דור ובכל זמן, למי שמוסר נפשו למען זולתו, ואף בזמן שהיה יכול הוא להתעלות יותר ולהספיק בלימודו יותר וכו', ועכ"ז הוא מתמסר לזולתו ללמדו ולהחכימו, וכן כל אחד ואחד לפום דרגא דיליה, הרי שמובטח לו אותו הברכה שלא יוזק ויפסיד מכך מאומה, כי הקב"ה לא ישאר חייב וישלם לו גמולו משלם, ורבי פרידא יוכיח כנודע מחז"ל (עירובין דף ג"ד ע"ב).

*

בעמדנו בסמיכות ליומא דהילולא של מרן אאדמו"ר זי"ע, [וקם כאן דור חדש שלא זכו להכיר ולראות את עבודת הקודש, באשר כבר חלפו כ"ח שנים מאותו היום שנסתלק מאתנו לחיי עולמים, וכמה שנים קודם שלא היה בכוחותיו הגופניים]. - הרי שאצלו היו יכולים לראות בחוש ובפועל את המסירות נפש למען

כבר ואצים בחזרה אל בית המדרש, ועוסקים בתורה הק' משך שעות ארוכות ברציפות. וזהו הן ביום ו' ערב שב"ק והן ביום השב"ק. ובהתבונני בזה מי ילד לנו את אלה, הרי שהדבר ברור אצלי כי הכל הוא בכוחו ובזכות הדמעות והתפילות של מרן אאדמו"ר זי"ע, ועבודתו בקודש את השי"ת כל ימי חייו.

*

הרהרתי כעת במאמר חז"ל בשלהי סדר קדשים, ששנו חז"ל בלשון המשנה (מדות פ"ה, מ"ד) ושלא נמצא בו פסול, לובש לבנים ומתעטף לבנים, נכנס ומשמש עם אחיו הכהנים. ויום טוב היו עושים, שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן, וכך היו אומרים, ברוך המקום ברוך הוא, שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן. וברוך הוא, שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי הקדשים. וראוי לבאר הענין מה שהודו ושבחו כל כך שלא נמצא בו פסול, ומהיכי תיתי שימצא פסול בזרעו של אהרן.

ואפ"ל עפ"י הנודע מאמר הגה"ק בעל חתם סופר זי"ע בשם תלמידו (עי' הקדמת ספר דברי אברהם, ד"ה והנה חותני), עה"פ (תהלים לז, כו) כל היום חונן ומלוה וזרעו לברכה, דצדיקי אמת מקדישים כל ימיהם להרבצת תורה ולצרכי שמים ומלמדים תורה לתלמידים ואין להם כל פנאי להשגיח בעינא פקיא על בניהם, וע"פ דרך הטבע היה צריך להיות שבניהם יהיו חלילה עמי הארצות ולא יהיו מחונכים בדרך הטובה והישרה, ועד"ש (גדרים דף פ"א ע"א) מפני מה אין תלמידי חכמים מצויין לצאת תלמידי חכמים מבניהם וכו'. כי בהיות ומפקירים הם עצמם ומשפחתם למען הזולת, שוב אין עיתותם בידם להקדיש למען חינוך בניהם, ולגדלם להיות יראים ושלמים בעבודתם את קונם הבורא ב"ה ובלמוד התורה, ועלולים חלילה שלא להתגדל בדרך הישרה. לזה אמר כל היום חונן ומלוה,

ברוך אשר יקים את דברי התורה הזאת

דברות הקודש בגליון זה נודבו ונדפסו

לע"נ מוה"ר נתן אריה לייב בן מוה"ר אלימלך הלוי בלומענבערג ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

המבחן על תלמודם (שגם ענין זה לבחורים היה כמעט מהישיבות היחידות שהיו צריכים להבחן), ואין האברכים בכולל אחר נישואיהם צריכים לעמוד בכך. והדברים הללו שנאמרו היו כמעט כשחוק בעיניי, שלא האמינו שיתכן כדבר הזה שאברכים יצטרכו לעמוד בזה, וזה כעין מה שיאמרו כיום שהרבנים היושבים על מדין יש להם להבחן על תלמודם חודש בחודשו.

ואמנם על ידי כן נתפשטה תורה בכרם ישראל, כי אחר שהנהיג מרן אאדמו"ר זי"ע ענין זה אצלנו בישיבה ובכוללים, הרי שעשה הדבר פירות, ובכל מקום ומקום הונהג דבר מבורך זה, כשרק בשמי מעל יכולים לידע ולמדוד מה שנתרבה על ידי כן, פירות ופירות פירותיהן בכל תפוצות ישראל.

כאשר יש לו לבחור ולאברך שאיפה ודחיפה ללמוד ולשנן את תלמודו ואף להבחן על כך הרי שזה הביא לתוספת תורה ואורה בבית ישראל. ושוב אנו נוכחים לראות כמה וכמה ארגונים מבורכים הוקמו בכגון זה, להרבות תורה על ידי בחינות וכו'. וכאשר שמע מכך מרן אאדמו"ר זי"ע הביע קורת רוחו המרובה מכך, באמרו שכאשר אחרים עושים כמעשהו, הרי שזה סימן כי הדבר טוב והגון ורצוי הוא לפני המקום ב"ה.

ועל זה רמז הכתוב מה טובו אהליך יעקב, רומז כאמור על פעולות צדיק לחיים בעת אשר הוא בעולם הזה, זה ניתן לראות רק כאשר משכנותיך ישראל והצדיק כבר נח ונמצא בעלמא דקשוט, או אז נוכחים הכל לדעת כי כנחלים נטוי כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים, ורואים היאך דבריו ופעולותיו צומחים ועולים ועושים פירות עוד ועוד, כשהכל נזקף לכוחו של אותו זקן.

*

ואפ"ל עוד ברמז הכתוב, דרומז כאן על עקרת הבית, דהנה 'אהל' מורה על האשה, וכדמצינו שאמרו המלאכים אל אברהם אבינו ע"ה (בראשית יח, ט) איה שרה אשתך ויאמר הנה באהל. ורמז כאן הכתוב דבכדי שיהיה במציאות משכנותיך ישראל שיוכל האדם לעסוק בתורה הק' בבית המדרש כראוי, הרי שזהו רק בזכות מה טובו

האחרים. ואין דברינו רק כלפי מדריגות גבוהים ועניינים רוחניים בעבודת השי"ת, אלא אף בדברים שיכלו לראות בחוש בעיני בשר, שכגודל אהבת התורה והתשוקה הגדולה שהיה לו לעסוק בתורה הק' מתוך דביקות אמת יומם ולילה, ללא קץ וגבול, כך גם בעת אשר היה צריך לפעול למען הבורא ית"ש, הן בהקמת מפעלות ומוסדות תורה וחסד למען כלל ישראל, ולקדש שם שמים, והן לפרטיים כגון לשוחח עם בחור עול ימים על מנת שייטיב מעשיו, וישקע יותר בעסק התורה וכדו', שמסר כל כולו וזמנו לשם כך. וקיים בעצמו מאמר הזוה"ק (ח"ב, דף ר"ז ע"א) 'אנא עבדא דקוב"ה', והיינו שהיה עבד להשי"ת והעבד עושה לרבו כל מה שצריך ללא הבדל ושינוי מה הוא עושה אם מלאכה מכובדת או מלאכה בזויה.

ונתקיים בו אמרם ז"ל (חולין דף ז' ע"ב) גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, כי כאשר נתבונן כהיום עשרות שנים אחר כך, כאשר ישנם היום מאות אברכים העמלים על התורה כאן בקרית צאנז ובכל אתר ואתר, אשר תורתם אומנתם, עובדי ה' בקדושה ובטהרה יראים ושלמים, כשכל זה הוא בכוח ובזכות מסירות נפשו של מרן אאדמו"ר זי"ע.

ויפורש עפי"ז מאמר הכתוב בפרשתן (במדבר כד, ה-ו) מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, דהנה האהל הוא בנין ארעי, ומשכן הוא משכן של קבע. והנה בכל עת אשר הצדיק עדיין כאן בעולם הזה, הרי שזהו בבחי' אהל ארעי, ואי אפשר לראות כל כך חקר גדולתו. ברם עשרות שנים לאחמ"כ מתקיים הכתוב (קהלת ז, כג) 'אמרתי אחכמה' כאשר 'והיא רחוקה ממני', כשרואים ל' שנים אח"כ כמות התורה שנתרבה בעולם מפעולות צדיק מרן אאדמו"ר זי"ע. וזהו הן אצלנו בהיכלי הישיבות והכוללים, והן בכל קצוי תבל בשאר ארגונים, כולם שוים לטובה.

דכורני כשמרן אאדמו"ר זי"ע דרש שגם אברכי הכוללים יבחנו על תלמודם בכל חודש, והיה זה בהיותי עול ימים עוד טרם הבר מצוה, ואמר מרן אאדמו"ר זי"ע בדרשה שאינו מבין מפני מה רק בחור בישיבה צריך לעמוד בכור

ישעיה שפיצר הי"ו היושב כאן עמנו), שהיה פעם איזה בור ועם הארץ אשר בקושי ידע צורת האותיות והלך ונסע לעיר הגדולה, ושם נכנס להישיבה המפוארת דשם, כשראה את ראש הישיבה שם יושב והוגה בתורה צעק ונקב בשמו של הראש ישיבה באמרו אליו 'עדיין לא סיימת' וסובב ראשו ופנה לחזור לדרכו. אחד מהתלמידים דשם רדף אחריו וכשהשיגו בקשו שיאמר לו פשרן של דברים מה הם, אמר לו הלה: 'בשנות געורי דרתי בעיירה פלונית והייתי בנו של שואב המים, תמידן כסדרן דחק בי אבי שאשב ללמוד ולהגות בתורה כשם שהרב ובנו - הוא ראש הישיבה שלכם - כל עסקם בתורה ויומם ולילה יהגו בם, אך אני - המשיך האיש - שמתני דבריו ללעג, כי ראיתי בתחילת הלימוד כמה שיש לידע את צורת כ"ב האותיות ונקודותיהם, ואח"כ עיברי, וכתב רש"י, תורה ונ"ך על כל מפרשיהם, גמרא רש"י ותוס' ועוד ועוד, והבנתי שאם אלמד עתה יוסיפו ללמדני עוד ועוד באופן שלעולם לא אסיים לימודי ואף שבטבעי הייתי בעל כשרון גבוה מבן הרב, ועל כן מתחילה הדרתי רגלי מבית המדרש ולא חפצתי כלל לעסוק בתורה, והמשכתי במשוכות הצעירים בחיי תענוגות', והמשיך האיש וסיפר 'לפני מספר שבועות שמועה שמעתי שבנו של הרב - חברי משנות געורי - יש לו ישיבה גדולה בעיר הזאת ומרביץ בה תורה לאלפי תלמידיו, אמרתי לעצמי שמא אכן טעיתי אז, ובאמת כבר השלים וגמר כל לימודיו, כשבאתי הנה וראיתי שעדיין יושב והוגה בספריו ושעדיין לא סיים ללמוד, נח דעתי בראותי שחכמתי עמדה לי ושמחתי שלא התחלתי כלל בלימודה... והיינו כי כאמור האיש הישראלי לעולם אינו מסיים. וכמאמר הצדיקים (בשם הרה"ק הרה"ב מפרשיסחא זי"ע) שבאם נדמה לאחד אז ער איז פערטיג, איז ער אב געקאכט, ודפח"ח.

ועל זה רמז הכתוב מה טובו אהליך יעקב כאשר משם יעלה ויתעלה עוד לבחי' משכנותיך ישראל, ורק בעת שיהיה תמיד בבחי' מוסיף והולך, אז יזכה ו'כנחלים נטוי כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים', ויגדל ויתעלה מעלה מעלה, כשבלא כן עלול הוא להפסיד כל אשר לו.

'אהליך' יעקב מורה כאמור על הנשים צדקניות. כי מציאות החיים הוכיחה דמי שיש לו עזר כנגדו לסייע בעדו ולדוחפו לעסוק בתורה בכל עת ועת הוא הוא אשר צלח ורכב על דבר אמת, ועלה ונתעלה בתורה ועבודת השי"ת.

ובוודאי לעת הזאת צריך אני להוקיר ולבא בברכת יישר כח לכל אחד ואחד, כי באמת בושתי עד מאוד לילך על ציון קדשו של מרן אאדמו"ר זי"ע ולבקש ולהתפלל אצלו, בשעה שעם בני ישראל זקוקים לרחמי שמים מרובים ולישועות הרבה, כי לב יודע מרת נפשו, ויודע אני בעצמי שלא גדלתי כאשר ציפה מרן אאדמו"ר זי"ע שאהיה. אמנם בכח התלמידים ופעולות צדיק אשר הם חיים וקיימים, זה נותן בי הכח לגשת ולעלות אל ציונו הק'.

וכמו כן יש להוקיר גם את הנשים צדקניות ולומר אף להן יישר כוחכן, כי יש להם חלק בראש בתורת בעליהן, הן ע"ד שאמרו חז"ל (ברכות דף י"ז ע"א), ובנוסף שצריכות הן יותר להתאמץ בעבודת הבית, ביודען כי ישנם עיתים וזמנים שאין הן יכולות לסמוך על עזרת בעליהן לעשות ולהתעסק בצרכי הבית, בגין טרדת ועסק התורה הק', עיתים שהבעל צריך להוסיף עוד שעות לימוד על השעות הקבועות. ויש להן זכיה גדולה שבעליהן יושבים ועוסקים ודבקים בתורה הק'.

וממשיך הכתוב ואומר כי גם אלו שטרודים כל כך בעסק התורה, ודבקים בתלמוד תורה, מכל מקום אל לו לאדם לדאוג דאגת חינוך בניו, כי ע"ז הבטיחה תורה כנחלים נטוי כגנות עלי נהר, ויהיה השי"ת בעזרם ויתקיים בהם הבטחת 'וזרעו לברכה', ויגדלו פירות טובים בנים ובני בנים יראים ושלמים.

*

וענין נוסף ונחוץ יורמז במקראי קודש הללו, דהנה ידוע לכל אחד כמה דרוש דרוש מרן אאדמו"ר זי"ע מכל אחד ואחד להיות תמיד בבחי' מוסיף והולך, ולבל להפסיק חלילה ולהתגרש מן התורה והעבודה. וכבר סיפרתי בזה עובדא שסיפר ש"ב הגה"צ רבי מיכאל בער וויסמנאדל זצ"ל בענין זה (וכפי ששמעתי מתלמידו הרה"ח ר' אהרן

*

נקרא ע"ש (בראשית כה, כו) וידו אוחזת בעקב עשו, ומצינו בחז"ל (מכות דף י"א ע"ב) בפסוק (דברים לג, ז) ידי רב לו, שביקש משה על יהודה אשר היו עצמותיו מגולגלין בארון וביקש עליו משה רחמים וכו', ולא הוה ידע למישקל ולמיטרח שמעתתא בהדי רבנן, עי"ש, וכן הוא טבע האדם שבשעה שהוא מפלפל בתורה ופריך ומיישב בדברי תורה הריהו עושה תנועות בידיו. ואילו שם 'ישראל' מורה על בקיאות התורה, דישראל נוטריקון יש שישים ריבוא אותיות לתורה (מגלה עמוקות, פר' ואתחנן, אופן קפו), והיינו שידע האדם וישיג כל חלקי התורה. ולזה אהדריה קרא לשם יעקב להורות כי ב' האופנים נצרכים לו לאדם בשעה שהוא עוסק בתורה, ורק על ידי כן יתקיים תלמודו בידו.

ועל זה רמז הכתוב מה טובו אהליך יעקב דייקא בשעה שהוא יחד עם משכנותיך ישראל, כי העסק בעיון התורה לבדו לא יועיל, וכן העסק בבקיאות התורה בלבד לא ישיג בכך האדם מאומה, ורק כאשר ישלב שניהם יחד או אז כנחלים נטוי כגנות עלי נהר כאהלים נטע ה' כארזים עלי מיים.

*

אחת שאלתי מאת ה', שזכותו של מרן אאדמו"ר זי"ע יעמוד לנו שלא יבוש המעיין ולא יקצץ האילן, כפי שביקש הגה"ק החתם סופר זי"ע בצוואת קדשו, וכיון שדרשו חז"ל (ספרי ואתחנן, ט) בפסוק (דברים ו, ז) ושגנתם לבניך אלו התלמידים, הרי שבכאן כולם תלמידים, והם בכלל התפילה והברכה שהיו מברכים שלא ימצא פסול בזרעו של אהרן. ויוכלו ללמוד מתוך הרחבת הדעת ושלוות הנפש, ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה, והאר עינינו במצותיך ודבק לבנו בתורתך, ונזכה לעבוד את השי"ת בלבב שלם.

ההגנה היחידה על בני ישראל בדור הזה הוא רק כח התורה, וכדאמרו חז"ל (מכות דף י' ע"ב) עומדות היו רגלינו במלחמה בשביל שערי ירושלים שהיו עוסקים בתורה, והכוונה על המלחמה התמידית מלחמה לה' בעמלק מדור

ויורמז עוד בפסוק זה, דרך האמת אשר הנהיג מרן אאדמו"ר זי"ע כל השנים, להקדיש חלק מהיום לעיון התורה, וחלק מהיום לעסוק בבקיאות התורה. ורק בדרך זו גדלו ונתעלו כל גדולי התורה בכל הדורות, שהיו בקיאים בש"ס ופוסקים בע"פ, והיו שואלים אותם הלכה בכל מקום ויודעים להשיב לגודל בקיאותם בכל חלקי התורה.

חלק העיון וחלק הבקיאות האחד משלים את השני. מי שעוסק רק בתורה רק בדרך הבקיאות, ואינו מעיין בדבר כי אם לימוד מקופיא הריהו כחמור נושא ספרים, ואילו מי שעוסק רק בעיון התורה, יתכן וילמד משנה אחת בלבד משך יום תמים, ובשבוע אחד עמוד גמרא, והגם שאינו מבטל זמנו מכל מקום בגין כן לא יוכל להשיג כלל בבקיאות בתורה לידע כל חלקי התורה. ועל כן בהכרח לשלב ב' הלימודים יחדיו.

ואם כי כעת כשעסקו האברכים בלימוד המסכתות מסדר קדשים, יתכן שבלימוד זה חלק העיון והבקיאות אזלי בחדא מחתא, כי הלימוד עולה בקושי מתוך יגיעה רבה. ברם כעת כשמתחילים ללמוד מסכת שבת, הרי יש לשלב בלימוד גם את דברי הראשונים, ולכה"פ להגיע עד ללימוד טור ובית יוסף, ובכך ישלב לימוד העיון והבקיאות יחדיו.

והנה אמרו חז"ל (ברכות דף י"ג ע"א) תני בר קפרא כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה וכו', אלא מעתה הקורא ליעקב יעקב ה"ג, ומשני שאני התם דהדר אהדריה קרא וכו', ונלאו כל חכמי לב להבין מאי טעמא באמת דאהדריה קרא. וכבר ענינו ואמרנו בזה הרבה והתוה"ק ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים.

וכעת נראה לומר, דהנה נודע (זוה"ק, פרשת לך, ח"א דף צ"ו, ע"א; וראה טור או"ח, סי' תי"ז) דג' אבות העולם מכוונים כנגד ג' עמודי עולם, אברהם עמוד החסד, יצחק עמוד העבודה, ויעקב עמוד התורה (ראה זוה"ק, פרשת תולדות, ח"א דף קמ"ו ע"ב) כדכתיב (מיכה ז, כ) תתן אמת ליעקב.

ואפ"ל דשמות יעקב וישראל מורים על ב' האופנים של עסק התורה, עיון התורה ובקיאות התורה, דהשם 'יעקב' מורה על עיון התורה, כי

קהל אנ"ש במסגרת חברת ש"ס לט"נ כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע. [בה למדו גם פרקי המשניות שאין עליהם מסכתות בתלמוד].

מרן שליט"א סיים תחילה עם מסכת יבמות שסיימו כעת כל תפוצות ישראל במסגרת לימוד הדף היומי, ואח"כ סיים מרן שליט"א הש"ס [ואמר מרן להקדים תחילה סיום מסכת יבמות כי זהו תורה דרבים שכל כלל ישראל בכל קצו תבל סיימו אתה לימודה], ואמר מרן שליט"א הקדיש דרבנן, לאחר מכן נשא מרן שליט"א הדרן למסכת יבמות, וזהו תוכנם:

בסיום מס' יבמות אשר רבבות אלפי ישראל זכו אתמול לברך על המוגמר לסיימו בסדר לימוד הדף היומי, דתניא אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה דברי רבי עקיבא, רבי טרפון אומר בודקין. [בתוס' ישנים ובנימוק"י גרסי ר"ע ור"ט אומרים אין בודקין, ובמסוה"ש ציין שכן הגי' גם במגיד משנה ובלח"מ (פי"ג דגרושין הט"ו), וכ"כ הרשב"א בתשובה שהובא בב"א אבהע"ז (סי' י"ז), וכן הגיה הגר"א עה"ג], וקמיפלגי בדר' חנינא, דא"ר חנינא דבר תורה אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות בדרישה וחקירה, שנאמר משפט אחד יהיה לכם, ומה טעם אמרו דיני ממונות אין צריכין דרישה וחקירה שלא תנעול דלת בפני לוי, ובמאי קמיפלגי מר סבר כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי, ומר סבר כיון דקא שרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמי, אמר רבי אלעזר אמר רבי חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנא' וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך.

ברש"י כתב וז"ל, הכי גרסינן א"ר אלעזר א"ר חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום וכו', וצ"ב מה בעי רש"י במ"ש 'הכי גרסינן'.

והנה הך מימרא דדריש ר' אלעזר בשם ר' חנינא ת"ח מרבים שלום וכו' הוא גם בסוף ברכות, נזיר, כריתות, וראה בערוך לנר כאן בני"ך נוטריקון ב'רכות נ'זיר ל'במות כ'ריתות עי"ש (וכן הוא באמרי נועם להגר"א סוף ברכות ובמראית העין לחיד"א סוף נזיר). ויש להבין מפני מה לא הובא גם כאן המשך מאמר זה כמו שהוא בגמ' ברכות 'אל תיקרי בניך אלא בוניך'.

וכן יש לבאר קישור סוף המסכת לתחילתה חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן וצרות

דור (שמות יז, טז), הוא המלחמה בין הרע לטוב, כאשר הסט"א והטומאה מבקשים לעקור הכל רח"ל, ורק על ידי לימוד התורה במסירות נפש, כאשר בדור הזה בוודאי כל מי שעמל בתורה הוא בבחי' מסירות נפש כפשוטו ובוודאי שישנו נחת רוח מרובה לעילא מכך, ועל ידי כן יצחו במלחמת ה'.

ישפיע השי"ת לכל אחד ואחד שמחה וששון אל ביתו ולכל ישראל, ונזכה לראות בקרוב בישועת ה' בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

לאחמ"כ העניק מרן שליט"א תעודות הוקרה לכל המסיימים, בצירוף מילגות מכובדות לאברכים וב"ב (המלגות בסך 1,500 ₪ לאברך, ועוד תלוש קנייה לב"ב - השתדל בעבורם האברך הר"ר שמואל בנימין קנפלאר הי"ו מפעיה"ק - תשואות חן חן לו).

אחר למעלה משעה של קורת רוח נפרד מרן שליט"א מכל הנוכחים, ובצאתו אמר כ"ק מרן שליט"א למנהל 'מרכז התורה' הרה"ח ר' יודל שפירא הי"ו, שעליו לשמוח כל ימי חייו על כך שזוכה להחזיק כולל עם אברכים כאלו.

יום חמישי פר' בלק ח' תמוז

אחר תפילת שחרית נערך שמחת הברית לבן הר"ר דוד ליברמן מפעיה"ק (ב"ר יהושע מאלעד, וח"ר דוב משה ישכיל מפעיה"ק).

אחר תפילת מנחה הדליק מרן שליט"א בביתו נר של שמן הדולק כל משך יום היארצייט.

לפני תפילת ערבית הדליק מרן שליט"א נרות לרגל יומא דהילולא רבה של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע, והתפלל לפני העמוד.

יום שישי פר' חוקת "יומא דהילולא רבא" ט' תמוז

בשעות המוקדמות של הבוקר החלה להתמלא היכל המתיבתא במאות בחורי הישיבה הק' ואברכי הכוללים, והיה מלא מפה אל פה בלומדים שלמדו בהתמדה מרובה כהכנה לקראת האי יומא רבה, וכהקדמה להתפילה במחיצת כ"ק מרן שליט"א.

בשעה 7.40 נכנס מרן שליט"א מעוטר בטו"ת לתפילת שחרית בהיכל המתיבתא, ברוב עם הדרת מלך. מרן שליט"א הדליק ב' נרות על מקומו, וכן הדליק את הנר תמיד הדולק בהיכל המתיבתא. והחל באמירת ברכות לפני העמוד, והתפלל לפני העמוד את כל התפילה. בסיום התפילה נכנס מרן שליט"א לביתו. לאחר כעשרים דק' נכנס מרן שליט"א להיכל המתיבתא, לשולחן לחיים וסיום הש"ס שנלמד ע"י

ואמר רב אשי מתני' נמי דיקא (כרבא) דקתני חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, ואילו פטורות ופוטרות לא קתני ש"מ.]

וי"ל דזה כוונת רש"י, דהוקשה לו מדוע פתח תנא דמתני' חמש עשרה נשים 'פוטרות צרותיהן', ולא אשמועינן תחלה עצם הדין דערוה גופא פטורה מיבום, לכך כתב חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן כדקתני סיפא וכו', וטעמא יליף בגמרא. דבגמרא דרשינן אליבא דרבא דאיצ' קרא רק על הצרה, אבל ערוה גופא לא צריכה קרא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת, לכן נקט במתני' רק 'פוטרות צרותיהן', דאילו הן עצמן דפטורות מילתא דפשיטא היא.

והנה בתוספות (ד"ה עד) הקשו כיון דתני צרות צרותיהן עד סוף העולם למה לי, דהכי דייק בגמ' בתמורה (דף י"ז ע"ב) כיון דתנא ולד ולדן עד סוף העולם למה לי, ואור"י דהתם כיון דאשמועינן דולד ולדן קרב שלמים ממילא שמעינן דה"ה עד סוף העולם, אבל הכא ס"ד דצרות צרותיהן אסירי טפי, משום דמלצרור דרשינן להו ולצרור משמע תרתי שני רישי"ן. ואפילו לרב אשי (בדף י"ג ע"א) דנפק"ל צרת צרה מסברא (כדאמר התם צרה מ"ט אסירא דבמקום ערוה קיימא, צרת צרה נמי במקום ערוה קיימא), מ"מ איצטריך לתנא לאשמועינן, דלא תיסק אדעתין למימר דמלצרור נפקן. ועוד דלרב אשי נמי צרת צרה נפקא מלצרור, דהא קתני בהדיא בשמעתין צרות צרותיהן מנין ת"ל לצרור ולא לצור, והא דקא בעי בגמ' בדף י"ג מנה"מ, לא אצרות צרותיהן קאמר, דבהדיא דריש להו בברייתא מלצרור, אלא על 'אפי' הן מאה דמתניתין קאי, וע"ז אמר רב יהודה דכולהו משתמעני מלצרור, ורב אשי סבר דמלצרור לא משמע אלא תרי, ואפילו הן מאה מסברא נפקי, דצרתה מאי טעמא אסורה כל כך שאוסרת גם צרה דבמקום ערוה קיימא, צרת צרתה נמי תאסור צרה אחרת דבמקום ערוה קיימא, עכ"ד התוס'.

הרי לן ב' דרכים בתוס' אם לרב אשי ילפינן צרת צרה מסברא או מקרא דלצרור, דמתחילה נקטו התוס' דמסברא הוא דנפקא לן כל דין צרת צרה, ולבסוף נקטו דמקרא הוא דנפקא, וסברא

צרותיהן מן החליצה ומן היבום עד סוף העולם, וכנודע שהתוה"ק סופה נעוץ בתחילתה.

ונעטר פתגמא בדברי תורתו של עטרת ראשינו בעל ההילולא זי"ע, וכאשר הביא רש"י בסוף יבמות שם (בריש ע"א) מתשו' הגאונים דיום שמת בו אדם גדול היו קובעים אותו לכבודו ומידי שנה בשנה כשמגיע אותו יום מתקבצים תלמידי חכמים מכל סביביו ובאים על קברו עם שאר העם להושיב ישיבה שם.

ונקדים מדברי תורתו של כ"ק אאמו"ר זצללה"ה בשיעור פתיחה למסכתין (ממה שלמד שיעורין כסדרן במס' יבמות באלול תשכ"ה), דבתו"ד ביאר דברי רש"י בריש יבמות (ד"ה חמש) וז"ל, חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, כדתני סיפא שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו אשה אחרת ומת בלא בנים שתיהן פטורות, וטעמא יליף בגמרא, עכ"ל. ויל"ד מאי בעי רש"י במ"ש וטעמא יליף בגמרא'.

ולהלן ברש"י (ד"ה וצרות) וצרות צרותיהן עד סוף העולם, כתב רש"י וז"ל 'במתני' מפרש'. וצ"ב מאי בעי רש"י בזה.

וי"ל דהנה ברע"ב כתב וז"ל, פוטרות צרותיהן, שאם היתה אחת מהן נשואה לאחיו ולו שתי נשים ומת בלא בנים, שתיהן פטורות, שנא' ואשה אל אחותה לא תקח לצרור לגלות ערותה עליה, שאין ת"ל עליה אלא ללמדך שאפילו יבמתו שנא' בה יבמה יבא עליה, אם היא אשה אל אחותה לא תקח, וה"ה לשאר עריות שיש בהן כרת, ואין לי אלא היא צרתה מנין ת"ל לצור, צרת צרתה מנין ת"ל לצרור דמשמע לא תקח לא היא ולא צרתה ולא צרת צרתה. ומבואר מדבריו דתנא דמתני' בא לחדש לנו עצם הדין דאין יבום בערוה, דלולי קרא ד'עליה' לא הוי ידעינן ליה.

אולם התו"ט כתב בזה, פוטרות צרותיהן, דאילו הן עצמן דפטורות מלתא דפשיטא ולא אצטריך למיתני, דודאי דלא אתי עשה דיבום ודוחה ל"ת שיש בו כרת, והא דכתב עליה כדפירש הרע"ב משום דרשא דלצור הוא דאצטריך ליה, [והיינו כדאמרינן בדף ח' ע"א, רבא אמר ערוה לא צריכא קרא דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת כי איצטריך קרא למיסר צרה,

*

דרב אשי איצ' לאפילו הן מאה.

ובדרך פלפול י"ל דהך מילתא אם עדל"ת שיש בו כרת תליא במהות דין עדל"ת, דהנה כתבו האחרונים (וכן ביאר אאדמו"ר זצלה"ה בילדותו ראה י"ס גליון ע') ליתן טעם להא דעדל"ת. עפי"ד הש"ך (חו"מ סי' כ"א) בשם הירושלמי (גיטין פ"ז ה"ו) דאונסא כמאן דעביד לא אמרינן ואונסא כמאן דלא עביד אמרינן, ולכך במקום דאיכא מ"ע ולנגדו עומד ל"ת, הרי שאם ימנע מקיום העשה אף דלא עבר על הל"ת מ"מ נתבטל העשה דאע"פ שנאנס מחמת הל"ת הרי אונסא כמאן דעביד לא אמרינן, משא"כ אם יקיים העשה ויעבור על הל"ת נמצא דקיים העשה והל"ת, דלגבי הל"ת הו"ל כמו שלא עבר עליו שהרי רק מחמת אונס העשה עבר עליו ואונסא כמאן דלא עביד, ודו"ק, (כ"כ החתן סופר ערך שער המקנה והקנין, מהב"ע אות נ"ב, בשו"ת מהר"ש ח"ז סי' פ"ו, עולת שלמה בזבחים דף צ"ז ע"ב).

ולפי"ז י"ל דכיון דהא דעדל"ת מצד דאונסא כמאן דעביד לא אמרינן ואונסא כמאן דלא עביד אמרינן, ממילא ראוי הוא שהעשה תדחה גם ל"ת שיש בו כרת, דהרי מה שהל"ת נדחה היינו משום דקיום העשה משוי ליה מכריחו לעבור על הל"ת והו"ל בגדר אונסא וכמאן דלא עביד, מעתה מה לי ל"ת גרידא ומה לי ל"ת שיש בו כרת, הרי כיון שאונס על הל"ת י"ל דאונסא כמאן דלא עביד וממילא כשעובר על הל"ת לצורך קיום העשה נחשב כאילו לא עבר שום איסור, ודו"ק.

והנה דב"ז נכון רק אי דרשינן טעמד"ק ונחתינן ליתן טעם על מה שאמרה תורה עדל"ת כיון דאונסא כמאן דעביד וכו', ובגין כך סברא הוא דה"ה דעשה דוחה ל"ת שיש בו כרת, אבל אי לא דרשינן טעמד"ק והיינו דאין לנו רשות להכריע את דיני ההלכה לפי הבנתנו בטעמי תורה, א"כ אין מקום להוכיח ביסוד הדבר ע"פ הטעם, וממילא דאין לנו אלא מה שאמרה תורה דעשה דוחה ל"ת גרידא, דומיא דכלאים בציצית ואין לנו לחדש דגם ל"ת שיש בו כרת נדחה ע"י עשה, ובפרט דכל דין עדל"ת חידוש הוא דעשה דקיל דוחה ל"ת דחמיר מיניה כמבואר (בדף ז' ע"א) וכה"ג אין לנו בו אלא חידושו, ובל"ת גרידא

ולכאו' יש להוכיח כמסקנת התוס' דצרת צרה נפק"ל מקרא, שהרי התנא במתני' נקט רק פוטרות צרותיהן, ולא נקט עיקר פטור ערוה מיבום, משום דערוה גופא דאסורה ביבום מילתא דפשיטא הוא ולא איצטריך למיתני, לכך רק קמ"ל דפוטרות צרותיהן דילפינן מקרא וכנ"ל דלזה נתכוון רש"י, מעתה כיון דמילתא דמסברא לא נקט במתני', וכאן שנה רבי רק מה דנפק"ל מדרשא דקראי, א"כ מהא דמפרש יותר במתני' דפוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן, ולא עוד אלא דתנא והדר מאריך לפרש בסיפא דמתניתין כיצד פוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן, מה שאין דרך התנא לפרש מילתא יתירא דלא איצטריך, על כרחך דגם צרות צרותיהן דקאמר במתני' לאו מילתא דפשיטא היא ולא מסברא ידעינן לה, אלא ילפינן לה מקרא.

מעתה יבואר היטב לשון רש"י, שאחר שרמז לנו דלכן לא אשמועינן במתניתין רק הא דפוטרות צרותיהן, ולא הא דערוה פטורה מיבום משום דזהו מילתא דפשיטא, ותנא קמ"ל רק דגם פוטרות צרותיהן דילפינן לה מקרא, על זה המשיך רש"י ואמר 'וצרות צרותיהן עד סוף העולם במתני' מפרש', דהיינו דמדאיצטריך לתנא דמתניתין למיתני הך דצרות צרותיהן, וגם בסיפא דמתניתין מפרש צרות צרותיהן כיצד, מזה נדע דצרות צרותיהן ילפינן מקרא ולא מסברא ידעינן לה, ודו"ק. עד כאן דברי הרב הנוגע לעניינינו.

עכ"פ למדנו דלכן נקט התנא פוטרות צרותיהן, כיון דערוה גופא פשיטא לן דאינה מתייבמת דאין עשה דוחה ל"ת שיש בו כרת, ואמנם באמת נודע בזה מחלוקת בראשונים אם למסקנת הגמ' אין עדל"ת שיש בו כרת, דאמנם הראשונים נקטו הכי דלמסקנא אין עדל"ת שיש בו כרת, אבל הר"ש מקינון בספר הכריתות (לשון לימודים סי' קס"ג) והרש"ל (בחכמת שלמה בדף ד' ע"א) נקטו דלמסקנא הגמ' עדל"ת שיש בו כרת, ובחי' חת"ס פסחים הנדמ"ח (דף ע"א ע"ב ד"ה והשתא) בתו"ד נקט בפשיטות כדיעה זו דעדל"ת שיש בו כרת, עי"ש.

ש' יו"ד סי' ק"י, דף נ"ד ע"ב ד"ה ובעיקר הפלוגתא, וכע"ז כתב גם בשו"ת חבצלת השרון ח"א יו"ד סי' ס"ב).

והנה בדרשות כנסת יחזקאל ביאר פלוגתת הראשונים הנ"ל בגדר המצוות אם הם גברא או חפצא, דתליא בפלוגתת הראשונים ביסוד קיום המצוות, דלדעת הרמב"ם (במורה נבוכים ח"ג פכ"ו) כל המצוות שניתנו לישראל ל"ה כ"א לצורך ישראל להקנות מדות וענינים המועילים, וכדי שיעשו רצון השי"ת ובכך יקבלו שכר, אבל בשמים ממעל אין שום נפק"מ אם ישראל מקיימים את המצוות או לא, וזה עפ"ד המד"ר פר' לך (פמ"ד ס"א) אמרת ה' צרופה, רב אמר לא נתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות וכי מה איכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן הצוואר או מי ששוחט מן העורף הוי לא נתנו המצוות אלא לצרף בהם הבריות, אמנם שיטת הרמב"ן (פר' תצא כב, ו) ובעלי הקבלה הוא דבכל המצוות שורשן בגבהי מרומים הם וכל עבירה פוגם בעולמות העליונים, וכל מצוה שהאדם עושה הרי הוא מאיר ומתקן בעולמות העליונים ומשפיע טובה לכל העולמות, ולהיפוך בעבירות שגורמין לפגם וקלקול בשפע העליון, וכדאי' במדרש פר' אחרי (ויק"ר כט, יב) עה"פ צור ילדך תשי התשתם כוחו של יוצר משמע דהמצוות צורך גבוה כביכול, (וראה מה שהאריך החינוך מצוה תקמ"ה), ולכך א"נ דלא ניתנו המצוות אלא לצרף בהם את הבריות, דבשמים אין שום נפקותא אם האדם עושה את המצוה אם לא, נמצא דכל חובתם חובת גברא נינהו, משא"כ אם כל מצוה לעצמה יש בה טעם ושורש וענינה בגבהי מרומים, אשר בקיומה גורם להשפעות דלעילא וכן בעבירה פוגם בעולמות העליונים והיינו דהעבירה גופה תועבה שמקלקל ופוגם, ממילא דשפיר הוי חובת חפצא ודו"ק.

נקדים עוד דבזרע ברך שלישי (פר' וישלח בנדמ"ח דף רי"ב) כתב דבכך תליא הא דפליגי אי דרשינן טעמא דקרא, דחכמים לא דרשי טעמד"ק משום דס"ל דהמצוות הם מצד גזירה דמה איכפת ליה להקב"ה לשוחט מן הצוואר או מן העורף ולא ניתנו המצוות אלא לצרף הבריות, ולכך לא שייך לדרוש טעמא דקרא דהלא

דגלי רחמנא דחי, אבל ל"ת שיש בו כרת דחמיר ולא גלי רחמנא לא דחי.

והנה בס' אהבת אברהם (סי' ח' שם אות ג) לבאר פלוגתת הראשונים בדין ספיקא דאורייתא אם מה"ת אזלינן לחומרא, דתליא בפלוגתת הראשונים בגדר איסורי תורה אם הם איסורי חפצא או אגברא, [עיין בהגהת הברוך טעם על שו"ת נוב"י (או"ח מהדו"ת סי' קי"ז) שדייק מדברי רש"י בכריתות (דף י"ד ע"א ד"ה איסור הנאה) דכל האיסורין המה בגדר איסור חפצא, ושכ"מ גם בתשו' הרשב"א (ח"א סי' תקט"ו) עי"ש באריכות, אמנם הריטב"א כתב בכמ"ק דכל איסורי תורה המה אקרפתא דגברי, (ראה בריטב"א קידושין דף נ"ד ע"א, וביותר במשנה דנדרים דף ט"ז), וכ"ה גם בנימוקי יוסף שם, והדברים עתיקין].

והיינו דאם איסורי תורה המה איסור חפצא אמרינן דאע"ג דאצל האדם הו"ל ספק אם הוא איסור, מ"מ הרי סו"ס החפץ כשלעצמו מבורר מהותו אם הוא איסור או היתר רק שנעלם הדבר מאתנו, ולכן להצד שהוא איסור לא נפקע איסורו לעולם, ומש"ה לא שייך להתיר ספיקא מה"ת, דהלא שמא איסור היא וכי בשביל שהאדם אינו יודע בוודאות שזה איסור נתהפך מציאותו להיתר, הרי כיון שהאיסורין המה על החפצא א"כ עצם מהותו של האיסור הוי דבר מתועב והו"ל כמו סם המות דגם באכלו בשוגג בלא ידיעה מזיק וממית, ולכן למ"ד דאיסורי תורה רמיא על החפצא ספיד"א להחמיר מה"ת, אבל אם האיסורים המה רק איסורי גברא והיינו רק מצד חובת האדם משא"כ החפץ בעצמו אין בה גריעותא כלל, א"כ שפיר י"ל דלא אסרה תורה על האדם כי אם איסור וודאי אבל ספק לא נאסר, והיינו ולא שייך לומר דסו"ס הוי מעשה איסור כיון דעל החפץ עצמו אין עלה שם איסור רק על קרקפתא דגברי והיכי דלא הוי וודאי ליכא איסור מה"ת.

ועי"ש מ"ש דעפי"ז מבואר דהרשב"א דס"ל דספד"א מה"ת לחומרא קאי לשיטתו דהאיסורין הוי איסור חפצא, והרמב"ם דפסק דספד"א מה"ת לקולא לשיטתו דהאיסורין המה איסור גברא כדמוכח מדבריו בפ"ד מהל' שבועות ה"א עי"ש באריכות ובהסבר הענין בהג"ה שם, (וכ"כ בערך

והקשו המפו' מפני מה לא ניחא להו להרמב"ם והראב"ד במה שמפורש בגמ' הטעם דמש"ה לא בעי דרישה וחקירה כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמיא. ובקרוב נתנאל על הרא"ש בסוף יבמות שם (אות ל') האריך בזה, וביאר עפימ"ש הרמב"ן בסוף יבמות שם, וז"ל, ואוקימנא לפלוגתייהו דמר סבר כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי, וקשיא לי וכי מאחר דאיכא דיני נפשות שאין הדין נותן שיהא נאמן למה האמינוהו משום דיני ממונות שבו, וכי מקילין על דיני נפשות משום דיני ממונות, ועוד ארוסה מאי איכא למימר דהא ליכא כתובה למשקל. ואיכא למימר דה"ק כיון דתקינו רבנן בכל דיני ממונות שאין בהן דרישה וחקירה והדין נותן שתגבה האשה הזו כתובתה על פיהם, אי אפשר שלא להאמין אותם אף על נשואין שלה, דבעינן לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי, הילכך איתא לתקנתא דרבנן בכל האי דינא, ואי אפשר נמי להחמיר בארוסה יותר מנשואה דא"כ שויתינהו למילי דרבנן כחוכא, עי"ש.

מעתה י"ל דהרמב"ם הוקשה לו הך קו' דהרמב"ן, דהיאך אפ"ל דלא בעי דרישה וחקירה כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי, א"כ ארוסה מאי איכא למימר והול"ל דבארוסה דלית בה כתובה צריך דרישה וחקירה, כיון שאין לה כתובה כמש"כ הרמב"ם הל' אישות (פ"י הי"א) שלא תיקנו לה כתובה רק עד שתינשא.

לכך ס"ל להרמב"ם דהך טעמא דגמ' דמש"ה לא בעי דרישה וחקירה דכיון דאית בה כתובה כד"מ דמי, אינו אלא אליבא דר"ע דאיהו ס"ל דכתובה דאורייתא, כדמשמע בכתובות (דף ל"ח ע"א) דפליגי ר' יוסי הגלילי ור' עקיבא בנערה שנתארסה ונתגרשה אי יש לה קנס, דר' יוסי הגלילי יליף מדכתיב אשר לא אורשה שהמאורסת אין לה קנס, ור"ע דרש אשר לא אורשה לגזירה שוה אונס למפתה, דבאונס כתיב (דברים כב, כח-כט) כי ימצא איש נערה בתולה אשר לא אורשה וגו' ונתן האיש השוכב עמה לאבי הנערה חמשים כסף, ובמפתה נאמר (שמות כב, טו-טז) וכי יפתה איש בתולה אשר לא אורשה

בגזירה ניתנו ולא מצד הטעם, משא"כ ר"ש ס"ל דכל מצוה יש בה כוונה ותכלית להשפיע על ידה טובה וברכה וכן בהיפוכו, לכן שפיר דרש טעמא בכל מצוה עי"ש.

העולה מזה דאי נקטינן דספיקא דאו' מה"ת לקולא, והיינו משום דאיסורי תורה המה בגדר איסורי גברא, והיינו כי לא ניתנו המצות אלא לצרף בהן את הבריות, ומעתה אין ראוי לדרוש טעמא דקרא, ולפי"ז דין עדל"ת הוא גזיה"כ ולא מסברא, וממילא דשמעינן דין עדל"ת רק בל"ת גרידא, אבל ל"ת שיש בו כרת אין בדין לדחותה, אבל אי ספיקא דאו' מה"ת לחומרא, כיון דאיסורי תורה איסורי חפצא נינהו, ומעתה המצות יש בהן צורך גבוה ודרשינן טעמד"ק, א"כ נחתינן לומר דטעם עדל"ת הוא מצד דאונסא כמאן דעביד דמי, ועשה דוחה גם ל"ת שיש בו כרת.

*

והנה יש לבאר במה דנחלקו תנאי אם בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה, ואוקי בגמ' דקמיפלגי כיון דבדיני ממונות אמרו חכמים דאין צריך דרישה וחקירה שלא תנעול דלת בפני לוי, מר סבר כיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי, ומר סבר כיון דקא שרינן אשת איש לעלמא כדיני נפשות דמי. וראוי לבאר סברת פלוגתתם.

ואפ"ל, דהנה הרמב"ם (פי"ג מגירושין הכ"ט) כתב וז"ל, אל יקשה בעיניך שהתירו חכמים הערוה החמורה בעדות אשה או עבד או שפחה או גוי המשיח לפי תומו ועד מפי עד ומפי הכתב ובלא דרישה וחקירה כמו שבארנו, שלא הקפידה תורה על העדת שני עדים ושאר משפטי העדות, אלא בדבר שאין אתה יכול לעמוד על בריו אלא מפי העדים ובעדותו, כגון שהעידו שזה הרג את זה או הלוח את זה. אבל דבר שאפשר לעמוד על בריו שלא מפי העד הזה ואין העד יכול להשמט אם אין הדבר אמת, כגון זה שהעיד שמת פלוני, לא הקפידה תורה עליו, שדבר רחוק הוא שיעיד בו העד בשקר, לפיכך הקלו חכמים בדבר זה והאמינו בו עד אחד מפי שפחה ומן הכתב ובלא דרו"ח כדי שלא ישארו בנות ישראל עגונות, עכ"ל. והראב"ד הוסיף וז"ל, אי נמי דהיא דייקא ומינסבא מפני חומר שהחמירו עליה בסופה.

דאורייתא כדאי' בפרק אלו נערות", וכתב ע"ז בפלפולא חריפתא (שם אות ה'), 'לא מצאתיו וכו', ומצאתי במרדכי בפ"ק דכתובות שכתב דר"ע ס"ל דכתובת אשה דאורייתא, דדריש גזי"ש מה להלן שקלים אף כאן שקלים והלכה כר"ע מחבירו עכ"ל, ובהמשך דבריו כתב בפלפולא חריפתא שם, אלא שאני חוכך מאד לומר שאין הוכחה כלל דר"ע ס"ל כתובה דאורייתא, דלא אתי אלא למילף בגזי"ש אונס ומפתה מהדדי דבתרוייהו חמשים שקלים, ואי משום דכתיב במפתה כמוהר הבתולות, ולטעמיך למ"ד בהדיא מדרבנן קרא מאי קאמר, עי"ש.

ולפי דברי הקרבן נתנאל הללו דברי המרדכי מחוורין כשמלה, דכיון דרע"ק יליף דין נ' שקלים מגז"ש דאשר לא אורסה, ואייתר ליה כמוהר הבתולות לדרוש דכתובה מה"ת, על כן שפיר פסק כרע"ק דהא פליג אדר' יוסי הגלילי והלכה כרע"ק מחבירו. וזהו נמי כוונת הרא"ש דכיון דר"ע ס"ל דכתובה אורייתא והלכה כר"ע מחבירו, ממילא מוכח דהלכה דכתובה דאורייתא.

ושמחתי מאוד דשוב הראוני הר"ב נ"ו שהדברים נכונים, כי דברי הרא"ש עשירים במק"א, דכן מפורש בדברי הרא"ש בכתובות (פ"א סי"ט), וכן בתוס' הרא"ש בכתובות (דף י' ע"א) בתו"ד להוכיח דכתובה דאו', וז"ל, ועוד ראייה מדלקמן פרק אלו נערות (דף מ' ע"א) דקאמר ר' אלעזר יתומה שנתארסה ונתגרשה יש לה קנס, ואמרינן בגמ' ר' אלעזר בשיטת ר' עקיבא רבו אמרה ופסיק התם רב כר' אלעזר וכיון דסבירא ליה כר' עקיבא א"כ דריש כר' עקיבא (בדף ל"ח ע"א) אשר לא אורסה לגזרה שוה למילף אונס ממפתה ומפתה מאונס, ור' יוסי הגלילי דפליג ארבי עקיבא מקיש אונס למפתה מכמוהר הבתולות, וא"כ ע"כ אית לן למימר דר' עקיבא הוה דריש כמוהר הבתולות לכדדריש ליה הכא בברייתא לכתובת אשה, ור' אלעזר נמי סבירא ליה הכי וכוותיה הלכתא, יעו"ש שהאריך עוד בזה.

ויש להוכיח עוד דר"ע ס"ל דכתובה דאורייתא, דהנה כתב בדעת זקנים לבעלי התוס' (פר' משפטים) עה"פ כסף ישקול כמהר הבתולות, רמז לכתובה מן התורה אמר הר' משה, כי כמהר

וגו' כסף ישקול כמוהר הבתולות, מה כאן (באונס) חמשים כסף אף להלן (במפתה) חמשים כסף, ומה להלן שקלים אף כאן במפתה שקלים, ופרכינן לר' יוסי הגלילי דדרש מאשר לא אורשה דמאורסת אין לה קנס, ולא דריש לה לגזי"ש, מנא ליה הך מילתא שאונס משלם שקלים והמפתה משלם חמשים כסף, ומתרץ הגמ' דנפק"ל מהא דתניא (במפתה) כסף ישקול כמוהר הבתולות, הקיש הכתוב קנס המפתה לקנס האונס ללמד שיהא זה (השקלים במפתה) כמוהר הבתולות דהיינו חמשים כסף המפורש באונס, ומוהר הבתולות שיהא הקנס באונס, כזה (כמו במפתה) שהוא כסף שקלים.

וא"כ לר"ע דלא דריש גז"ש מקרא כמוהר הבתולות, אייתר ליה הך כמוהר הבתולות לדרוש כרשב"ג (בדף י' ע"א) דדריש התם כמוהר הבתולות שיהא זה כמוהר הבתולות ומוהר הבתולות כזה, מכאן סמכו חכמים לכתובת אשה מן התורה, ונמצא דלר' עקיבא כתובה הוא מה"ת, וכיון דכתובה מה"ת שוב אין לחלק בין ארוסה לנשואה, דלא שייך לומר כמ"ש הרמב"ם שלא תקנו לה כתובה כדי שלא יהא קל בעיניו לגרשה, עד שתנשא. ולכן כיון דגם ארוסה יש לה כתובה, ממילא דגם בארוסה שייך הך טעמא דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי, לכך סגי בהאי טעמא דמשו"ה לא בעי דרישה וחקירה כיון דאית ביה כתובה, כיון דהך טעמא מהני בין לנשואה ובין לארוסה.

אבל הרמב"ם לשיטתיה דכתובה מדרבנן, וכמש"כ (פכ"ד דאישות הט"ז) שהכתובה תקנת חכמים היא כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, והיינו דכתובה מדרבנן ומה"ט ס"ל דארוסה לא תיקנו בה כתובה, וא"כ ליכא למימר דמשום דאית בה כתובה לא בעי דרישה וחקירה, דא"כ בארוסה דאין בה כתובה נצטרך דרישה וחקירה, לכך הוכרח לומר דיש עוד טעם והיינו דמשום עגונא הקילו בה, עכתו"ד עי"ש, (ודבריו נאמרו ונשנו בספרו תורת נתנאל פר' בא, ועי' בישראל סבא גליון ס"ו דרוש לפר' בא, מה שדן מרן אאמו"ר זצלה"ה בדבריו).

וע"פ האמור נוכל לבאר דברי הרא"ש פ"א דע"ז (סי' ז') שבתו"ד הזכיר "דקי"ל דכתובה

ספיקא מה"ת לקולא א"כ אמאי חייבה התורה
 אשם תלוי על הספק, ומה שתי' בזה מהרי"ט דלא
 קשיא כי הרמב"ם פסק כמ"ד חתיכה אחת משתי
 חתיכות (עיין כריתות דף י"ז ע"ב, עיין הל' שגגות פ"ח
 ה"ב), לכך הגם דכל הספיקות מה"ת לקולא מ"מ
 היכי דאיבע איסורא מחמרינן בספיקא,
 ובכריתות (דף י"ז ע"ב) דהך אם בעינן חתיכה אחת
 או שני חתיכות תליא אם יש אם למסורת ומצות
 כתיב, או דיש אם למקרא ומצוות קרינן, והיוצ' למ"ז
 דאם יש אם למקרא וחיוב אשם תלוי בשני
 חתיכות דייקא א"כ בלא איקבע איסורא אין חייב
 אשם תלוי דספיקא דאו' מה"ת לקולא, משא"כ אי
 אזלינן בתר המסורת וחיוב אשם תלוי אפי'
 בחתיכה אחת ע"כ מוכח דספד"א מה"ת לחומרא.

והגם דרבי עקיבא ס"ל (כריתות דף כ"ב ע"ב)
 דחייב אשם תלוי אפי' בחתיכה אחת, דבמתני' שם
 ס"ל לר"ע דבהיו ב' חתיכות אכל אחד את
 הראשונה ובא אחר ואכל את השניה זה מביא
 אשם תלוי וזה מביא אשם תלוי, כבר הקשו התוס'
 בכמ"ק בסתירת שיטתו (סנהדרין שם, וכן בכריתות
 דף י"ח ע"א ועוד), וכתבו דהיכי דהמקרא והמסורת
 לא מכחשי אהדדי ואפשר לקיים שניהם דריש
 תרוייהו, וה"נ המקרא דמצוות קרינן לחייב בב'
 חתיכות והמסורת בא לחייב אפי' בחתיכה אחת
 עי"ש, ועיין במלא הרועים (ערך ספיקא דאורייתא,
 אות י"ג), דר"ע בוודאי ס"ל דספיקא דאו' מה"ת
 לקולא, דאל"ה למ"ל למימר דבכה"ג דהיו ב'
 חתיכות ואכל אחד את הראשונה ואחד את
 השניה, הול"ל בחתיכה אחת ספק חלב ספק
 שומן, וע"כ דרק כשהיה תחלה ב' חתיכות ואיקבע
 איסורא הוא דחייב אשם תלוי דבלא"ה ספיקא
 לקולא, והיינו דהא דיליף מהמסורה דגם בחתיכה
 אחת חייב היינו רק בגוונן דתחלה היו ב' חתיכות,
 עי"ש עוד באריכות, (אמנם ברש"י בכריתות דף כ"ג
 ע"א לא צשמע הכי, ועיין במצפה איתן שם).

מעתה יבואר שייכות סוף המסכת לתחילתה,
 דכיון דתנינן דר"ע ור"ט סבירא להו דעד אשה
 לא בעי דרישה וחקירה, משום דכיון דאיכא
 כתובה למשקל כדיני ממונות דמי, ולכאו' יקשה
 ע"ז קו' הרמב"ן ארוסה מאי איכא למימר,
 ועכצ"ל דהנך תנאי ס"ל דגם ארוסה יש לה

עולה מאתים זוז שהוא כתובת בתולה, יתר אחד
 ויש אם למקרא, עכ"ל, וכל העובר ישתומם
 לפרש דבריו, ושאלו את אאדמו"ר זצללה"ה
 בילדותו פירוש הדברים, והשיב על אתר
 דהכוונה הוא עד"ז, דאם תחשוב כמוה"ר
 האותיות במילואיו, כ"ף מ"ם ו"ו ה"א רי"ש עולה
 לחשבון תש"ח, ומאתים במילואיו, מ"ם אל"ף
 תי"ו יו"ד מ"ם עולה תש"ז ועם הכולל תש"ח, אך
 זהו בדווקא אי יש אם למקרא והו"ל כמוה"ר מלא
 ו' דאז שפיר הוי רמז לכתובת מאתיים, אבל לפי
 המסורה כמוהר ה"ה חסר ו' ואינו עולה לחשבון
 מאתיים, והבן.

נמצא מזה דאי יש אם למקרא, ממילא יש לנו
 רמז בתורה לכתובה ונקטינן דכתובה דאורייתא.
 והנה בסנהדרין (דף ד' ע"א) מבואר דר"ע ס"ל דיש
 אם למקרא (דס"ל מנין לרביעית דם שיצאה משני
 מתים שמטמא באהל שנאמר על כל נפשות מת לא יבא
 שתי נפשות ושיעור אחד, עיי"ש), א"כ לדידיה יש
 רמז לכתובה מה"ת.

וא"ש דהיינו טעמא דרבי עקיבא דעד אשה
 לא בעי דרישה וחקירה, דכיון דאיכא כתובה
 למשקל כדיני ממונות דמי, משום דלדידיה טעם
 זה סגי גם לגבי ארוסה, דהרי אית ליה לרע"ק
 דכתובה דאורייתא, וממילא דגם ארוסה יש לה
 כתובה ושייך בה הך טעמא.

ובזה א"ש גם שיטת רבי טרפון, דהנה לעיל (דף
 ט"ו ע"א) בעי בגמ' למיפשט דב"ש עשו כדבריהם
 מהא דא"ר טרפון תאבני מתי תבא צרת הבת
 לידי ואשאנה, ופרש"י רבי טרפון מתלמידי ב"ש
 היה, ועי' ברכות (דף י' ע"ב) שאמר ר' טרפון אני
 הטיתי לקרוא כדברי ב"ש, ובהגהות מהר"א
 לנדא שם. ובסנהדרין (דף ד' ע"א) מבואר דב"ש
 ס"ל יש אם למקרא מהא דאומרים דבחתאת
 מעכב שתי קרנות מדכתיב קרנות קרנות קרנות
 הרי כאן שש ארבע למצוה ושתיים לעכב, עי"ש.
 וא"כ גם ר' טרפון ס"ל דיש אם למקרא, ומינה
 דס"ל דכתובה דאורייתא, לכך לשיטתו ס"ל נמי
 דעד אשה לא בעי דרישה וחקירה משום דכיון
 דאיכא כתובה למשקל וכו', ודו"ק.

*

נודע מה שהק' הראשונים על הרמב"ם דאי

בראש דוד (פר' קדושים) בשם הזוה"ק דמאן דעסיק באורייתא איקרי בן להקב"ה, והוא בזוהר סו"פ בהר (דף קי"ב ע"א) עי"ש. ולפי"ז יל"פ דז"ש ורב שלום בניך, היינו הת"ח דקרויין בנים מרבים שלום בעולם, [ושמחתי דשוב הראוני שכן פי' החיד"א בפתח עינים סוף ברכות].

לכך כיון דמסיים בגמ' בהך דרבי עקיבא ורבי טרפון דס"ל דעדי אשה לא בעי דרישה וחקירה, והיינו משום דכיון דאיכא כתובה למשקל כדיני ממונות דמי, ועכצ"ל דסבירא להו דגם ארוסה יש לה כתובה, והיינו כיון דכתובה דאורייתא, ואתיין מהא דיש אם למקרא, על כן לא רצה הש"ס לפרש דמה שדרש ר' חנינא דת"ח מרבים שלום בעולם שנא' ורב שלום בניך, הוא משום דאל תקרי בניך אלא בוניך, דהרי דב"ז לא אתיא רק אי נימא דיש אם למסורה, וא"כ א"א למיסמך הך דרשא אליבא דר"ע ור"ט, דהא כל מה דס"ל דא"צ דרישה וחקירה הוא כיון דכתובה מה"ת והיינו דיש אם למקרא, לכן לא מייתי הש"ס הך דרשא אל תקרי בניך אלא בוניך, דלאו מכח הך אל תקרי ילפינן לה, אלא מעצם הדבר דת"ח נקראים בנים, ושפיר אתיא גם לר"ע ור"ט, ודו"ק. וז"ש רש"י הכי גרסינן אר"א וכו', כוונתו דבכאן בדייקא לא הובא המשך הלימוד דאל תקרי בניך וכו', כיון דהכא א"א למידרש אל תקרי, וההכרח למידרשה מכח פשטות הדרשא דהעוסק בתורה נקרא בן, ודו"ק.

*

הנה כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע אמר שעל כן סיימו מסכת זו במאמר ר' חנינא תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, להורות שאין ביכולת האדם לזכות לקנין התורה להבין ולהשכיל ולזכור כראוי, רק כאשר הוא באחדות ושלום עם הכלל כולו, ושלכן תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, דבלא האחדות והשלום לא יוכל האדם להיות תלמיד חכם, כי התורה הק' נקראת שלום, כמו שנאמר (תהלים קיט, קסב) שלום רב לאהבי תורתך, ורק כאשר 'שלום רב' בין אוהבי תורה, או אז 'אין למו מכשול' לא יכשלו חלילה בדבר הלכה, ויזכו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כי יהיו עליהם סייעתא מן שמיא לבל יכשלו

כתובה משום דכתובה דאורייתא, ואתינן עלה מהא דכתיב כמוהר הבתולות דיש אם למקרא, ולפי"ז חיוב אשם תלוי הוא רק בכה"ג דאיקבע איסורא הא בלא"ה ספיקא מה"ת לקולא, והיינו משום דאיסורי תורה המה בגדר איסורי גברא, ונמצא דאין לדרוש טעמא דקרא, וממילא לא אמרינן דהא דעשה דוחה ל"ת היינו משום דאונסא כמאן דלא עביד אמרינן וכמאן דעביד לא אמרינן, אלא דגזיה"כ הוא דעדל"ת, וא"כ אין עדל"ת שיש בו כרת, לכך פתח התנא דמתני' חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן, ולא קאמר פטורות ופוטרות, דבערוה גופא פשיטא דאין יבום כיון דלא שייך עדל"ת, דאין עדל"ת שיש בו כרת כמ"ש התוי"ט, ודו"ק.

*

והנה בפשטות י"ל דלכן הסמיכו כאן הך מימרא דתלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, לומר דעל כן תיקנו חכמים דבדיני ממונות לא בעי דרישה וחקירה כדי שלא תנעול דלת וכו', והיינו שאם יצטרכו דרישה וחקירה ימנעו מלהלוות זה לזה ותתרבה מחלוקת בישראל ח"ו, וכעין כמה דברים שתקנו חז"ל מפני דרכי שלום, לכך אמרו דאין צריך דרישה וחקירה כדי שלא יחששו מלהלוות, הרי שיסוד תקנת החכמים הוא כדי להרבות שלום בין ישראל.

והנה הגרי"ע בגליוני הש"ס בסוף ברכות שם, ציין על מה שדרשו אל תקרי בניך אלא בוניך, להא דאמרינן בגמ' תענית (דף ד' ע"א) עה"פ ארץ אשר אבניה ברזל אל תקרי אבניה אלא בוניה, ופרש"י בוניה תלמידי חכמים מקיימי עולם בבניניהו, ועד"ז אי' בשבת (דף קי"ד ע"א) לענין רבב החוצץ, רבי יוסי אומר של בנאין מצד אחד וכו' מאי בנאין אמר רבי יוחנן אלו ת"ח שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן, הרי דת"ח נקראין בונים.

ואמנם הך דרשא 'אל תקרי בניך אלא בוניך', אתיא רק אי נימא דיש אם למסורה ושייך לדרוש בוניך, אבל אי יש אם למקרא לא שייך לשנות מבניך לבוניך. וא"כ למ"ד דיש אם למקרא אין לפרש מ"ש ורב שלום בניך ולדורשו בוניך על תלמידי חכמים, אכן יל"פ עוד דהא דדרשינן לה על תלמידי חכמים, הוא על דרך שכתב החיד"א

בדבר הוראה, ויפסקו לאמיתה של תורה.

ויתכן להסביר הדבר, דהנה מבואר בחז"ל ובספה"ק שעל ידי אחדות ישראל זוכים להשראת השכינה, וכאשר פי' רש"י בפסוק (דברים לג, ה) ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם, שבזמן שישראל באגודה אחת ובאחדות אני מלכם, וז"ש ויהי בישורון מלך, היינו אימתי אני מלכם, כאשר יחד שבטי ישראל'.

ובישמח משה (פר' משפטים, ד"ה עוד במדרש) הביא בשם ספר חן טוב, שלזכות לכוון לעומק ההלכה לאמיתה של תורה צריך האדם לסייעתא דשמיא ולשפע חכמה עליונה, וזוכים לכך רק כאשר השכינה שרויה אצלו, וזה שדרשו חז"ל (שבת דף ג"ו ע"א) עה"פ (שמואל א. יח, יא) ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו, מלמד שהלכה כמותו בכל מקום, והיינו כי יכול להיות האדם חריף ובקי וכאשר יבוא לפסוק ההלכה יטעה בשיקול הדעת, ולא יכוון להלכה הברורה והאמיתית, כי עומק הדין אינו מושג אלא בהיות ה' עם השופט ומלמדו להועיל לכוון דין כהלכה, כדכתיב (שופטים ב, יח) והיה ה' עם השופט, כי רק כאשר זוכה האדם להשראת השכינה יוכל לכוון אל האמת לאמתה, עי"ש.

באשר לכך רק ע"י מדת השלום והאחדות אשר על ידה זוכים להשראת השכינה ממילא משיגים סייעתא דשמיא להבין ולהשכיל בתורה כראוי, כי רק כאשר זוכה האדם והשכינה שורה עליו, זוכה לזכור תלמודו, כדאמרו חז"ל (מגילה דף ו' ע"ב) לאוקמי גירסא סייעתא מן שמיא, ויזכה לכוון לאמיתה של תורה.

בכך נבין מה שנאמר על בני ישראל כשעמדו למרגלות הר סיני (שמות יט, ב) ויחן שם ישראל נגד ההר, ודרשו חז"ל כאיש אחד בלב אחד, כי לא היה שייך ענין קבלת התורה בלא אחדות העם, דרק מי שמחזק ומקשר עצמו אל הכלל כולו הוא יכול לזכות לקבלת התורה.

וביאור הדברים כי באמת האדם מטבעו הריהו בעל גבול וקצבה, ובדרך הטבע לא יוכל שכל האדם הרגיל להכיל בקרבו לזכור ולדעת את כל חלקי התורה הק' אשר ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, ורק הגדולים אשר בארץ שטיהרו וקדשו

עצמם וזכו להשראת השכינה השיגו שכליות ודעת רוחנית למעלה מגבול הטבע, לזכור כל התורה, ואף בדור אחרון ראינו בכמה גדולי צדיקי ישראל, לדוגמא נזכיר את הגאון הגדול רבי חיים (קנייבסקי) זצ"ל שנסתלק זה עתה שהיו שואלים אותו בכל מקום בתורה והיה משיב על אתר. וברור הדבר כי זכו לכך על ידי שהיו משעבדים עצמם לגמרי אל הבורא ב"ה, ועי"ז זכו לסייעתא דשמיא וסייע הקב"ה בעדם, כי אצל הבורא ב"ה אין שייך גבול וקצבה, ומאיר עיניו בתורה להבין ולהשכיל ושיהיו דברי תורה מתקיימים בו, להבינם לדעתם ולזכור את כל התורה כולה. וכאמור דענין הדביקות והשראת השכינה על האדם הוא רק בהתאחדותו עם הכלל כולו, כי רק כאשר 'בהתאסף ראשי עם' רק אז 'אני מלכם', ועל ידי כן זכו למתנת שמים לזכור את כל חלקי התורה.

לכן כאשר מסיימים לימוד מסכת יבמות, שהוא אחת מן המסכתות הקשים שבש"ס, ויתמה האדם היאך יעלה בידו לדעת ולהעמיק בה וגם לזכור את כל המסכתא בעל פה, וכן גם שאר חלקי התורה, ש"ס בבלי וירושלמי, מדרשי חז"ל בנגלה ובנסתר, הראשונים והאחרונים ופוסקי הדורות וכו', על כן סיימו חז"ל במאמר תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה', והיינו שעל ידי השלום והאחדות על ידי כן יזכו להיות בכלל 'למודי ה', ויזכו לסייעתא דשמיא שיחקק הלימוד בקרבם ויזכו לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא.

*

מורי ורבותי עלינו לדעת כי כאשר חפצים להתקשר עם צדיק אשר נשמתו עדין והוא שוכן בעולם העליון, תחילה צריכים התקשרות כללות כאן בעולם התחתון, רק כאשר מאוחדים ומקושרים האחד עם זולתו לראות אך טוב בישראל, יכולים לבקש להתקשר ולהאחז ולו מעט מן המעט שנשמת הצדיק אשר נשמתו בגבהי מרומים, לא כן מי שהוא נפרד מן הכלל ומחזיק במחלוקת שאז מדה במדה הצדיק בעולם העליון אינו חפץ שיהיה לו שייכות עמו. עם בני ישראל זקוקים לרחמי שמים מרובים,

האר [בשערה אחת]... ובוודאי הוא אמר כן בענוותנותו ושפלותו הרבה. ברם אנו אם חפצים שיהיה לנו איזה אחיזה ושייכות לאבותינו הקדושים, עלינו להתחזק ביתר שאת וביתר עוז לכה"פ בהרהורי תשובה אמתיים, ולקבל ע"ע דביקות בבאר מים חיים לשמור ולעשות כל מה שהורו לנו והתוו לנו הדרך נלך בה.

יעזור השי"ת שלא ייבוש המעיין ולא יקצץ האילן, ונוכל לעשות רצון אבוה"ק, ולעבוד את השי"ת באמת באהבה וביראה, כי גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות, ותן בלבנו דעה בינה והשכל, והאר עינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך, וכל התפילות שמתפללים היום יתקבלו לרחמים ולרצון, ויקח עמו כל אחד לביתו מלא חפניים ברכות וישועות, שפע ברכה והצלחה בכל העניינים, ונזכה לראות בקיום היעוד (ישעי' מ, ה) ונגלה כבוד ה', בתחיית המתים בגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

בסיום ערך מרן שליט"א שולחן לחיים, ואיחל לכל הקהל.

בשעה 10.50 לפנה"צ יצא מרן שליט"א מביתו, לעבר חלקת מחוקק ספון מקום ציונו של אביו כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בחלקת צאנז, בבית החיים שבשכונת ותיקין בנתניה.

נעמד ליד פתח האוהל הפונה לעבר חלקת צאנז, ואמר הברכה שאומרים בבית החיים כשלא היו שלושים יום. אח"כ נכנס מרן שליט"א לאוהל ונעמד ליד ציון המצוינת, שם הדליק מרן שליט"א נר התמיד הדולק כל השנה באהל הקדוש, כן הדליק נר שמן שדולק באהל הקדוש כל השנה ע"י ציון הרבנית הצ' ע"ה וכן הדליק עוד ב' נרות.

לפני אמירת התהלים הגישו מנהלי ישיבתנו הק' לצעירים שפע חיים צאנז בכ"ב הרה"ח ר' מאיר צבי בלומנטל הי"ו והר"ר משה אליעזר שמעון הי"ו, את ה'קוויטלעך באטל' המיוחד בה הונחו אלפי הקוויטלעך של אנ"ש די בכל אתר ואתר, שהרימו תרומתם קודש למגבית המיוחדת 'כתוב לך ישועה' שנערכה לטובת ישיבתנו הק' לצעירים שפע חיים בבני ברק, למען יזכרו לטובה ולברכה ולהפקד בדבר ישועה ורחמים ע"י מרן שליט"א ביומא רבה הדין ובשעה נשגבה זו, ובמקום קדוש זה - ליד הציון הק'. מרן שליט"א הניח זאת ע"ג הסטנדר מתחת לספר התהלים, שם היה מונח משך כל זמן אמירת התהלים.

וכל אחד ואחד יש לו עניינים רבים על מה לבקש ולהעתיר לפני הבורא כל עולמים להוושע בדבר ישועה ורחמים, ואיתא בספה"ק ועלינו לחדד את הדברים, שכאשר עולים על ציונו של צדיק אין מתפללים חלילה אל הצדיק, כי תפילותינו אינם כי אם אל הבורא ב"ה לבדו, כי לו לבדו ראוי להתפלל ואין לזולתו ראוי להתפלל. אלא שאנו מבקשים מהשי"ת שישמע לקול תפילותינו ולקול שוועתינו בזכות הצדיק. ויש שכתבו שמותר לבקש מהצדיק שיליץ יושר בעדנו, כי הצדיק יש בכוחו לבטל כל הגזירות ולהמשיך חסד ורחמים. ואמנם עיקר ויסוד גדול בזה לקבל על עצמו איזה דבר טוב שעל ידה יוכל לעשות צינור רוחני להאחז ולהתקשר אל נשמת הצדיק.

בעת הזאת עיקר התפילה צריכה שתהא על ישועה ברוחניות, ולב יודע מרת נפשו מצבו ברוחניות. ואפשר שהוא בכלל אמרם ז"ל (ברכות דף ג' ע"ב) אין אומרים בפני מת אלא דבריו של מת, כי הלא כל אחד ואחד יודע על מה העתיר והתפלל מרן אדמו"ר זי"ע כל השנים, והוזיל על כל נחלי דמעה בבקשה ובתחנונים 'הערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפנינו ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו כולנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה', נבקש ונעתיר שנוכל לעבוד את השי"ת באמת מתוך קבלת עול מלכות שמים שלימה, כשעיקר עבודת השי"ת הוא על ידי התורה הק', התמדת התורה ועסק התורה הק'. ואמנם היות שמטבע האדם ובפרט באנשים כמונו בדור השפל הזה, שכמעט אי אפשר לעסוק בתורה אלא מתוך שלווה הנפש, שיהא לו פרנסה ודי מחסורו אשר יחסר לו, וכן בריאות הגוף ונחת מצאצאיו וכדו', על כן בהכרח לבקש גם הצרכים החומריים, אולם עיקר ותכלית המבוקש יהא על דברים רוחניים שנוכל לעשות רצונו ית"ש בלבב שלם, וכאשר נקבל עול תורה ממילא התורה אגוני מגני ואצולי מצלי, ובזכותה יזכה האדם לכל טוב.

מרן אדמו"ר זי"ע היה אומר בשם רביה"ק הדברי חיים מצאנז זי"ע שאמר שעשה חשבון נפשו וראה שהוא תולה בזקה"ק החכם צבי בחוט השערה, ונאנח מאוד ואמר: אוי ויי, מיט איין

במהלך השוה"ט התכבדו בזמירות, כל מקדש - הגאון רבי משה דויטש שליט"א רב ביהמ"ד ויזניץ בנתניה, מה ידידות - הרב בנש"ק שמואל הלברשטאם שליט"א מב"ב - נכד רבוה"ק, י-ה ריבון - הרה"ג ר' אהרן מוטצען שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן זי"ע. בעת מאכל ה'פערפל' עברו כל נציגי הקודש - שליחי התורה גבאי ארגון 'משתמרת' בכל ערי ארה"ק לרגל סיום מסכת יבמות, בברהמ"ז על הכוס כובד - חדב"נ הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, שש ברכות בירך מרן שליט"א (לחתן החבר יקותיאל יהודה ב"ר מרדכי שלמה גבירץ מפעיה"ק, עם ב"ר גבריאל שנק מאלעד, ולחתן מורנו ברוך שמעון נ"י ב"ר שלמה וקסמן מביתר, עם ב"ר יהודה ליב למברגר מפעיה"ק), ברכה אחריתא - חדב"נ הגה"צ רב דקהלתנו הק' בב"ב וראש ישיבת תורה לשמה שליט"א. בזמר רננו צדיקים התכבד - הרה"ג ר' יוסף הירשמן שליט"א מקרית הבעש"ט - נכד כ"ק מרן זי"ע.

אחר ברכהמ"ז נערך שמחת השלום זכר לבן הר"ר יוסף בריכטא מקרית צאנז טבריה (בה"ר שמואל מפעיה"ק), להר"ר שמעון הופמן מפיעה"ק (ב"ר אליהו מפעיה"ק, וח"ר חיים שמחה מושקוביץ מפעיה"ק), להר"ר דוד שאול הרשקוביץ מפעיה"ק (ב"ר גרשון מפעיה"ק, וח"ר שלמה הרבסט מפעיה"ק), להר"ר אלכסנדר משה וינגרטן מפעיה"ק (ב"ר חיים מנחם מפעיה"ק, וח"ר צבי אלימלך משי זהב מפעיה"ק), ולהר"ר מאיר שפיצר מפעיה"ק (בה"ר אליהו יוסף, וח"ר יעקב אריה ברגר מפעיה"ק).

לאחמ"כ חילקו פירות לכל הקהל, ונסתיים השולחן הטהור קרוב לשעה 2.40.

הפלפול היה עה"פ וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא.

ובכלי יקר הקשה אמאי נתייראו דייקא בראותם מה שעשו לאמורי, והרי נוכחו מכבר לראות את כל הניסים שנעשו לבני ישראל במצרים ובקריעת ים סוף וכן במדבר ומלחמת עמלק, ולמה לא פחדו מכל אלו וכמאה"כ אז נבהלו אלופי אדום אילי מואב יאחזמו רעד וגו'.

ובמדרש (הובא במתת י-ה ובבאר שבע, וכע"ז בכלי יקר בפרשתן) את כל אשר עשה ישראל דא ישראל סבא, לאמורי זה עשיו שעשה מעשה אמורי, ועי' לכ"ק מרן אאדמו"ר זצוקללה"ה במנחת יהודה וירושלים בדרוש לפרשתן מ"ש בזה.

ולהלן בהמשך הפרשה (במדבר כג, כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה"א וכו' א"ל מוציאם ממצרים כתועפת ראם לו, וראוי לבאר המשך וסדר הכתובים, גם לבאר כפל הלשון לא

מרן שליט"א פתח באמירת פרקי התהלים הנהוגים לומר בעליה לציון, ואמרו התהלים כדלהלן: לג, טז, יז, עב, צא, קד, קל.

אח"כ אמר מרן שליט"א ספר תהלים ליום חמישי, מקפיטל צ' עד קאפיטל ק"ז. בכל שעת אמירת התהלים שררה אוירת התעוררות גדולה בהקהל, בשומעם את מרן שליט"א מעורר בקול בכי לישועת הכלל והפרט. גם הקהל הרב שהצטופפו מחוץ לאהל הקודש, שמעו והצטרפו לתפילות הקודש ע"י מערכת הגברה שהוקמה והוכנה מבעוד מועד.

אחר כך אמרו אותיות שמו של מרן זי"ע בקפיטל קי"ט מתמניא אפי, וכן אותיות נשמה. לאחר האמירה שנמשך כשעה אמרו היה רצון שלאחר אמירת תהלים, בקול יללה ותחנונים, כשהגיע מרן שליט"א להתפלל על החולים, הוציא מספר התהלים קוויטעל מיוחד מאנ"ש הזקוקים לרפואה. כן קרא מרן שליט"א קוויטעל של המצפים לישועה בחצר קדשנו. ואמר מרן שליט"א קדיש יתום.

לאחר אמירת התהלים הראה מרן שליט"א להרה"ח ר' ליבוש מורגנשטרן ראש הקהל דקהלתינו הק' במאנסי שיאמר תפילת קל מלא רחמים. לאחריה אמרו קפיטל ק"ל פסוק בפסוק, ואמר מרן שליט"א קדיש.

לאחמ"כ ניגש מרן שליט"א והשתטח על מצבת ציון הקדוש, ונשמע קול מרן שליט"א בבכיות, לפתוח שערי רחמים שערי שמים עבור קהל עדתו ועדת כל בני ישראל בכל מקום שהם.

ונטל מרן שליט"א שוב את 'הקוויטעל באטל' שע"י ישיבתינו הק' לצעירים שפע חיים בב"ב, שהונח אחר גמר אמירת התהלים ע"ג הציון הק', והניח ידיו הק' עליו, כשמרן שליט"א נושא תפילה חרישית בדמעות שליש משך זמן. בסיום הניח מרן שליט"א אבן על הציון הק', ויצא לאחוריו מהאהל. ביציאתו נתן מרן שליט"א צדקה לכל גבאי מוסדותינו הק' די בכל אתר ואתר.

קהל אנשי שלומינו מילאו פיהם שבח קדם הנהלת קהלה קדושה קרית צאנז, על מיזוג האהל הק' והתאורה במשך כל שעות היום והלילה כבכל השנים.

שבת קודש פר' בלק י' תמוז 'שבת יארצייט'

תפילת מנחה התפלל מרן שליט"א לפני העמוד, קבלת שבת התפלל לפני העמוד - הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א. [הקדיש שלפני 'כגוונא' לא אמר מרן שליט"א]. בסיום התפילה הכריזו על זמן עריכת השוה"ט שעתיים מזמן סיום התפילה וזמן תפילת שחרית בשעה 9.00. ואיחל מרן שליט"א א גוט שבת לכל הקהל ולא עברו מחמת איחור הזמן.

בשעה 12:05 נכנס מרן שליט"א לעריכת השולחן הטהור דליל שב"ק במערב ההיכל הגדול. בהגבת הכוס לקידוש כובד - הרה"ח ר' יחזקאל רוזנברג ראש הקהל דקהלתנו הק' ביוניאן סיטי.

הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל.

ויתכן בזה בדרך דרוש, ונקדים להזכיר שמועותיו של בעל ההילולא זי"ע, במה שדרש כ"ק אאדמו"ר זצללה"ה (דרוש לפר' וישלח, י"ס גליון כ'), שהביא בתו"ד מש"כ בס' אשל אברהם (פר' וישלח) לתרץ קו' המפוי' דהאיך קנה יעקב את הבכורה מעשיו הא הו"ל דבר שלא בא לעולם כי הבכורה עדיין לא היה בעולם, עיין באוהח"ק פר' תולדות עה"פ (כה, לג) ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכור את בכורתו ליעקב, די"ל עפ"מ שחידש הקצוה"ח (סי' של"ב סק"ז) דהא דאין אדם קונה דבר שלא בא לעולם הנ"מ כשקונה אותו במעות וכדו', אבל בשכר פעולה חל הקנין גם בדבר שלב"ל.

וכתב הקצוה"ח דבזה מתורץ קו' הראשונים (תרומת הדשן, פסקים סו"ס ק"ל), האיך זכה יעקב בצאן לבן ע"י קנין התנאי שהיה ביניהם, והרי הצאן העתידי להוולד היה דבר שלא בא לעולם, ולא חל שום קנין בדבר שלא בעולם, עי"ש, ולפי"ז ניחא שהרי קנה אותם בשכר פעולה ע"י שהיה רועה את צאנו ובשכר פעולה שפיר חל הקנין אפי' בדבר שלב"ל, עי"ש. ועפי"ז כתב האשל אברהם דביסוד זה ניחא גם ענין קנין הבכורה, דשפיר חל הקנין אע"ג דהוי דשלב"ל, דכיון שיעקב קנה הבכורה תמורת שכר פעולה שהלעיטו בנזיד עדשים ממילא בשכר פעולה שפיר חל המכירה.

ושוב כתב באשל אברהם שם, דכ"ז ניחא רק למ"ד דאינה לשכירות אלא לבסוף, וא"כ שכר הפעולה הו"ל ממון מעליא, משא"כ למ"ד דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, א"כ הו"ל השכר מלוה, ומלוה אינו קונה (כמש"כ הטור (חו"מ סי' ר"ד) בשם אביו הרא"ש וכן שיטת כמה ראשונים, ודלא כהרמב"ם דס"ל דקונין במלוה, ועי' בשו"ע שם (סעי' י' שהביא שני הדיעות), ואי משום מכוש אחרון דאינה בגדר הלוואה הרי אין בו שו"פ ואינו יכול לקנות בה.

ואמנם י"ל דרק גבי ישראל לא שייך לקנות בשכר פעולה למ"ד דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, כי בישראל פחות משו"פ אין נחשב כממון וא"א לקנות בה, אבל בב"נ שנהרג על

פחות משו"פ כדאי' בסנהדרין (דף נ"ז ע"א), הרי דגם פחות משו"פ חשיב אצלו ממון שפיר קונה בו, ולכן גם למ"ד דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף שפיר קנה יעקב את הבכורה בשכר פעולת ההעלטה האחרונה, דהרי שכר הפעולה האחרונה לא הוי מלוה ומצי קני ביה, ואף דהו"ל פחות משו"פ מ"מ לגבי עשיו דהו"ל דין ב"נ הו"ל ממון מעליא וקונה בו, עכ"ד האשל אברהם, (והביאו בבנין דוד פר' תולדות אות ל"ו).

[ומ"ש דעשיו היה לו דין ב"נ, כוונתו עפימ"ש ביש"מ (פר' תולדות עה"פ מכרה כיום) דהא דפליגי קמאי לגבי האבות אם היה דינם כב"נ או כישראל, אלו ואלו דברי אלקים חיים, דמעת והנפש אשר עשו להם בחרן ניתן הבחירה ביד כל אחד ואחד להחזיק עצמו כרצונו, שאם קיבל על עצמו עול תו"מ ולהיות כישראל נעשה כל דינו כישראל, ואי לאו נשאר דינו כב"נ, וממילא עשיו הרשע אשר בחר בדרכיו המקולקלים היה כל דינו כב"נ עי"ש].

ועפי"ד האשל אברהם ביאר כ"ק א"א זצללה"ה, במ"ש המהרש"א ביומא (דף כ"ח ע"ב) דלכך נשא יעקב ב' אחיות, כיון שרחל נתקדשה תחילה בעבודה של ז' שנים הראשונים, ושוב נתקדשה לאה בביאה ע"י ערמת לבן שהכניסה תחת רחל ואין אדם עושה בעילתו בעילת זנות, וא"כ חלו קידושי שניהן, ושוב לא היה יכול לגרש אחת משום דהתורה עתידה לאוסרן, דא"כ היתה גם השניה נאסרת עליו משום אחות גרושתו, לכן השאיר אותן כמו שהוא עי"ש. וכתבו המפוי' דדבריו יצדקו רק אם חלו קידושי רחל בעבודת ז' שנים, דהיינו למ"ד דאין לשכירות אלא לבסוף, ושפיר מצי מקדש בשכר עבודה, אבל למאי דקי"ל (רמב"ם פ"ה מאישות ה"כ, שו"ע אבע"ז סי' כ"ח סט"ו) דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, שוב א"א לקדש בשכר עבודה, דהרי הו"ל מלוה והמקדש במלוה אינה מקודשת, ואי משום מכוש אחרון לית ביה שוה פרוטה וכמבואר בגמ' קידושין (דף מ"ח ע"א), וא"כ ליתא לתירוץ המהרש"א, ונמצא דלאה נתקדשה תחילה ושוב לא הו"ל לכנוס את רחל.

אמנם עפ"ד האשל אברהם מתורץ היטב

שכירות למכירה.

ושו"כ המנ"ח דלא משמע כן בתוס' בקידושין (דף ג' ע"א ד"ה ואשה) שכתבו בשם ר"ת דמש"ה בעינן קידושין בפרוטה כיון דקידושין ילפינן קיחה קיחה משדה עפרון ובשדה עפרון כתיב כסף ופחות משו"פ לא מיקרי כסף, עי"ש, ואי נימא דבעכו"ם פחות משו"פ נמי הוי כסף א"כ כיון דעפרון עכו"ם הואי הו"ל למיגמר מינה מכסף דכתיב גביה דקידושין מהני אף בפחות משו"פ, אך זה יש ליישב.

[המנ"ח שם לא ביאר ישוב הדברים, ובמק"א אמרתי די"ל דמש"ה ליכא למיגמר מהתם דקידושין מהני בפחות משו"פ, כיון שכל הילפותא קיחה קיחה משדה עפרון הוא רק לענין גילוי מילתא דכי יקח איש אשה משמע קיחה בכסף דומי' שבשדה עפרון דהוי בכסף, (עי' בריטב"א שם), אבל לא לענין דבעינן דומיא דאותו כסף שהיה בשדה עפרון ממש, דאלת"ה א"כ ניבעי קידושין בארבע מאות שקל כסף כדהתם, אלא ע"כ דגמרינן רק עיקר הדבר דקידושין בכסף כעין התם דהוי, לכן נהי דאצל עפרון הוי כסף גם בפחות משו"פ, מ"מ אנן גמרינן רק דניבעי כסף גבי קידושין, ולגבי ישראל אין דין כסף בפחות משו"פ, ודו"ק].

והוסיף שם המנ"ח, שיש לדמות זה להא שנסתפק המל"מ (פ"ה מהל' אישית ה"א) אם קידש אשה בדבר דלדידיה אינו שוה פרוטה ולדידה שוה פרוטה, אי בתר דידה אזלינן והוי שוה פרוטה ומקודשת, או דאמרינן כיון דלדידיה אינו שוה פרוטה לא יהיב לה מידי עי"ש, וכענין זה יש להסתפק גם לגבי מכירה, אם אצל המוכר הוא שוה פרוטה ואצל הלוקח נותן המעות אינו שוה פרוטה אי קונים בזה, ומהנ"ל יש להוכיח דבכה"ג קנה דחזינן שישראל קונה מגוי בפחות משו"פ, אף דאצל ישראל הנותן לא הוי ממון מ"מ קנה, א"כ ה"ה בכה"ג בישראל מישראל כשאצל המוכר הוא שו"פ גם אם אצל הלוקח אינו שו"פ מהני, כיון דבתר המקבל אזלינן, ולפי"ז דאזלינן בתר המקנה א"כ בגוונא דלהיפך דעכו"ם קונה מישראל לא מהני בפחות משו"פ, אף דאצל הגוי הוי ממון מ"מ כיון דגבי ישראל המוכר לא הוי

דשפיר נתקדשה רחל תחילה בעבודת ז' שנים דאע"פ דקי"ל דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף, מ"מ נתקדשה במכוש אחרון דלאו מלוה הוא ואע"פ דלא היה בה שו"פ, דהרי אצל לבן שהיה ב"נ שפיר חשיב ממון, וכדין חלו קידושי רחל.

ובהמשך הדרוש שם האריך כ"ק א"א לדון, דאכתי יש לעיין בעיקר הדבר דבעכו"ם קונה גם בפחות משו"פ, דלא משמע הכי בגמ' (קידושין דף ח' ע"א) דדרשינן מכסף מקנתו בכסף הוא נקנה ואינו נקנה בתבואה וכלים וכו', ומוקי לה בגמ' דאיירי דלית בהו שוה פרוטה ודקאמרת מאי איריא תבואה וכלים אפ"י כסף נמי, לא מיבעי' קאמר, לא מיבעיא כסף דאי אית ביה שו"פ אין אי לא לא אבל תבואה וכלים אימא מדמקרבא הנאתייהו גמר ומקני קמ"ל, עי"ש בסוגי', והרי האי קרא מכסף מקנתו מדבר בעבד עברי הנמכר לעכו"ם (עי' שם להלן דף י"ד ע"ב), ואפ"ה אמרינן דבפחות משו"פ אינו נקנה, הרי דגם אצל עכו"ם אינו קונה בפחות משו"פ.

ואמנם מ"מ יש מקום לחלק בין היכא דהעכו"ם הוא המקנה בזה שפיר חל הקנין אף בפחות משו"פ, כי כאשר העכו"ם מקבל הממון כיון דלדידיה ממון הוא שפיר חל הקנין, משא"כ היכא דהעכו"ם הוא הקונה מאת הישראל וכהך דמכסף מקנתו שהעבד עברי נמכר לעכו"ם דהישראל הוא שמקבל המעות לכך כיון דאצלו פחות משו"פ לאו ממון הוא לכן לא מהני.

ושוב ציין שמצא במנ"ח (מצוה של"ו אות א'), שדן בדב"ז די"ל דהא דבעינן שו"פ היינו דווקא בקנין ישראל מישראל, אבל ישראל מעכו"ם קונה אפ"י בפחות משו"פ דגבי עכו"ם גם פחות משו"פ הו"ל ממון, והוכיח כן מהמבואר בעירובין (דף ס"ב ע"א) דשוכרין מן הגוי בפחות משו"פ דאמרינן התם הניחא למ"ד דבעי' שכירות בריאה אלא למ"ד שכירות רעועה מאי איכא למימר וכו', מאי רעועה מאי בריאה אילימא בריאה בפרוטה רעועה פחות משוה פרוטה מי איכא למ"ד בעכו"ם פחות משו"פ לא, והא שלח ר' יצחק ברבי יעקב גיורי משמיה דר' יוחנן הוו יודעין ששוכרין מן העכו"ם אפ"י בפחות משו"פ וכו' עי"ש, הרי להדיא שבעכו"ם מהני אף בפחות מפרוטה ופשיטא דאין חילוק בין

ממון לא קנה הלוקח, עי"ש.

הרי שכבר דן המנ"ח בדב"ז לחלק בין עכו"ם מוכר ללוקח, וציין שם כ"ק א"א לדברי השד"ח (כללים מער' ג' סימן נה אות י"ז, והוא בח"ב עמ' 10), וכן מדברי הרש"ש בעירובין שם שהוכיח מסוגי' הנ"ל דישראל קונה מעכו"ם בפחות משו"פ, ודמזה יש לפשוט ספיקו של המל"מ עי"ש.

ואמנם בהך ראי' דמייתי המנ"ח והרש"ש מגמ' דעירובין, כתב במנ"ח בהמשך דבריו דאיכא למישדי בה נרגא, די"ל דהו"ל מקולי עירובין (עי' בחי' הרי"ם חו"מ סי' ק"צ סק"ה), ואפשר דמשו"ה מייתי עלה התם הש"ס הא דב"נ נהרג על פחות משו"פ, דלכאו' הוי סגי במימרא קמייתא דשוכרין בפחות משו"פ, אלא ע"כ אתי לאשמועינן דלאו דווקא בעירובין ומקולי עירובין הוא, אלא ה"ה לכל דבר הדין כן כיון דלדידיה הוי ממון, וראה עוד בדבריו בפאת השדה (מער' ג' סימן ו' אות ח' והוא שם עמ' צ"א מדפה"ס) מש"כ בזה, וציין עוד לדברי המקנה (ח"ב כלל מ"ו) שהאריך בזה.

וע"ע באמרי בינה (סי' ד') שבתנו"ד דמדברי הרמב"ם (כפ"ב מהל' עירובין הי"ב) שכתב שוכרין מעכו"ם אפי' בשבת, שהשכירות כביטול רשות הוא, שאינה שכירות ודאית אלא היכר בלבד, לפיכך שוכרין מן העכו"ם אפי' בפחות משו"פ עכ"ל, משמע דבקנין ממש לא מהני בפחות משוה פרוטה עי"ש, וראה באבני מילואים (סי' ל"א סקכ"ד) שכתב שיש לפשוט חקירת הרדב"ז במי שזרק קידושין לאשה ובשעת זריקתו לא היה שו"פ ולא הספיק להגיע לידה עד שנתייקר ועמד על פרוטה מהי האם אזלי' בתר נותן שלא נתן שו"פ או בתר מקבל והאיכא בי' שו"פ, והאריך שם כ"ק א"א הרבה בענין זה.

ובדרך פלפול י"ל דהא אי ישראל קונה מעכו"ם בפחות משו"פ, תליא במה שחקרו האחרונים (עי' חתנ"ס שער המקנה והקנין סי' ו' אות ב'), לגבי כלל הקנינים אם עיקר תוקף הקנין נעשה ע"י המקנה במה שמקנהו ליד הקונה, או שעיקר תוקף הקנין נעשה ע"י הקונה מה שמתכוון לקנות המקח. דאי עיקר הקנין נעשה ע"י המקנה א"כ בכה"ג שהקנין בפחות משו"פ מהני רק היכי דהמקנה המקבל את

הכסף הוא ב"נ, דאז כיון דבב"נ גם פחות משו"פ בכלל כסף אהני הקנין, אבל אם המקנה הוא ישראל ממילא כל שלא קיבל שו"פ לא חל הקנין, אבל אם עיקר הקנין נעשה ע"י הקונה י"ל להיפך דאין מועיל קנין בפחות משו"פ רק כאשר הקונה הוא ב"נ דאז כיון שנתן מה שאצלו בגדר ממון אהני הקנין, ודו"ק.

עפי"ז יצא לנו דדין קנין הבכורה מעשיו, תליא במי תלוי עיקר הקנין, דאי עיקר הקנין נעשה ע"י הקונה, א"כ יעקב איש תם יושב אהלים שהיה דינו כישראל לא אהני בו קנין בפחות משו"פ דהרי לא נתן כלום כיון דאצלו לא הוי בכך ממון כלל, ואע"ג שהלעיט יעקב את עשיו בלחם ונזיד עדשים הרי השכר פעולה הוי מלוה דאין קונין בה, והלעטה האחרונה לא היה בה שו"פ. אבל אי אמרינן דעיקר הקנין נעשה ע"י המקנה, א"כ כיון דלגבי עשיו גם פחות משו"פ הו"ל ממון, ממילא שפיר חל קנין הבכורה בהלעטה אחרונה אף שלא הוי בה שו"פ, ודו"ק.

ובכן יתבאר מאה"כ לא הביט און ביעקב שאין ח"ו עון ליעקב בלקיחת ב' אחיות, והיינו כי שפיר אית ליה אמתלא מעלייתא, כי אירע לו כן באונס שהרי כבר קנה את רחל תחילה ושוב קנה את לאה בערמת לבן, כמ"ש המהרש"א, והיינו דשפיר אהני קידושי רחל בשכר עבודה אף דישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והו"ל מלוה מ"מ במכוש אחרון אהני, דאע"ג דלא היה בה שו"פ מ"מ לגבי לבן המקנה הו"ל ממון, ובהיות כן דאזלינן בתר מקנה, ממילא שפיר חל מכירת הבכורה ע"י העלטה, וא"כ כדין זכה יעקב בברכות יצחק, כי לגדול נתכון יצחק לברך, וכאשר מצינו בסו"פ תולדות שכששמע יצחק שעשיו טען ויעקבני זה פעמיים את בכורתי לקח, אמר יצחק גם ברוך יהיה, כי לגדול היה סבור לברך כדמייתי רש"י שם.

ולכן לא ראה עמל בישראל, ונקט דייקא לשון בישראל, כמ"ש ישראל יהיה שמך כי שרית עם אלוקים ועם אנשים ותוכל דשם הודה לו על הברכות, והיינו כי בדין וביושר זכה יעקב בברכות ולא בעקבה וברמיה, ועז"א א"ל מוציאם ממצרים וגו', רצ"ל שכבר מראשית כזאת ידענו

אבה וגו', עי"ש, ובאשר לכך חשש בלק שכיון שלא נתן לבני ישראל להלוך בתוך ארצו, ממילא יפגע בו מידת הדין ויוכלו בנ"י להלחם בו ולהזיקו, ושו"ר שכן הוא בספורנו עי"ש.

ובזה א"ש מה שנתקשו המפוי' (עי' דעת זקנים לבעה"ת ובפענח רזא ובחזקוני, ועי' בכלי יקר) מ"ט נתייראו מואב מפני בני ישראל והלא כבר הוזהרו בני ישראל (דברים ב, ט) אל תצר את מואב ואל תתגרר במלחמה, ומה מקום להם לחשוש מפני בני ישראל, ולהנ"ל י"ל דחששו דילמא כל מה שנצטוו של לצור את מואב ולא להתגרות במ, היינו אם יתנו לבני ישראל לעבור דרך ארצם, אבל אחרי שמיאנו להניח להם עבור בארץ, מעתה הותר לבני ישראל ללחום עמהם.

ואמנם הרי היה לבני מואב אמתלא מעליא לומר דמה שלא נתנו לבני ישראל לעבור דרך ארצם, כי לסטים הם בבואם לגזול את אר"י מן העמים היושבים בה, וכפרש"י ר"פ בראשית שכן היו טוענים אומות העולם, ולכן בדין סירבו שיעברו דרך ארצם שלא לסייע לדבר עבירה, וא"כ אין להם להיענש ע"ז, אכן תינח אם אר"י לא היה מוחזקת לנו מאבותינו ורק עתה רוצים לקחתה היה מקום לטעון כך, אבל אם אר"י כבר היתה מוחזקת לנו בירושה מאבותינו אין לדברים האלו שום מקום.

והנה בחתן סופר שם ביאר דדב"ז אם מהני קנין בדבר שלב"ל, תליא בכך אם עיקר הקנין נעשה ע"י הקונה או המקנה, דהנה הטעם דאין אדם מקנה דשב"ל הוא משום דליכא סמיכות דעת של המקנה להקנות דשלב"ל, דמהאי טעמא האב שפיר מקנה לבנו אפי' דשלב"ל משום דדעתו של אב קרובה אצל בנו וגומר בדעתו להקנות אף לדבר שלב"ל דשוה לענין קנין דשלב"ל (עיין ב"ב דף קמ"ב ע"ב), לכך מ"ד דלא מהני קנין בדבר שלב"ל טעמיה משום דס"ל דעיקר הקנין נעשה ע"י המקנה, וכל שאין למקנה סמיכות דעת גמורה להקנות לא שייך בה קנין, אבל מ"ד דמהני קנין בדבר שלב"ל ס"ל דעיקר הקנין תליא בקונה לכן כיון דהקונה סומך דעתו לקנות בכל גונוי שפיר מהני ביה קנין, (ועיין בשו"ת זית רענן חו"מ סי' ע"ג שכתב באו"א).

שליעקב משפט הבכורה ולו יאתה הברכות, כי ביציאת מצרים נאמר לפרעה בני בכורי ישראל (שמות ד, כב), ופרש"י דכאן חתם הקב"ה על הבכורה, ובכן כבר נקבע לדורות עולם שזכה יעקב בבכורה, ודו"ק.

*

נקדים עוד מ"ש כ"ק מרן אאדמו"ר זצוקללה"ה בדרוש לפר' בשלח (נדפס בד"ת גליון רס"ז) בענין אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו (עיין ב"ב דף קי"ט ע"ב), די"ל דדב"ז תליא בדין אם מועיל קנין בדבר שלב"ל וכן לדבר שלב"ל, דהרי מתנת הארץ היה בהבטחת הקב"ה לאברהם אבינו כמ"ש (בראשית י"ג, י"ד-י"ז) וה' אמר אל אברם וגו' שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה, כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם וגו' קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה, ודיבורו של הקב"ה נחשב כמעשה (שבת דף קי"ט ע"ב), א"כ לגבי מעשה אלוקינו ית"ש נחשב שמיד באותה שעה הקנה את הארץ לאברהם אוהבו לנחלה.

והנה כל מעשי אלוקינו ית"ש הם על פי דיני התורה כנודע ממדרשי חז"ל, מעתה נמצא דאי אין אדם מקנה דבר שלב"ל וכן לדבר שלב"ל, לא יתכן לומר דאברהם לא זכה בעצמו בארץ אלא שהובטח לו מתנת הארץ לזרעו אחריו, דא"כ לא זכו בנ"י כלל במתנת הארץ דהא באותה שעה עדיין לא היו בעולם, והו"ל מקנה לדבר שלא בא לעולם דלא מהני קנין, וא"כ עכצ"ל דאי אין אדם מקנה דבר שלב"ל וכן לדשב"ל (עי' תוס' גיטין י"ז ע"ב ד"ה לדבר), כבר ניתנה הארץ מיד לאברהם ומאז מוחזקת היתה בידו ואח"כ ירשנה ממנו בניו אחריו, אבל אי אדם מקנה דבר שלב"ל וה"נ לדבר שלב"ל, י"ל דהקב"ה לא נתן את הארץ לאברהם עצמו אלא לזרעו אחריו אע"פ שעדיין לא היו בעולם ואר"י אינה מוחזקת מאבותינו, עכ"ד.

והנה י"ל דפחדו של בלק מבני ישראל, היה מחמת שמואב סירבו לתת לבני ישראל לעבור דרך ארצם, כדמייתי רש"י בפר' חוקת (כא, יט) שכן מפורש בשופטים (יא, יז) וישלח ישראל מלאכים אל מלך אדום לאמר אעברה נא בארצך ולא שמע מלך אדום, וגם אל מלך מואב שלח ולא

של לוט רשעים ומרעים את בהמתם בשדות אחרים, ורועי אברהם מוכיחים אותם על הגזל, והם אומרים ניתנה הארץ לאברם ולו אין יורש ולוט בן אחיו יורשו ואין זה גזל, והכתוב אומר והכנעני והפריזי אז יושב בארץ, עי"ש, ולעיל בפסוק (י"ב, ו) והכנעני אז בארץ פרש"י שהיה הולך וכובש את הארץ מזרעו של שם, מעתה י"ל דאמנם קנה אברהם את הארץ בדבר ה', אלא דשוב נכבשה הארץ ע"י הכנענים, לכן אע"פ שניתנה הארץ לאברהם אבינו במתנה גמורה כאשר כבשוה הגוים יצאה מרשותו, ושוב לא היתה מוחזקת בידו, עי"ש.

ואמנם דב"ז תליא אם עכו"ם קונים בכיבוש מלחמה דמצינו בכך סוגיות חלוקות, דבגמ' גיטין (דף ל"ז ע"ב, ובכמ"ק) אמר רב פפא עמון ומואב טהרו בסיחון, דהיינו דאע"פ דהוזהרו בני"ש שלא ללחום עם עמון ומואב, מ"מ לאחר שכבש סיחון את עמון ומואב הותרה לישראל, הרי דעכו"ם קונה בכיבוש מלחמה עיי"ש. ונודע מה שהקשה במחנה אפרים (הל' עבדים ס' ג') מהא דאי בסנהדרין (דף נ"ט ע"א) כל דבר שנאמר לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לב"נ, ומקשינן אדרבה מדלא נשנית בסיני לבני נח נאמרה ולא לישראל, ומשני ליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, ולא והרי יפת תואר דלישראל מותר ולעכו"ם אסור, התם משום דלאו בני כיבוש נינהו, וקשה דא"כ היאך עמון ומואב טהרו בסיחון והרי עכו"ם אינם קונים בכיבוש מלחמה, (וכן הקשו החתם סופר בחי' לגיטין שם, וזקה"ק במרגניתא דר"ב בפר' חוקת, וכן בראש דוד בפרשתו וברש"ש בסנהדרין שם ועוד בהרבה אחרונים דנו בזה).

ואמרתי מכבר דהנך סוגיות פליגי בכך אי איתא להאי כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, והיינו לפי"מ שהקשו התוס' בחולין (דף ל"ג ע"א) במה דאמרינן דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, דהרי חצי שיעור מותר לישראל ולעכו"ם אסור (דלא ניתנו שיעורים לב"נ) ותירצו דגם בישראל חצי שיעור אסור מה"ת, והוסיפו עוד, דלריש לקיש דס"ל דחצ"ש מותר מה"ת לית ליה האי כללא דליכא מידי וכו'.

והשתא א"ש דבתחילה לא נתיירא בלק מבני ישראל אף ששמע את כל האותות שנעשו להם במצרים, כי ידע שהוזהרו בני ישראל לא להתגרות בהם ולא לצורם, ועל מה שמנע מהם לעבור בארצו סבר דבדין היה לו לעכב מהם כי אין להם לילך לכבוש את ארץ ז' העממין דלסטים הם דאר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו, אך כאשר התבונן וראה את כל אשר עשה ישראל לאמורי, דהיינו שיעקב דא ישראל סבא לקח הבכורה מעשיו שעושה מעשה האמורי, ובסוף הוכרח עשיו להודות על הבכורה, ועל כן נקרא ישראל וכנ"ל, ומוכח דשפיר אהני הקנין בשכר בהעלטה, דאע"פ דסוף ההלעטה לא היה בה שו"פ מ"מ אהני הקנין, כיון דאצל עשיו שהיה לו דין ב"נ הו"ל ממון, והיינו דעיקר הקנין נעשה ע"י המקנה שהוא עשיו וכנ"ל, ומעתה דעיקר הקנין נעשה ע"י המקנה א"כ לא מהני קנין בדשב"ל, ובהכרח צ"ל דמתנת הארץ היתה באופן שמיד נתנה הקב"ה לאברהם וממנו ירשוה בניו אחריו, נמצא דכדין הלכו בני"ש לאר"י לקחת את שלהם וחטאו במה שעייכבום מלעבור בארצם, לכן ויגר מואב מפני בני ישראל, ודו"ק.

*

ואפ"ל עוד בזה, בהקדם מ"ש כ"ק אאדמו"ר זצ"ל"ה (דרוש לפ' משפטים) דהנה צריך לבאר היאך שייך לומר דאר"י לא היתה מוחזקת לאבותינו הלא הקב"ה אמר לאברהם שיתן לו את הארץ, ולא היתה ההבטחה לזרעו אחריו, כמפורש בקרא (בראשית יג, יד-טו) וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפנה ונגבה וקדמה וימה, כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתננה ולזרעך עד עולם, וכן (שם טו, ז) ויאמר אליו אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את הארץ הזאת לרשתה, ודיבורו של הקב"ה נחשב כמעשה (שבת דף קי"ט ע"ב), א"כ באותה שעה הקנה השי"ת לאברהם את הארץ לנחלה, והיאך ס"ד לומר דאברהם לא זכה בארץ ישראל.

וי"ל עפימ"ש רש"י (פר' לך י"ג ז) עה"פ ויהי ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוט, והכנעני והפריזי אז יושב בארץ, לפי שהיו רועיו

הוא מהי"ט דדרשה גמורה היא לאסור חצ"ש, ובריטב"א הוסיף ע"ז דאע"ג דר"י מכל חלב נפקא ליה, מפרש טעמא דקרא, עי"ש.

וכבר אמרנו דלפי"ז י"ל דבאמת בהא תליא פלוגתת ר' יוחנן ור"ל, דהנה בספר קשות מיושב להגאון מהר"י פיק בכריתות (דף כ"ז ע"א) כתב דר' יוחנן ס"ל כר"ש דדרשינן טעמד"ק עי"ש, וכ"כ בברכי יוסף (או"ח סי' תר"ח ס"ז) בשם מהר"י זאבי (והוא בספר אור לישירים הנדפס בסו"ס אורים גדולים פר' בלק) בהא דס"ל לר' יוחנן (ערכין דף ט"ז ע"ב) דחיוב תוכחה הוא עד נזיפה עי"ש, דטעמיה משום דדרש טעמד"ק, ומידי טעמא דתוכחה הוא בכדי שישוב החוטא מרעתו, לכן כשנוזף בו ואינו שומע בקולו שוב אין מקום להוכיחו כיון דממילא אינו שומע לקול תוכחתו, עי"ש. ולכן ר' יוחנן דדרש טעמד"ק ושייך סברת חזי לאיצטרופי, מש"ה ניח"ל יותר לאוקמי קרא דכל חלב לענין חצ"ש ולא לכווי וכמ"ש התוס', משא"כ ר"ל ס"ל דלא דרשינן טעמד"ק, לכן סבר דקרא קאי על חלב כוי, ודו"ק.

והנה לכאו' צריך להבין היאך יצא עשיו וארבע מאות איש עמו להלחם עם יעקב כמפורש בפר' וישלח, הרי ידע שאביו ברכו באמרו יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים הוה גביר לאחיך וישתחו לך בני אמך (בראשית כז, כט), ויצחק עצמו אמר לעשיו הן גביר שמתיו לך ואת כל אחיו נתתי לו לעבדים (שם פסוק לז), ועשיו ידע והכיר את גדולת אביו שברכותיו מתקיימים, שהרי לכן זעק ויצעק צעקה גדולה עד מאוד, וכיון דדבריו מתקיימים היאך לא חשש להילחם ביעקב, וצ"ל שסמך עשיו על מה שאמר יצחק והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוואריך, ולכן כשראה שיעקב לקח ב' אחיות אשר נאסר מה"ת, חשב שכאן מצא בע"ח לגבות את חובו ועתה יוכל לו באשר חטא בב' אחיות.

ואמנם בכסף נבחר (פר' וישלח ד"ה איתא בצרור המור) כתב דשפיר הותרו רחל ולאח ליעקב, עפי"ד הרמב"ן עה"פ (ויקרא יח, יח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור דטעם איסור שני אחיות הוא משום שתקנא אחת בחברתה כיון דנעשות צרות זה לזה ולא חפץ הקב"ה באלה עי"ש, ולכן

עי"ש, הרי דלאו כו"ע ס"ל להאי כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור.

מעתה י"ל דהגמ' בסנהדרין דמשני דעכו"ם לאו כיבוש נינהו קאי אליבא דמאן דס"ל להאי כללא דליכא מידי וכו', לכך קשיא מהא דיפ"ת דהותרה רק לישראל, וע"ז מתרצינן דשאני התם דלאו בני כיבוש נינהו. אבל הגמ' בגיטין קאי אליבא דמאן דלית ליה האי כללא, וא"כ שפיר יתכן דבר שיהא אסור לב"נ ומותר לישראל, ולא קשיא כלל מהך דיפ"ת וממילא דאין שום הכרח לומר דלאו בני כיבוש נינהו, והארכתי הרבה בזה דהדבר מתאים בדברי הגמ' בגיטין שם דאזיל בשיטת ר"ל, וכן בסוגי' הגמ' בחולין (שם) ותירצתי בזה דברי הרמב"ם.

עכ"פ נמצא דהא אם אר"י מוחזקת לנו מאבותינו תליא בכך אי קי"ל כהך כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, דאי נקטינן להאי כללא עכצ"ל דעכו"ם לאו בני כיבוש מלחמה נינהו, וא"כ לא זכו הכנענים בארץ כשכבשוה מזרעו של שם, וממילא דנשאר אר"י בחזקת אברהם אבינו שקנאה במתנת השי"ת ומוחזקת לנו מאבותינו, אבל אי ליתא להאי כללא וממילא דעכו"ם בני כיבוש נינהו, א"כ זכו הכנענים בארץ כאשר כבשוה ואר"י אין מוחזקת לנו מאבותינו, ודו"ק.

ולדברי התוס' הנ"ל בחולין הך כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור תליא בדין חצ"ש, דרק א"נ דחצ"ש אסור מה"ת אמרינן דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, אבל אי חצ"ש מותר מה"ת בהכרח דליתא להאי כללא.

והנה בסוגיא דחצ"ש (ביומא דף ע"ד ע"א) קאמר ר' יוחנן דחצ"ש אסור מן התורה דכיון דחזי לאיצטרופי איסורא קא אכיל, וריש לקיש אמר מותר מה"ת אכילה אמר רחמנא וליכא, והקשו התוס' אמאי לא קאמר דאסור מה"ת מקרא דכל חלב דמרבין חצ"ש דהא ר"י ידע לההיא ברייתא דהא בסמוך קא מוטיב מינה, ותירצו דלהכי איצטריך ליה לר"י לפרושי האי טעמא משום דאי מקרא דכל חלב הו"א דעיקר קרא לכווי איצטריך וחצ"ש מדרבנן דאסמכוה אקרא, אבל השתא דקאמר טעמא דחזי לאיצטרופי סברא

אבל הם בעצמם אין להם לחשוש וכמש"כ בחזקוני עי"ש, אך שוב התבוננו במה שעשה יעקב לעשיו דלא היה יכול לקטרג עליו על שלקח ב' אחיות, ומתוך כך נתברר דעכו"ם לאו בני כיבוש נינהו וכנ"ל, מעתה נתמלאו פחד ויראה דא"כ ילחמו גם עמם, ודו"ק.

התורה היה עה"פ בפרשתן (במדבר כג, כא-כב) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו, א'ל מוציאו ממצרים כתועפות ראם לו.

הנה ידוע בספה"ק גודל מעלת וחיוב הדבר שיהיה לכל יהודי עין טובה על זולתו, שכל מה שהוא רואה אצל חבירו יביט על כך בעין טובה וילמד זכות עליו, כי הבוכ"ע הוא אבינו אב הרחמן ושום אב אינו מסכים שיסתכלו בעין רעה על בניו וכ"ש שאינו חפץ לשמוע עליו שמועות לא טובות, ולכן על האדם להרגיל עצמו רק לראות טוב ולדבר טוב על ישראל.

והנה כבר האריך כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע כמ"פ בעניין זה (ראה שיעור חורש"י פרשת וישב שנת תשל"ב; שיעור חורש"י פרשת שמות תשל"ז, נדפס בגליוני ד"ת, גליון תתרכ; שפע חיים לימיה"נ ח"ב, אושפיזא דאהרן קדישא, בסעודת היום; שפע קודש ברית מילה עה"ת, פר' נצבים, ועוד), שכן ראו עינינו בצדיקי אמת אפילו בדור אחרון - בדורות הללו, שלא ראו מעולם דבר רע על איש מישראל. הצדיקים המה מתדבקים במידותיו ית"ש, והאיש הדבק בהשי"ת, נותן לו השי"ת מדריגה זו להתדמות אל קונו ית"ש שנאמר בו (חבקוק א, יג) הביט אל עמל לא יוכל, ואף הוא זוכה להיות מזכי הראות לראות רק טוב על בני ישראל. והביא מצדיקים בספרי תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע (ראה דברי אמת לרבה"ק מלובלין זי"ע, פר' בלק) לבאר מאמר הכתוב (במדבר כג, כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו, היינו שמי שאינו רואה און ביעקב ולא עמל בישראל, הרי זה מורה באצבע והוא סימן מובהק שה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו. שכל מי שיש עליו השראת השכינה והוא דבוק בה' בבחי'

כיון דאצל רחל ולאה לא היה שום חשש שיהיו צרות זל"ז שהרי רחל עצמה מסרה הסימנים ללאה ולא שייך גביהן ענין דלצרור כי לא תקנא באחותה ממילא דלא היה אצלן איסור ב"א, (ועד"ז פירש הגאון מהרי"א במדרש יונתן מאמר מ"ח מאה"כ ותקנא רחל באחותה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, דאמרה דמאחר ודבר זה מביאני לידי קנאה באחותי א"כ נתעורר בנו איסור שני אחיות, ומתה אנכי). וכתב שם דכ"ז ניחא רק למ"ד דדרשינן טעמא דקרא וא"כ י"ל דהותר ליעקב לישא ב' אחיות דאזלינן בתר טעמא, משא"כ למ"ד דלא דרשינן טעמא דקרא ליכא לחלק בזה כלל עי"ש.

מעתה מבואר דתחילה לא נתיירא בלק על שלא נתן לבנ"י לעבור בגבולו, דסבר דכדין עשה להציל עשוק מיד עושקו כי בני ישראל לסטים הם ההולכים לכבוש את הארץ דאר"י לא מוחזקת לאבותינו, אך כאשר התבונן וראה את כל אשר עשה ישראל לאמורי, דהיינו שיעקב נצחו לעשיו דלא היה יכול לקטרג עליו על שלקח ב' אחיות, דשפיר הותרו לו משום דלא היה שייך בהן חשש צרות, והיינו דדרשינן טעמא דקרא, וא"כ נקטינן דחצ"ש אסור מה"ת מטעם דחזלאצ"ט, ולפי"ז איתיה להאי כללא דליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור, מעתה קשיא היאך יפ"ת הותרה רק לישראל, ועכצ"ל דשאני התם דלאו בני כיבוש נינהו, וממילא דלא אהני מה שכיבשו הכנענים את הארץ ונשארה בחזקת אברהם אבינו וממנו ירשוה בני, וכדין הולכים לארצם שלהם, וא"כ חטא במה שעיקב בעדם לעבור דרך ארצו, לכך אז ויגר מואב מפני בני ישראל, ודו"ק.

וכעי"ז י"ל דעד עתה סבר דאין לחשוש שיתגרו בו ישראל, דהרי הם הוזהרו מהקב"ה על מואב שלא לצורם ולא להתגרות בהם, ואע"פ שראה שבני ישראל נטלו את ארץ מואב שהיה ברשות סיחון, הרי שאין חוששין לאיסור זה, ע"ז סבר דהתם טעמא אחרינא היה בה משום דכבר כבשם סיחון וכאמרז"ל דעמוון ומואב טהרו בסיחון וכיון שכבר היו של סיחון שקנאום בכיבוש מלחמה הותר לישראל ללחום עמם,

ישראל, והיה עונה למקטרג איך אתה דן שוגג כמזיד וכו' ודילג את הקץ להוציאם ממצרים ולקרב אותם אליו.

והיא שעמדה להם גם נגד כוונותיו הזדוניות של בלעם הרשע שאחז לו במידת עין רעה כדאיתא בחז"ל (אבות ה, יט), וכל כוחו לקלל היה כשהיה מביט ורואה ברעת בני האדם ולכן ביקש מבלק שיקחנו אל מקומות ששם יתרחשו מאורעות לא טובים עם ישראל כמו ראש הפעור, וישת אל המדבר פניו (במדבר כד, א), להזכיר להם מעשיהם שחטאו במדבר, כי הוא הגבר שתום העין (שם פסוק ג) שעינו פתוחה להביט רע על זולתנו, והוא נוכח כעת לראות במעלתן של ישראל שהם ההיפך הגמור ממנו כשראה אותם שוכנים לשבטיהם שאין פתחיהם מכוונים זה לזה שלא יציץ אחד לחבירו (ראה ב"ב דף ס' ע"א), דהיינו שלא יציץ בבשתו ולא יביט ברעתו, ועל זה הוכרח אותו רשע להודות ואמר מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל (שם פסוק ה).

ועוד מקודם הקדים ואמר להם לא הביט און ביעקב וגו' שיש להם מידה זו שלא רואים רעת זולתם ושומרים עיניהם מראות ברע, ולכן ה' אלקיו עמו שהבוכ"ע מסייע בעדו להחליץ מתחת יד מקטרגיו ומזכה אותו בדינו ואף אם היה עליו בחי' אלקים מידת הדין, אז מתהפך למידת הדין בחי' שם הוי"ה וזהו ה' אלקיו עמו שמלמדים עליו זכות, ומידת רחמים הולכת עמו לרחמו בדינו כי ותרועת מלך בו שהבוכ"ע הוא כביכול אוהבו ורעו, יען כי דיבר טוב על בניו שלו.

וצא ולמד ממה שא"ל מוציא ממצרים, שכן הונהג עמהם ביציאת ממצרים, כתועפות ראם לו ופירש"י לשון עפיפת גובה בתוקף ורום שלו, ואפשר שבכאן מרומז מאמרו של רבי יהודה בן תימא (אבות ה, כ) הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי, ובטור (או"ח סי' א) כתב וז"ל, אמר קל כנשר כנגד ראות העין, ודמה אותו לנשר כי כאשר הנשר שט באויר כך הוא ראות העין, לומר שתעצים עיניך מראות ברע כי היא תחלת העבירה שהעין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרין וכו', עי"ש.

ושני עניינים יש בדבר, האחד לקדש את עיניו

ותרועת מלך בו, הריהו זוכה למדריגה שלא הביט און ביעקב, שבמציאות אינו יכול לראות דבר עבירה על אדם מישראל.

זה האות והסימן להיווכח ולראות על האדם מה הוא, כי מי שמלמד זכות על כל אדם מישראל ואינו רואה בהם כל און, נראה מזה שצדיק וישר הוא. ועל כן מי שה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו הרי גם הוא הולך בדרכיו של הקב"ה ולא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, ואינו רואה כלל דבר עבירה באדם מישראל, וכל ראיותיו הם לטובה ובכל פינות שהוא פונה אינו מבחין רק איך שבני אדם עושים מצוות ומעשים טובים, ואינו רואה כלל עוברי עבירה, ובכל מעשה ומעשה שרואה אצל איש מישראל מיד עולה לו מליצה ישרה עליו להליץ וליושר בעדו, (וראה חובת הלבבות, שער השישי, שער הכניעה, פרק ו).

ושכר גדול יש בדבר. כי כשרואה אך טוב לישראל, אזי מעורר הוא כלפי מעלה שגם עליו יביטו רק בעין טובה ויליצו יושר בעדו, וזה בחינת הנהגת עין תחת עין כי כדרך שבא לראות כך בא ליראות, כי הנה אין אדם צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא (קהלת ז, כ), אבל אין אדם חוטא אא"כ נכנסה בו רוח שטות (סוטה דף ג' ע"א), ודאי הרבה יש ללמד עליו זכות ולזכותו כלפי מעלה ושמלאכי רחמים יליצו יושר בעדו. ובזאת יבחן שאם הוא בעצמו שומר פיו ולשונו מלדבר סרה בחבירו ועוצם עיניו מראות ברע על זולתו ומלמד זכות על חבירו, אזי גם מן השמים ילמדו עליו זכות ולא יביט ה' אל עמלו, וח"ו להיפך אם הוא פוגם בעיניו להביט בעין רעה אזי נמסר דינו לשמים לעשות עמו כפי מעשיו אשר עשה הוא.

והיא שעמדה להם לישראל בצאתם ממצרים, שאע"פ שהיה עליהם קטרוג גדול כידוע מחז"ל (ראה ילקוט פר' בשלח, רמז רלח), מכל מקום כיון שקיבלו עליהם להיות גומלי חסדים אלו עם אלו (תנ"דב"א, פרק כא), והיינו שהביטו בעין טובה על זולתם ולא היו מתנשאים על חבריהם לומר אלו חוטאים ופושעים וצריך לרחקם ולתעבם, אלא עצמו עיניהם מראות ברע והביטו רק בעין טובה, אף הבוכ"ע הביט עליהם בעין טובה, ואף הוכיח את משה רבינו למה אין מאמין באמונתם של

מאיר שנק מפעיה"ק (ב"ר משה דוב מירושלים, וחתן המשב"ק ר' זאב דוב דייטש), ולהר"ר חיים משה וינברגר מפעיה"ק (ב"ר אהרן דוד מפעיה"ק, וחה"ר חיים יעקב ישראל מפעיה"ק), [שביעי - הרה"ח ר' אריה לייבוש מארגנשטערן שליט"א ראש הקהל דקהלתנו הק' במאנסי, הרה"ג רבי בן ציון רייך שליט"א נאמן בית רבוה"ק, החתן החבר אלעזר מנחם מענדל נ"י בן הרה"ג ר' חיים רפאל אייזנבך מפעיה"ק, החתן מורנו יצחק ליב נ"י מטובי סופרי המלך בן הרה"ח ר' נפתלי יחזקאל בורד מפעיה"ק, החתן מרדכי נ"י בן הרה"ג רבי הלל דויטש שליט"א רא"כ במרכז התורה, החתן יוסף מאיר נ"י בן הרה"ח ר' ישראל צבי וינברגר מפעיה"ק, החתן חיים אפרים פישל נ"י בן העסקן הרה"ח ר' צבי נתנאל רייכמן מפעיה"ק, החתן החבר שלמה נ"י בן הרב אברהם פסח שמרלר מנהל תלמוד תורה דרכי אבות בביתר עילית, החתן שמואל נטע נ"י בן הרה"ח ר' מאיר אברהם שנק מפעיה"ק, החתן החבר יקותיאל יהודה גבירץ נ"י, החתן מורנו ברוך שמעון וקסמן נ"י, אחרון - חדב"נ הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בב"ב שליט"א, מפטיר - הגאון רבי שלמה לייזער שליט"א דומו"צ קהלתנו הק' בבארא פארק. הגבה - הרה"ח ר' שמחה ניימאן מבארא פארק, גלילה - הרב שמעון יחיאל מיכל אונסדורפר מבארא פארק. מוסף - הגאון רבי דוד זאב רייך שליט"א רבה של קהלתנו הק' בעיה"ק צפת.

את השוה"ט דעתיקא קדישא, ערך מרן שליט"א בקליינע זאל שבביתו נאוה קודש, בהשתתפות בני משפחת המלוכה, ועוד כמה אורחים. בזמירות התכבדו, ברוך ה' יום יום - הרה"ג ר' ברוך מוטצען שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן זי"ע, ברות א"ל עליון - הרה"ג ר' חיים משה שליט"א מירושלים - נכד כ"ק מרן שליט"א. בזמר 'שבת היום' כיבד מרן שליט"א את גיסו חדב"נ הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א. ברכת המזון - חדב"נ הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בב"ב שליט"א.

התורה בסעודת עתיקא קדישא היה עה"פ בפרשתן (במדבר כב, ב-ג) וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ויגר מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל, ובמדרש (הובא בספר מתת קה, באר שבע, ועיין כלי יקר) וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ישראל דא ישראל סבא, לאמורי זה עשיו שעשה מעשה אמורי, ופלאי.

ולהלן בפרשתן (כג, יג) ויאמר אליו בלק לך נא אתי אל מקום אחר אשר תראנו משם אפס קצהו תראה וכלו לא תראה וקבנו לי משם, ובבעל

שלא להביט ראיות אסורות ובמקומות שאינם ראויים, והשני לקדש עיניו מראות ברעת זולתו, שיהיה מורגל רק ללמד זכות על חברו כמידתם של צדיקים. ובזכות זה יצאו ממצרים כי היו כתועפות ראם לו שהיו קלים כנשר לעצום עיניהם מראות ברעה.

ולכן יצא מפי בלעם לשון כפול ואמר לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל הראשון על קדושת העיניים שלא הביטו במקומות של אוון וטומאה, והשני שלא ראו עמל בישראל, ובזה תפסו במידת הבוכ"ע שהוא הבט אל עמל לא יוכל (עפ"י חבקוק א, יג), וזהו ה' אלקיו עמו.

ולכן בדין הוא שיטלו שכרם שיהיה ה' אלוקיו עמו שעין ה' תהיה לטובה עליהם להפוך הדין לרחמים ושיתקיים בהם ותרועת מלך בו, שימהר הקב"ה לגאלם את הגאולה העתידה שאז יתקע בשופר גדול, ועל אף מצבם השפל, יעורר הקב"ה רחמיו עליהם ויביט עליהם בעין טובה ויאמר עליהם ועמך כולם צדיקים ויושיעם למען שמו באהבה.

יום שב"ק

פסוקד"ז התפלל לפני העמוד - הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א דומו"צ בית מדרשנו שפע חיים בדרום עיה"ק צפת. שחרית - הרה"ג ר' יעקב מאיר שפירא שו"מ בשיבה"ק מתיבתא דברי יציב בחיפה.

בעליות התכבדו, כהן - הגאון רבי ירמיה כהן שליט"א אב"ד פאריז, לוי - הרה"ח ר' אפרים בלומבערג מבארא פארק, שלישי - חדב"נ הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, רביעי - הגאון רבי שלום אוברלנדר שליט"א דומו"צ קרית צאנז ירושלים, חמישי - הגאון רבי אברהם יהושע רייך שליט"א רב דקהלתנו הק' באנטווערפן, שישי - מרן שליט"א, וערך מרן שליט"א מי שברך לרפואת כ"ק האדמו"ר מראחמעסטריוקא שליט"א מארה"ב, [אחר העליה נערך מי שברך לרגל הולדת הבנות, להרה"ג ר' חיים יהודה אייזנבך ר"מ בשיבה"ק לצעירים פעיה"ק (ב"ר משה יעקב מירושלים, וחה"ר אלימלך משה שטמר מב"ב), להרה"ח ר' דוב אריה בירנבוים מפעיה"ק (ב"ר יחיאל משיכון סקווירא), להר"ר דוב בער ישראל מפעיה"ק (ב"ר יוסף מב"ב, וח"ר ישראל ורטהיימר מפעיה"ק), להר"ר חיים אלישע ורטהיימר מירושלים (כה"ר יצחק שלמה מפעיה"ק), להר"ר דוד

והנה נודע מש"כ המפו' דיעקב היה הבכור במחשבה וביצירה, ועשיו היה הבכור במעשה שהרי יצא ראשון, וכדהביא רש"י (בראשית כה, כו) ממדרש אגדה דבדין היה יעקב אוחז בו לעכבו כי יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה, צא ולמד משפופרת שפיה קצרה תן בה שתי אבנים זו תחת הנכנסת ראשונה תצא אחרונה והנכנסת אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר באחרונה יצא ראשון ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון ויעקב בא לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה ויפטור את רחמה ויטול את הבכורה מן הדין, ולכך אם אזלינן בתר המחשבה והיצירה יעקב הוא הבכור.

ואיתא בזוה"ק (ראה ייטב לב, פרשתו, ד"ה ויאמר אליו בלק) שבלק היה מכשף גדול יותר מבלעם, וברוב גודל טומאתו ידע שלא יתכן להחיל קללה על ראשי בני ישראל, ועל זה ביקש הוא מבלעם לקטרג על ישראל בבחי' המעשה, שבו דימה שיוכל להתגבר עליהם, בעוד שעל בחי' המחשבה ידע כי לא יוכל להם, כי במחשבה ועמך כולם צדיקים. וזה שרמז המסורה אפס קצהו תראה וכולו לא תראה היינו שביקש מבלעם שיתבונן רק על הקצה הוא המעשה שבסוף, כי כאשר יתבונן עליהם בדקדוק בתחילת וסוף מעשיהם, הרי שזכולו מחמדים, ולא יתבונן כלל על בחי' המחשבה ששם לא יוכל לקללם ולהרע להם.

וע"ז אמרו חז"ל וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ישראל דא ישראל סבא לאמורי דא עשיו, והיינו שראה היאך שהתגבר יעקב על עשיו כשהלכו אחר בחי' המחשבה, ואף נטל את ברכת יצחק באופן הזה, ומכך נתיירא בלק עד מאוד, ולזה קרא לבלעם וביקש הימנו לקללם, ואמנם השי"ת הפר עצתם וקלקל מחשבתם.

בפתיחת הארון בתפילת מנחה התכבד - הרה"ג ר' שלום אוברלנדר שליט"א מקרית הבעש"ט - נכד כ"ק מרן זי"ע, בעליות התכבדו, כהן - הרה"ג רבי יוסף שלמה גליק שליט"א רא"כ שערי נתן ומח"ס פני שלמה, לוי - הרה"ג רבי צבי מאיר אינטרטר שליט"א מרבני אנ"ש בירושלים עיה"ק, שלישי - הרה"ג ר'

הטורים 'וכלו' ב' במסורה, וכולו לא תראה, ואידך (שיה"ש ה, טז) וכולו מחמדים.

ויש לבאר עפ"י מש"כ בספר תפלה למשה למהר"מ מסאמבור (פרשת פקודי), וז"ל, ונקדים ששמעתי מרבי מלובלין נבג"מ פעם אחת בסעודה שלישית אחר המוציא, שהשפיל והקטין עצמו עד למאוד שאינו צדיק, ואני השפל אמרתי למקורבי, אני כאשר בדעתי רוצה להישבע שרבי הוא צדיק גמור, והגיעו הדברים אליו וכו', ואמר לי בזה הלשון, ר' משה, מאה אנשים היו נשבעים שאני טוב, ובעולם העליון לא ישאלו רק אותי בעצמי. ואני השפל עמדתי על רגלי ואמרתי, רבי רבי, עולם עליון הוא עלמא דקשוט, שם יאמר רבי האמת שהוא צדיק. ונח מעט והשיב בענוותנותו, ר' משה, איני בטוח יותר, רק כשיבא משפטי לפני בורא כל עולמים בעצמו, מחמת שהוא רחום ירחם עלי, אך לא לפני בית שלמעלה שלא יוותרו ע"כ דפח"ח, והארכת במעשה הצדיק שהם המרכבה ומעשיהם מעשה המרכבה, עכלה"ק (ועי' יטב לב, פר' ויקרא, אות ד).

ובהמשך דבריו ביאר דברי הרה"ק מלובלין, דרק כשיבא משפטי לפני בורא כל עולמים בעצמו מחמת שהוא רחום ירחם עליו, דהנה כל אדם מישראל יש בו מחשבות טובות לעבודת השם ולקיים המצוות באופן המושלם כראוי, אלא דבעת הוצאת הדברים מן הכח אל הפועל בשעת קיום המצוה מתגבר יצר הרע לקיים המצוה שלא בשלימות, והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו דן את האדם לפי המחשבה הראשונה וכאילו קיים המצוה בשלימות ממש. ולכן אמר הרה"ק מלובלין, דרק כאשר השי"ת בעצמו ידון אותו אז יהא נחשב לצדיק, כי הוא ית"ש יודע מחשבות, משא"כ הבית דין של מעלה שדנים על פי המעשה בפועל, [וכמ"ש בספה"ק נועם אלימלך (פרשת בהעלותך, ד"ה וישמע משה) דהמלאכים אינם יודעים מחשבות האדם, וכן איתא בקדמונים (עי' חידושי הב"ח, הנדמ"ח, שבת דף י"ב ע"ב בתוס' ד"ה שאין), ודלא כשיטת התוס' (שם ד"ה שאין)] עיי"ש דבה"ק, וכן איתא וכן בשם בעל הקרבן נתנאל זי"ע.

כי באמת עיקר עבודת השי"ת הוא רק לעשות נחת רוח ליוצרנו בלתי לה' לבדו, ואז זוכה האדם להיות מבני היכלא דמלכא וח"ו להשתמש בתורה כעטרה להתגדל בה ולצורך פניות והנאות אישיות כי בכך החטיא את המטרה ולא לזו נועד לימוד התורה הק'.

ומביא שם מרן אאדמו"ר זי"ע מאמר נורא מספר חסידים (סי' ח') דכשיצאו רבי שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בן אלישע להריגה, אמר לו רשב"ג לרבי ישמעאל איני יודע מפני מה מגיע לי עונש מיתה, אמר לו רבי ישמעאל שמא כשהיית דורש ברבים היה ליבך שמח והנאך ליבך, ואז עמד והצדיק עליו את הדין, יעו"ש. והדבר הוא מבהיל על הרעיון, דעל כיוצא בזה שעלה במחשבתו איזה הנאה בדרשותיו על זה מגיע לו עון מיתה. ופחד ואימה תאחזנו ואיך נרהיב לגשת כלל ללמוד תורה.

ואכן כך היתה דרכם של צדיקים שהיו מתייראים מאוד לבל יהנו שום הנאה מלימודם ומדברי תורה שנשמע מפיהם וכו', אך כל זה רק לצדיקים ובעלי מדריגה, ואילו אנן בעניותן אם נמנע מעסק התורה שלא לשמה הרי נהיה ריקים מכל ח"ו, ועל שכמותנו אמרו חז"ל (פסחים דף נ' ע"ב) לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה וכו', והיינו דאל לנו להתפתות אחר משאות שוא ומדוחים שעדיף יותר שלא ללמוד כלל, ולאמר שלום עלי נפשי, מאשר לפתוח הספר וללמוד שלא לשמה, כי אין אנו באותה מדריגה של צדיקים, ואם ח"ו נניח לגמרי מעסק התורה הלא עלולים אנו ליפול יותר ויותר, ואדרבה מוכרחים אנו לעסוק בתורה אף שלא לשמה מתוך השתוקקות ושאיפה להגיע ולהשיג מדריגת תורה לשמה, שיהא בלתי לה' לבדו, עכתוד"ק מרן אאדמו"ר זי"ע עיי"ש כל הענין.

- מתוך שלא לשמה בא לשמה הוא עצמו או אחרים על ידו -

והאמת דמה שאמרו חז"ל 'שמתוך שלא לשמה בא לשמה', יש בו שתי משמעויות בספה"ק, האחד דהמאור של התורה תחזירו למוטב (פתיחתא דאיכ"ר, ב), וסוכ"ס אחר שישקיע

משה דוד מוטצען שליט"א מב"ב - נכד כ"ק מרן זי"ע, הגבה - חדב"נ הגה"צ גאב"ד קרית הבעש"ט שליט"א, גלילה - הב' החתן בנש"ק יקותיאל יהודה (בהגר"י) וייס נ"י נכד כ"ק מרן זי"ע.

בעידן רעוא דרעוין חילק מרן שליט"א 'פלאמע"ן לעשרות הצורבים שהתעטרות בתוארי כבוד 'החבר' ו'מורנו' אחר עמדם בכור המבחן על אלפי דפים גפ"ת. בזמירות בעידן רעוא דרעוין התכבדו, ברוך קל עליון - הרה"ג ר' זלמן ליב שליט"א מקרית הבעש"ט - נכד כ"ק מרן שליט"א, דרור יקרא - הרה"ג ר' יהודה למברגר שליט"א מקרית הבעש"ט - נכד כ"ק מרן זי"ע, שבת היום - הרה"ג ר' משולם זושא טווערסקי שליט"א מקרית הבעש"ט - נכד כ"ק מרן זי"ע.

התורה בעידן רעוא דרעוין היה עה"פ בפרשתן (במדבר כב, ב-ג) וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי ויגר מואב מפני העם מאוד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני ישראל, וראוי לבאר כפל הלשון 'ויגר מואב מפני העם', ושוב 'ויקץ מואב', ומה נתכוון ללמד בב' לשונות הללו. וכבר נאמרו בזה פירושים הרבה, והתוה"ק כפטיש יפוצץ סלע.

ובמדרש (הובא בס' מתת י"ה, ובאר שבע, ועי' בכלי יקר) וירא ישראל את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ישראל דא ישראל סבא לאמורי זה עשיו, וטעון ביאור מה ענין פר' יעקב ועשיו לכאן.

להלן בכתובים (במדבר כד, ה-ו) מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל כנחלים נטיו כגנות עלי נהר, כאהלים נטע ה' כארזים עלי מים. ודרשו חז"ל בגמ' (ברכות דף ט"ז ע"א) כנחלים מה נחלים מעלים האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים מעלים את האדם מכף חובה לכף זכות, וצ"ב הלימוד בזה.

ובהמשך המקראות (פסוק ז) יזל מים מדליו וגו' א"ל מוציאים ממצרים כתועפות ראם לו, ולכאו' ראוי לבאר מה הזכיר כאן ענין יציאת מצרים.

- גם מי שלא זכה ללמוד תורה לשמה אין זה פוטר מלימוד התורה -

ונעטר פתגמין בהני מילי מעלייתא שנאמרו ע"י בעל ההילולא כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע (שפע חיים רעוא דרעוין, פר' בשלח, מאמר ז, אות ג) שם האריך בענין מה שמצינו שהחמירו חז"ל בעוון העוסק בתורה שלא לשמה דנוח לו שלא נברא,

ויחשוב האדם לעצמו דאפי' שהוא גרוע כל כך ועל לימוד כזה יירש גיהנום רח"ל, עם כל זה הרי זה שווה לי להראות לכל חשיבות התורה, ושמא יבואו אף אחרים להיגרר אחריו.

- הלומד תורה לשמה זוכה להרגיש טעמה המתוק של התורה -

במקום אחר הרחיב מרן אאדמו"ר זי"ע היריעה בכך ביתר שאת, דאדרבה אדם שעוסק בתורה אפי' שלא לשמה, ועכ"פ בהשתוקקות ורצון לקיים תורה ומצוות כראוי וכנכון, על זה באו החכמים והם עצמם הגביהו ורוממו אותו סוג לימוד שיהא בחי' לשמה. ובבחי' החכמה תחיה בעליה (קהלת ז, יב), וכדפי' בזה בספה"ק דהרי חז"ל אמרו דהעוסק בתורה שלא כהוגן, אזי לא זכה נעשית לו סם המות, וכל תורתו הוא בגדר מיתה, אך עכ"ז באו חז"ל ואמרו 'לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות שלא לשמה' וכו', ובזה הכניסו חיות ותקוה לאותה תורה ולימוד שהינו בגדר סם המות. וזה הכוונה החכמה תחיה בעליה, רצ"ל דכח החכמים להחיות אותו דבר הנקרא סם מיתה.

ועוד ראיתי ממרן אאדמו"ר זי"ע (שפע חיים שם, פר' בהר, מאמר ו) שהביא מש"כ בישמח משה (פר' בהר) המסורה ג"פ מצאה, חדא (ויקרא כה, כח) ואם לא מצאה ידו די השיב, ואידך (בראשית ח, ט) ולא מצאה היונה מנוח לכף רגלה, ואידך (תהלים פד, ד) גם ציפור מצאה בית ודרור קן לה, וביאר בקדשו עפ"י מאמר רביה"ק הדברי חיים זי"ע (פר' בחקותי) לבאר דברי רש"י עה"פ (ויקרא כו, ג) אם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה. ולכאו' איך יאמר על התורה שהוא עמל בעוד שהתורה עצמה מגדירה אותה כדבר טוב, וכלשון שנאמר אצל יששכר (בראשית מט, טו) וירא מנוחה כי טוב וגו' ויט שכמו לסבול, כי תענוג התורה אין כמותה וכל חפציה לא ישוו בה, וכלשון האור החיים הק' זי"ע (פר' כי תבוא, עה"פ) ושמת בכל הטוב) אם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם, עכלה"ק.

וביאר מרן הדברי חיים דאין זה תלוי כלל אם

עצמו בדברי תורה יהא כח הפועל בנפעל להחדיר בו מדריגות גבוהות שיוכל לקיים תורה ומצוות בלתי לה' לבדו, ועל כגון דא נאמר (ירמי' טז, יא, ובפתיחתא דאיכ"ר שם; ובירושלמי חגיגה פ"א ה"ז) הלוואי אותי עזבו ותורת שמרו, דאפי' אותי עזבו שאין לומדים לשם ה', אך עכ"פ סוכ"ס ותורת שמרו, רצ"ל שבזכות התורה יזכו לשמור מצוותיה כהוגן, עד שיזכו בסופו של דבר להשיג הגדרת תורת שמרו שיהא תורת ה'.

עוד איתא בספרן של צדיקים להסביר המשמעות מתוך שלא לשמה בא לשמה, דאם הוא עצמו יעסוק בתורה הריהו גורם בכך שאך אחרים יגררו אחריו באופן של קנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב דף כ"א ע"ב), ואם יישב וילמד בביהמ"ד במקום שרבים יראוהו, אף שכלפי עצמו נהנה מכך שכולם רואים אותו ומחזיקים אותו כמתמיד עצום, מה שמביא אחריו כבוד ויקר, ובפרט אם לומד ומשגן את תלמודו עד שזוכה להבחן עליהם, שגורם בכך גם לאחרים שאף הם יתעלו בדברי תורה, א"כ ודאי ראוי ונכון וישרים מעשיו, כי גם אם הוא כלפי עצמו הוא בגדר שלא לשמה, אך סוף שהוא בא לשמה, דגורם לאחרים עכ"פ לעסוק בתורה, ויש בזה גדלות שמו ית'.

ומרן אאדמו"ר זי"ע שם בהמשך דב"ק הסביר בזה מאמר חז"ל (אבות א, טז) כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, כי דייקא אם אדם נמצא בסביבת תלמידי חכמים וצדיקים אשר כולם עוסקים בתורה ויודעים ומבינים גדלות התורה, שם צריך האדם להיות ירא לנפשו פן ילכד ויכשל בהנאה מדברי תורה, ולכן לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, משא"כ אם נמצא בין עמי הארץ אשר דברי תורה אינם חשובים בעיניהם, אזי אדרבה שם מותר יותר להגות בדברי תורה, עיי"ש.

ועל כן בדורנו דור הפרוץ כל כך אשר רבים יכשלו מחמת רוב נסיונות היצר, אשר לא ינוח ולא ישקוט מתחבולותיו להכשיל בני אדם, כאן אין הצניעות טובה ומועילה, כי אם אדרבה צריך יותר להגביר קול התורה בבית המדרש ובתוך רבים דייקא, אף אם יעשה כך שלא לשמה.

בנוגע ללימוד התורה יחשוב כן, ובעבור זה יעזוב לגמרי את עסק התורה, כי יראה שאין משיג אותה מדריגה של בלתי לה' לבדו. ת"ל צדק תדברון, ובכל מצב אפי' שלא לשמה מכל מקום מוכרח הוא לעסוק בדברי תורה.

והנה מצינו בחז"ל (ראה שהש"ר ד, ב) דכנסת ישראל ליונה אימתלי, וכמו שנאמר (שיר השירים ב, יד) יונתי בחגוי הסלע וכו', ועוד איתא בזוה"ק (תיקו"ז דף א' ע"ב) דציפור רומז על השכינה הק' (ועי' ישמח משה, פר' בהר, מש"כ בזה).

וזאת תהיה תורת המסורה, שמדבר על מי שלא זכה לעסוק בתורה לשם שמים, וזה שאמר ולא מצאה היונה מנוח רצ"ל שלא זכה להרגיש בתורה ע"ש וירא מנוחה כי טוב, כי חסרה מעמו הטעם והחשק, מחמת שתורתו אינה לשם שמים, ותחת שיהא התורה בשבילו כאויר לנשימה שלא יוכל בלי זה, מרגיש בכך רק עמל ויגיעה שבא לו בקושי ומאמץ רב. ועל כן ולא מצא ידו די השיב, שאין יכולים להתגבר על יצרם הרע.

ויל"פ עוד, דהנה ידו הכוונה לתורה, וכפי שכבר הזכרנו זה עתה אמרם ז"ל (מכות דף י"א ע"ב) גבי ראובן דלא ידע למשקל ולמיטרך באורייתא וביקש עליו משה רבינו (דברים לג, ז) ידיו רב לו, יעו"ש, והורה כאן הכתוב שאם אין התורה כדת אין יכול לשוב בתשובה שלימה כראוי, כי עדיין הוא רחוק מהשי"ת מאחר שכל כולו פניות ורצונות אישיות.

ושמא תאמר דאולי עדיף שלא אלמד כלל מאשר ללמוד תורה שלא לשמה, על זה בא כמשיב גם ציפור מצאה בית דגם בזה מוצאת השכינה את מקומה ומשתעשעת גם בתורה כזה, ובפרט בדור עני ואביון מלא נסיונות, ולמרות הכל באים ועוסקים בתורה גם אם יהיה מלא פניות, ועכ"ז הקב"ה מכריז ואומר לפמליא דיליה חזו בני חביבי דעסקין בחדוותא דילי, עכתוד"ק בתוספת ביאור יעו"ש.

- יעקב אבינו קיבל הברכות להורות כח התורה גם כשהוא לשם תגמול שכר -

וזה ברור ומוסכם, דאם כך פסק מרן אאדמו"ר זי"ע, אין שום ספק שכך גם פסקו בשמים ממעל, ויש בזה התחזקות מצד אחד, וחובה ואחריות

האדם לומד התורה לשמה בלתי לה' לבדו, דאז אכן מרגיש טעם גן עדן ומתיקות בל יתואר, שכן מתקיים אצלו פיקודי ה' ישרים שלומד תורה לשם ה', ואז המה משמחי לב (תהלים יט, ט), כי על ידי שלומד לשם שמים זוכה להשיג נועם מתיקות התורה, ואז הוא המנוחה האמיתית, וכשבא לבית המדרש ויושב ועוסק בתורה חש עצמו במנוחה ושלוה. משא"כ אם לומד הוא לשם צרכיו האישיים ומסיר דעת משם שמים אזי באה לו התורה בעמל וביגיעה, והרי הוא אצלה כזר.

אולם אף על פי כן יש לנו כאן הוראה מפורשת מן התורה, אם בחקותי תלכו - שתהיו עמלים בתורה, רצ"ל דגם אם התורה בעיניכם כעמל מפרך מה שמוכיח כי אין התורה נלמדת לשם שמים, עכ"ז אין זה פוטר בעדכם מלעסוק בתורה מוכרחים עכ"פ להתחיל בבחי' תורה שלא לשמה, וזה שביאר רש"י שתהיו עמלים בתורה, ואפי' שיהיה שלא בבחי' אהבה, אעפ"כ נקרא הליכה בחלק מה שיביא לכם אח"כ ברכת ונתתי גשמיכם וגו', וסוכ"ס תזכו להשיג מדריגת לשמה, עכד"ק הדברי חיים שם.

ובמאמר הג"ל בפר' בשלח הסביר מרן אאדמו"ר זי"ע מאמר חז"ל (חולין דף פ"ט ע"א) מאי דכתיב (תהלים נח, ב) האמנם אלם צדק תדברון, מה אומנתו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאלם, יכול אף לדברי תורה כן, ת"ל צדק תדברון. ובמפרשים האריכו בזה לבאר דלכאו' תמוה מאוד איך יעלה על דעתו להיות כאלם אף לדברי תורה, הלא באלו וודאי ראוי להרבות בדיבור.

אלא דחז"ל כיוונו על אותו אדם שעושה חשבון נפשו, ובודק מצבו ורואה כי כל לימוד תורתו הוא רק לשם פניות והנאות, ואין לו שום כוונה לשם שמים, כי אם לשם כבוד או פרנסה שיוכל להבחן ולגדול כרב ופוסק וכדו', וא"כ גומר בדעתו אולי עדיף להיות כאלם ולא ללמוד. ועל כן הורו חז"ל ואמרו מה אומנתו של אדם בעולם הזה, דהיינו כל מה שעושה האדם בעולם הזה בקיום התורה והמצוות, כל זה יעשה עצמו כאלם וישתדל לכתחילה לעשות לשם שמים בלי נגיעה עצמית. יכול אף לדברי תורה כן, רצ"ל גם

ולבסוף כשנודע לו התרמית של יעקב כתיב (שם פסוק לג) ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאוד, כי לפי דעתו לא עשה יעקב כראוי שעובד את השי"ת בצורה כזאת.

ואילו רבקה דעה אחרת היתה עמה, כי ראתה ברוח קדשה מה יהיה בדורות האחרונים כאשר מפני חטאינו גלינו מארצנו, ולא יהיו עם ישראל שלמים ושקטים במנוחה ושלוה מחמת רוב הגלויות, ולא יהיו במצב כזה של לימוד התורה לשמה, על כן הורתה ליעקב לעשות כן, וכאן נקבע אותה הלכה והוראה שלעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה.

ואף יצחק הבין כן בסופו של דבר וקיבל דעתה של רבקה, עד שהוא בעצמו אמר 'גם ברוך יהיה', שהסכים עם דבר זה למען עתידם של ישראל.

- יציאת מצרים עיקרה למען קבלת התורה אך לבני נאמר שיקבלו ארץ זבת חלב ודבש -

ויבואר בזה הא דאהדריה קרא לשם יעקב אף אחר דנקרא שמו ישראל (ברכות דף י"ג ע"א), כי הנה השם ישראל מורה על מדריגה גבוהה של עבודת ה' ולימוד התורה לשמה, ואילו יעקב הוא נקרא ע"ש (בראשית כה, כו) וידו אוחזת בעקב עשו, 'ידו' הכוונה על תורה כנ"ל, והיא אוחזת בעקב היינו בסוף, כלומר שלומד תורה מחמת השכר שלבסוף, כי סוף הכבוד לבוא וכדו'. ועכ"ז אהדריה קרא לשם יעקב, שאף שעוסק בתורה שלא לשמה ולא הגיע עדיין למדריגת ישראל, אף הוא חשוב ומרוצה לפני הקב"ה.

צא ולמד מה נאמר כאשר צוה ה' את משה להוציא את ישראל ממצרים, דעיקר ותכלית היציאה היה 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה' (שמות ג, יב), ורמז לו על מעמד קבלת התורה, ועכ"ז מצינו לאחמ"כ שאמר לו הקב"ה למשה (שם פסוק טז) לך ואספת את זקני ישראל וגו' ואומר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והפריזי וגו' אל ארץ זבת חלב ודבש, ושמעו לקולך וגו'. והוא פלאי וכי הלזו מוציאנו ממצרים בשביל שיבואו לארץ זבת חלב ודבש, והלא התכלית הוא לקבל התורה ושישליכו מעליהם כל טומאות עבודה זרה

מאיך גיסא, ועל כגון דא אמרו חז"ל (מגילה דף ו' ע"ב) יגעת ומצאת תאמין, דאפי' אם התורה באה ביגיעה בלי שום מנוחה ושמחה, וזה מחמת שהלימוד הוא בבחי' שלא לשמה, עכ"ז תאמין בזה ולא תניח התורה כי סוכ"ס מתוך שלא לשמה בא לשמה, ואפשר דאדרבה תורה כזה חביב יותר מאשר שלא לשמה, כי עכ"פ מתאמץ למרות הקשיים והנסיונות לעסוק בתורה.

והאמת שיסודן של דברים כבר נקבעו על ידי תלמידי הבעש"ט הק' זי"ע בספריהם, ודוגמא אחד מיני אלף אזכיר לשון קדשו של רביה"ק מראפשיץ זי"ע בספרו הק' זרע קודש (פר' תולדות) עה"פ (בראשית כז, יב) אולי ימושני אבי והיינו בעינינו כמתעתע, וכתב שם הרעיון בקיצור וארחיב בדבריו הק', דהנה יעקב אבינו היה איש תם ואמת, וכל דבר שקר ומרמה היה רחוק ממנו כרחוק מזרח ממערב. והנה כאן נצטווה מאמו לקחת הברכות של טל השמים ושמני הארץ וכו', והיינו לעבוד את השי"ת שלא כדבעי למען כבוד שמו, אלא מתוך כוונה להשיג שכר וגשמיות, ויש כאן רמז לקיום תורה ומצוות באופן של שקר ומרמה עם פניות אישיות ולא בלתי לה' לבדו.

ועל כן התאונן יעקב ואמר 'אולי ימושני אבי' שבשמים ויראה שכל מעשי הם רק לשם כבוד ותאוות, ועל ידי זה 'והבאתי עלי קללה ולא ברכה', כי הרי כך קבעו חז"ל העוסק בתורה ובמצוות שלא לשמה נוח לו שלא נברא.

ואמנם על כך השיבה רבקה אמנו כנגדו עלי קללתך בני, וילך לעסוק בתורה ובמצוות אפי' שלא לשמה, כי גם בזה משתעשע הקב"ה, דקוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא, ולך קח לי את בגדי עשיו החמודות, דהיינו גם בלימוד התורה שבא להשיג תאוה וחמדה גם בזה חפץ השי"ת, עכתוד"ק בתוספת נופך ביאור.

ואכן זו היתה דעתו של יצחק שלא התכוון כלל לברך את יעקב, כי יצחק בשל מדתו שהיה מדת הדין, סבר כי אין ראוי ונכון שצדיק כיעקב יעבוד את השי"ת לשם השגת אותם דברים גשמיים, כי הרי בכך הוא מחטיא המטרה העיקרית לעשות נחת רוח לאדון כל. ועל כן עדיף להעניק הברכות לעשיו שאינו במדריגה זו.

ארעי ומדריגת שם יעקב שמתחיל תחילה בדרך ארעי באופן שלא לשמה, ומתוך כך יסובב בסופו של דבר אשר משכנותיך היינו משכן קבע בבחי' ומדריגת ישראל, שיעסוק בתורה בלתי לה' לבדו.

ומרן אאדמו"ר זי"ע פירש שם במאמר הנזכר (פר' בהר, מאמר ו) באחד משיחת קדשו, לשון הברכה שמברכים על התורה, אשר נתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו, דהנה אחר שהאדם עוסק בתורה הריהו מתבונן בעצמו ואומר אוי לי ואוי לנפשי שלא הרגשתו שום חיות ותענוג מהתורה הק', אך לבסוף מתבונן ושם אל ליבו דעכ"פ למד שלא לשמה, ומתוך שלא לשמה יבוא ללמוד תורה לשמה, והרי הוא כדוגמת נטיעת אילן, שבשעה שמכניסים הגרעינים לאדמה הרי בראשית הדרך המה מרקיבים באדמה ולא נשאר מהם מאומה, אלא שאחר השקעה וטיפוח עוד ועוד יעבור חדשים ושנים עד אשר יראה כי יציץ ציץ ויהי פורח ויהי לאילן גדול בפירותיו המשובחים.

כך הוא דרכה של תורה אשר נתן לנו תורת אמת, דאף דעיקרה הוא תורת אמת דהיינו לימוד התורה לשם שמים, אלא דסוכ"ס לאו כל חד בר הכי לעסוק בתורה באופן זה, על כן העצה הוא וחיי עולם נטע בתוכנו, דיש לנו לראות בזה כדוגמת הנטיעה שמתחילה עוסק שלא כהוגן והוא כדוגמת הזרעים הנרקבים באדמה, וסוכ"ס לעתיד יצא ממנו פירות נאים ומשובחים עכד"ק עי"ש.

ולפי"ז יובן המשך הפסוק כנחלים נטיו וגו' כאהלים נטע ה', דהתורה הק' הוא דוגמת הנטיעה כנ"ל, וא"כ אין בזה שום קטרוג על ישראל, כי אם אדרבה מתעורר זכותם דמה נחלים מעלים את האדם מטומאה לטהרה, כן אותם אהלים אע"פ שהוא בבחי' אהל עראי ולומד האדם והוגה בתורה בבחי' שלא לשמה, אף זה מעלה את האדם מכף חובה לכף זכות, כי עכ"פ דורש ומבקש שואף ומשתוקק להגיע למדריגת לשמה.

והביא ראייה על זה א"ל מוציאם ממצרים וגו', הלא כל יציאתם ממצרים נאמר להם שישגיגו בזה הטבות גשמיות, וזה לנו הוכחה כי כך הוא דרכם של עובדי ה' שמתחילה צריך שיהא באופן

שדבק בהם במצרים, ויבואו לעבוד את ה' בלתי לה' לבדו. ומה הזכיר כאן ענין ביאתם לארץ זבת חלב ודבש.

וזה ששאל משה רבינו ע"ה שם גופא (שמות ג, יג-יד) ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם, דהיינו שהם ישאלו הרי צריך לעבוד לשמו ית', ומדוע באתי בהצעה כזו שיזכו לבוא לארץ זבת חלב ודבש. והשיבו השי"ת שיאמר להם אהי"ה אשר אהי"ה, רצ"ל בענין עבודת השי"ת יש לילך צעד אחר צעד, ולא לנסות לחטוף ולתפוס מדריגות גבוהות בתחילת הדרך, כי תחילה יש לפתוח גם בלימוד תורה אף שלא לשמה, ובבחי' אמרם ז"ל (תנחומא בשלח, כ) שלא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן, ויעסוק בה אף לצורך פרנסה והשגת לחם, ואח"כ יבוא למדריגה גבוהה יותר לעסוק בתורה בבחי' לשמה.

- בלעם אבה לטמאות את ישראל ולפרוץ פרצה נוראה בחומת הקדושה -

והנה איתא (ראה ייטב לב, פרשתו, ד"ה ויאמר אליו בלק) דבלק היה מכשף גדול יותר מבלעם, ובדעתו הבין כי כל כוחם של עם ישראל הוא בפיהם שהמה עוסקים בתורה, ובעוד שאלה ברכב ואלה בסוסים אנחנו עם בני ישראל בשם ה' נזכיר. אך כל זה רק כאשר עוסקים בשם ה' שעושים מעשיהם לשם שמים ועוסקים בתורה הק' אשר כל התורה כולה שמותיו של הקב"ה, אבל בהיות שעוסקים בתורה שלא לשמה הוסר כוחם.

ועל כן דרש להביא את בלעם שכוחו בפה, שבפיו יעורר קטרוג על ישראל שיראו מן השמים מצבם של ישראל שאין עוסקים בתורה לשמה, ובכך יוכל להתגבר ולנצחם.

וזה שאמר לבלעם הנה עם יצא ממצרים, רצ"ל הבא נא וראה מה שאמר להם משה לשם מה יצאו ממצרים, למען יקבלו ארץ זבת חלב ודבש, נמצא דאין מעשיהם בתורה ובמצות רק לשם קבלת שכר, ולא לשם שמים, ועל כן לך נא ארה לי את העם הזה, כי באופן כזה שאין עוסקים בתורה לשמה, שוב יש בידו כח ליטול מהם התורה, מאחר שאין עוסקים בה כראוי.

אולם בסופו של דבר הכניס השי"ת בפי בלעם הדברים האלה מה טובו אהליך יעקב בחי' אהל

פירוד וריחוק מהשי"ת, כך שלעולם לא יגיעו כלל בעבודתם לדרגה של בלתי לה' לבדו, כי וודאי יהא ליבם אטום ומטומטם אחר מראות עיניהם, וכאשר עין רואה ולב חומד וכלי מעשה גומרים תהא כל עבודתם בתורה ובמצוות כסם המות.

זו היתה הסיבה שנענש בלעם, ככתוב (במדבר לא, ח) ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב, כי אמנם על הברכות שהוציא מפיו לא היה מגיע לו עונש, כפי שידוע שהרבה דברים גדולים ונשגבים נדרשו על פי פנימיות התורה מתוך אותם דיבורים שיצאו מפיו, ולא על זה יצא הקצף עליו, רק על מה שיעץ אותה עצה נוראה לטמאות את ישראל ולהרחיקם משורש הקדושה שלא יוכלו לבוא לתכלית המטרה שלשמה המה עובדים את ה', על כן בדין הוא שיטול עונשו.

- הנסיון הקשה של שמירת העיניים קיים במלוא תוקפו גם בדורנו -

מה נאמר ומה נדבר, המציאות מוכיחה כי אותה עצה רעה אשר יעץ בלעם בשעתו, קיימת לדאבוננו עד היום הזה במלוא עוזה, ובה משתמשת הסטרא אחרא בכל עת ובכל שעה לעקור כל נשמה מישראל משורשה. אותו נסיון קשה של שמירת העיניים מכל דבר שמץ ולכלוך, עדיין קיים במלוא תוקפו גם בדור זה, ועל דא קא בכינן ככתוב (איכה ג, מח) פלגי מים תרד עיני על שבר בת עמי. השבר שהחל בימי בלעם הולך וגדל גם בדורנו זה, כשהקליפות הטמאות מפיצות כל מיני מרעין בישין, באמצעות אותם כלים מכלים שונים, אשר בהם מראות אסורות יחזו כל המביט בהם, ובכך ממשיכה אותה מסורת של בלעם להזיק ולהרוס כל זיק של קדושה הקיים באומה הישראלית, וכל זאת בכדי לנתק את הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים.

ואין הדברים מכוונים כלפי אותם פורקי עול שכבר סרו מדרך הישרה לגמרי ונתרחקו לגמרי מכל לחלוחית של תורה ומצוות, כי לא דיברה תורה במתים, ואין לנו אלא לצפות לאליהו הנביא שבקרוב יבוא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם (מלאכי ג, כג). אלא הצרה הנוראה היא, שאותה מכה נוראה קיימת גם

של השגת שכר, ושיעשו לשם הנאה, וממילא אין כאן שום מקום לקטרג עליהם.

- בלעם יעץ לטמאות את ישראל ובכך לגרום שלא יבואו למדריגת תורה לשמה -

ועל כן פתחה תורה בפרשה דידן, וירא בלק בן ציפור את כל אשר עשה ישראל לאמורי, ישראל דא ישראל סבא ולאמורי זה עשיו, ורמז על מה שבא יעקב בערמה ולקח הברכות מידי עשיו, וניתנו לו ליעקב כל הצרכים הגשמיים עבור עסקו בתורה, וכמו שדרשו חז"ל (ב"ר סו, ג) בפסוק (בראשית כז, כח) ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו', דמכוון על מקרא משנה וגמרא וכו' עיי"ש, והבין דכך קבע השי"ת שגם אם עוסק בתורה שלא לשמה, הלא סוכ"ס יבואו ללשמה, כי כך הוא דרכה של תורה.

ועל כן ויגר מזאב מאוד מפני העם, אפי' אותם בני העם הפשוטים שעוסקים בתורה שלא לשמה, מאחר דויקץ לשון קץ, שהבין שהקץ והסוף הוא שיבואו לדרגת לשמה.

על כן שלח לקרוא לבלעם והראה לו כוחם של ישראל, וביקש ממנו שבכח פיו יעורר עליהם קטרוג באופן כזה שיקטע מהם הקשר בין המדריגה שלא לשמה שבא בראשית דרכם, להמשך העבודה שיהא בסוף, וחפץ שישארו תמיד כאותו עם היוצא ממצרים שלא יצאו כי אם בעבור לטעום טעם זבת חלב ודבש, וכך לא יתקרבו לאלוקיהם לעולם.

זה הדבר היה לצנינים בעיני בלעם הרשע. הוא ראה והבין שאי אפשר לקטרג על עם בני ישראל על האופן בו הם עובדים את ה' גם שלא לשמה, כי גם כך השי"ת משתעשע במעשיהם, ולבסוף יזכו לעשות רצונו בלבב שלם בלתי לה' לבדו. לזה תר אחר עצה רעה בה יוכל לפעול לנתק את הקשר בין ישראל לאביהם שבשמים, שלעולם לא יגיעו לאותה תכלית המקווה.

אשר על כן יעץ בלעם לבלק לטמאות את ישראל ולפרוץ פרצה נוראה בחומת הקדושה, כי ידוע ידע שאותו חטא בהם יעברו ישראל על לאו מפורש בתורה של "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם" וכל המסתעף אחריו, הוא הדבר אשר יגרום להם

לכפר על חטאיו, כי עצם הפרישה הוא סיגוף בעבורו ודי לו בזה (ראה ב'תהלה למשה', הנדפס בריש ספה"ק ישמח משה ח"ג).

לזאת מחוייבים אנו לעמוד על המשמר, להזהיר ולהיזהר שבכל בתי מדרשנו בכל אתר ואתר, כל מקום אשר נושא את שמו וזכרו של כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע, לא יבואו בשעריו אותם אנשים שכלי משחית ברשותם. על כך יש להילחם בכל הכוחות, שלא ליתן להם להיכנס בשערינו, כי אם אדרבה לקיים בהם (משלי כב, י) גרש לץ ויצא מדון. כי כשיש לו לאדם מכשיר כזה בידו, מה לו פה ומי לו פה, ועדיף שישאר בביתו, ומה לו לבוא לבית המדרש ולקיים מצוות וללמוד תורה באופן כזה שהוא חוטא ומחטיא כירבעם בן נבט, גם אם כלפי חוץ נראה כירא את ה' והוא לבוש בכל בגדי היראים ושלמים.

כמו כן כל אחד יעשה לעצמו חשבון נפשו, לעמוד בקשרי מלחמה עם יצרו הרע ולעמוד בעוז מול הנסיונות שהוא מציב לפתחו.

- העבודה הנדרשת - מלחמה לה' -

כשאנו מתאספים ביומא דהילולא של כ"ק מרן אאדמו"ר זי"ע, זה הזמן לקבל עלינו קבלות טובות, להתחזק באותם דרכים שביקש ודרש כל ימיו. עומדים אנו כבר בחלוף כ"ח שנים מהסתלקותו, ועדיין מהדהדים באזננו כל אשר התפלל וביקש על צרות ישראל בימיו, והנה אף אחר עבור שנים הרבה כל כך עדיין אנו שומעים על אסונות ופורעניות, על כן מוכרחים אנו לפעול ולעשות ככל אשר דרש וביקש, להיטיב ולשפר מעשינו יותר ויותר.

כאשר נחזק יותר את גדרי הקדושה ונילחם בעוז ובתעצומות בלי להבהל ממכשולות ונפילות, כי אם תמיד לקיים בחינת הכתוב (משלי כד, טז) שבע יפול צדיק וקם, בהתחדשות תמידית ביתר שאת וביתר עוז, אז ימליץ בעדנו במרומים שנזכה לכל ההשפעות הטובות, רחמים וחסדים. ובאופן כזה יכולים לגשת לציונו הקדוש ולבקש על כל צרכינו, כי הוא יעמוד ממעל ויראה כל מי שמתחזק בדרכיו, ויגש לפני כסא הכבוד להעתיק בתפילה להשפיע להם רחמים וחסדים. אך אם ח"ו נניח לעצמנו לילך שולל אחר עצת

בקרב יראי ה', כאלו המשתוקקים להיות מבני היכלא דמלכא ושאיפתם להעמיד דורות ישרים ולראות זרע ברך ה', בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, אך היצר הרע אורב להם בכל עת ובכל שעה, כשהוא מזמין להם את אותו הנסיון של ולא תתורו וגו', אשר בו רבים יכשלו.

עד כדי כך גדול הנסיון בזה הוא, שרבים מאלה גם בבואם לבית המדרש מובילים עמהם את אותו יצר הרע הטמון בכיסם, בתוך מכשיר כלשהו. אדם כזה אכן מתפלל ועוסק בתורה, אך אינו מרגיש כלל כי הגיהנום פתוחה לו מתחתיו וקרוב הוא ממש למקום סכנה. זה הדבר גורם שלא תגן עליו זכות התורה שלמד בבית המדרש ולא יתקבלו תפילותיו, כי איך יטהר הטובל כשרץ בידו.

- להזהיר ולהיזהר שלא יבואו בשערי בתי המדרשות אלו שכלי משחית ברשותם -

לנוכח כך, אין כל ספק שהעבודה הנדרשת מאתנו היא אך ורק מלחמה לה' בעמלק כפשוטו, להלחם כנגד היצר הרע, להתחזק ולהתאמץ לעמוד נגד אותם נסיונות, תוך כדי תפילה ובקשה שנזכה לטהר רמ"ח איברינו ושס"ה גידינו, ושיהיה לנו מחשבות קדושות בלי הרהור חטא ועון כלל, וכך נוכל לחזק הקשר עם הבורא כל עולמים.

את אחי אנכי מבקש, אין לנו עצה אחרת רק מלחמה, הלא המציאות נגלית לנגד עינינו כמה בשורות קשות ונוראות אנו מתבשרים מדי יום ביומו, עשרות חולים הנאנקים תחת מכאוביהם, זקנים וגם נערים, ועוד שאר צרות ופורעניות, ואנו זועקים עד מתי לא תרחם, ומצפים שהשי"ת ירומם קרן ישראל וקרן התורה. אך לזאת צריכים גם אנו לשפר מעשינו בכל מה שאפשר, בפרט בחיזוק ואימוץ כל אשר נוגע לקדושת ישראל.

גדול ורב זכותם של אותם אנשים כשרים שפרשו והתנזרו לגמרי מכל אותם כלים שכבר היה ברשותם, ובעוצם לבבם התגברו על הנסיון והשליכו הכל מביתם, ובזה הצילו עצמם מכל צער ומכאובים, כפי שידוע מה שכתבו בספרים הקדושים שאדם שכבר היה מורגל לדבר עבירה ופרש ממנה, אין לו צורך עוד ביסורים ממרקים

קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א להכריז את שמות עשרות מתלמידי הישיבה המצטיינים שנתעטרו בתוארי 'החבר' ו'מורינו', על אשר נתייגעו ביגיעה עצומה עד שהגיעו הלום, שיקבלו את תעודות ההצטיינות מידי כ"ק מרן שליט"א בעת יומא דהילולא רבה, עפ"י צוואתו הק' של כ"ק מרן זי"ע שיחלקו ביום היארצייט תעודות למצטייני הישיבה.

ה"ה, הב' החבר חיים פסח (ב"ר אשר אנשיל) רייכמן נ"י מירושלים, הב' החבר משה יהודה לייב (ב"ר מרדכי צבי) ברנשטיין נ"י מירושלים, הב' החברה צבי אלימלך יחיאל מיכל (ב"ר שמעון זאב) גרוסמן נ"י מפעיה"ק, הב' החבר משה דוד (בהג"ר אשר ישעי) מוטצען נ"י מפעיה"ק, והב' החבר ישראל (ב"ר יעקב) שטמר נ"י מאלעד - **שנתעטרו בתואר 'החבר' על היבחנו שמונה מאות דף גפ"ת.**

הב' מורינו אהרן דוד (בה"ר יצחק) בלומנטל נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו יהודה (ב"ר שמואל) בורד נ"י, הב' מורינו חיים אשר (ב"ר אלעזר) הולצר נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו אליעזר (ב"ר משה) טהלר נ"י מרחובות, הב' מורינו משה (בהג"ר שלמה) לייזער נ"י מבארא פארק, הב' מורינו שלמה (ב"ר ניסן) מרמורשטיין נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו ישראל (ב"ר שלמה) נוסנצוויג נ"י מוויליאמסבורג, הב' מורינו שמואל (ב"ר צבי נתנאל) רייכמן מפעיה"ק, הב' מורינו אברהם שמעיה (בהג"ר יחזקאל שרגא) שימון נ"י מעיה"ק צפת, הב' מורינו אברהם צבי (בה"ר אריה ליבוש) שמרלר נ"י מירושלים, הב' מורינו אשר (בה"ר חיים יהודה) אייזנבך נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו אריה דוב (בה"ר מרדכי ברולך) בלומנטל נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו יהודה (ב"ר מאיר) בעלז נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו ברוך יוסף (ב"ר חיים יעקב) בריל נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו אלכסנדר אהרן (ב"ר אלעזר שמואל) וייסברגר נ"י מאלעד, הב' מורינו חיים מרדכי (בהג"ר זאב) ווקסברגר נ"י מקרית צאנז טבריה, הב' מורינו מאיר יחזקאל (ב"ר שלמה צבי) טויב נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו אברהם (בהג"ר יצחק אהרן) ישראלי נ"י מאשדוד, הב' מורינו בנימין (ב"ר יצחק אהרן) ישראלי נ"י מביתר עילית, הב' מורינו חיים יעקב (בה"ר מרדכי) לוי נ"י מב"ב, הב' מורינו שלום (ב"ר חיים יעקב פינחס) מאשינסקי נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו ידידיה (ב"ר אהרן) פרידמן נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו יקותיאל יהודה (ב"ר ישעי' צבי) פריזנט נ"י מאלעד, הב' מורינו משה אברהם יעקב (ב"ר עזריאל) רייכמן נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו שמואל (בהג"ר אברהם שרגא) שטיגליץ נ"י מביתר עילית, הב' מורינו אליעזר דוד צבי (ב"ר חיים) שפירא נ"י מפעיה"ק, - **שנתעטרו בתואר 'מורינו' על היבחנום אלף דפי גפ"ת.**

הב' מורינו יצחק (ב"ר מרדכי צבי) קעניג נ"י מביתר עילית, - **שנתעטרו בתואר 'מורינו' על היבחנום אלף ומאתיים דפי גפ"ת.**

הב' מורינו אברהם (ב"ר שמעלקא) פיליפ נ"י מפעיה"ק, הב' מורינו חיים אלטר נ"י (ב"ר משה שמעון)

היצר, באיזה פנים ניגש לתוך האהל כאשר נעקרנו לגמרי וניתקנו הקשר ממנו.

אין שום ספק שכל אותם בחורים ואברכים יראים ושלמים אשר זכו לעשות חיל בתורה הק' ולמדו ושיננו את תלמודם עד עומדם על כור המבחן בהצלחה מרובה, הכל הוא מכוחו של אותו זקן, כי בוש אני וכלם מאותם עשרות אברכים ובחורים שהמה באמת יגעי ועמלי תורה בקדושה ובטהרה, ואני מקנא בזכותם, והמה גורמים נחת רוח להשי"ת היושב בשמים, ובזכותם מתקיים הכתוב בפרשתן (במדבר כג, כא) לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו ותרועת מלך בו.

יעזור השי"ת שנזכה לשאוב המים מאותו באר מים חיים, אותו הכין עבורנו מרן אאדמו"ר זי"ע בימי חייו, ונזכה להתעלות בתורה ועבודת השי"ת לשם שמים, יראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו באמור לציון מלך אלוקיך, וכבר יקויים היעוד (עובדיה א, כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה.

יערה השי"ת עלינו רוח טהרה ורוח תשובה, ויבחון ויראה עומק לבבנו שרצוננו לעשות רצונו, וזכותו הגדולה של מרן אאדמו"ר זי"ע תמליץ אך טוב בעדנו שכבר יאמר השי"ת הס קטיגור וקח סניגור מקומו ויסור מאיתנו כל יגון ואנחה, רק יתרבו השמחות בכל בתי ישראל, שיהיו כולם בתכלית בריאות השלימה באריכות ימים ושנים טובות ונזכה כולנו יחד לצעוד לקראת ביאת משיח צדקנו בגאולתנו השלימה במהרה בימינו אמן.

בסיום דברות הקודש הגישו הרה"ח ר' אלכסנדר משה בלומנטל הי"ו והרה"ח ר' נתן יונה וימר הי"ו ראשי גבאי המעמדות את ספר המעמדות ובו נחקקו כל אנשי שלומינו נותני דמי המעמדות מידי חודש בחודשו, מרן שליט"א נתן ידיו הק' על גבי הספר ומשך זמן נשא תפילה חרישית, מלווה בבכיות ותחינות למען הכלל והפרט. ואמר מרן שליט"א אלע זאל'ן האבן א גוטן מעמד ברוחניות ובגשמיות, לאנגע גוט געזונטע יארן, רפואות וישועות, און מ'זאל האבן געפולט אלעס גוט'.

אח"כ התקיים 'מעמד כבוד התורה', המשוררים החלו לזמר ניגוני תורה, והתחיל הגה"צ אב"ד

הכוס נתכבד - הרה"ג ר' אברהם חיים יצחק מוטצען שליט"א מפעיה"ק - נכד כ"ק מרן זי"ע. תפילת ערבית התפלל לפני העמוד - הרה"ג ר' ירמיה שוורץ מירושלים. אח"כ יצא מרן שליט"א לקידוש לבנה, בסיומה עברו כל קהל האלפים לברכת פרידה, ולאמירת א גוט וואך, כשעברו הורי וזקני מקבלי התעודות ומתעטרים בתוארי הכבוד, איחלם מרן שליט"א בברכת מזל טוב ורוב נחת. בשעה 12.15 חזר מרן שליט"א לביתו.

יום ראשון פר' פינחס י"א תמוז

לפני תפילת מנחה הדליק מרן שליט"א ב' נרות לרגל יומא דהילולא של הרה"ק העטרת צבי מזידיטשובי זי"ע. אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל.

יום שני פר' פינחס י"ב תמוז

אחר התפילה נערך שמחת הברית לבן הר"ר דוד שאול הרשקוביץ מפעיה"ק (ב"ר גרשון מפעיה"ק, וח"ר שלמה הרבסט מפעיה"ק). בערב קיבל מרן שליט"א קהל.

יום שלישי פר' פינחס י"ג תמוז

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן אלעזר מנחם מענדל נ"י בן הרה"ג ר' חיים רפאל אייזנבך משפיע בישיבה"ק לצעירים דברי ברוך פעיה"ק ומראשי בחצרות החיים (ח"ר מדרכי יוסף זילברברג מפעיה"ק), ע"ב הרה"ח ר' מאיר גוטמן מפעיה"ק (ב"ר ברוך מב"ב, וח"ר אלכסנדר משה בלומנטל מפעיה"ק). אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל.

יום רביעי פר' פינחס י"ד תמוז

לפני תפילת שחרית הניח מרן שליט"א תפילין להבחור הבר מצוה יקותיאל יהודה נ"י בן הרב חנוך העניך רייך מב"ב.

אחר התפילה נכנס לקו"פ הרה"ג רבי פינחס שלום רוטנברג שליט"א מנהל רוחני דת"ת דרכי אבות בבארא פארק.

בערב סידר מרן שליט"א חופה וקידושין אצל החתן שמואל נטע נ"י בן הרה"ח ר' מאיר אברהם שנק מפעיה"ק (ב"ר צבי מפעיה"ק, וחתן המשב"ק הרה"ח ר' אייזיק מאיר זלמנוביץ), ע"ב הרב חיים שלום מרמורשטיין מפעיה"ק (ב"ר יחזקאל עזריאל מפעיה"ק, וח"ר צבי שנק מפעיה"ק). אח"כ קיבל מרן שליט"א קהל.

ראטה נ"י מב"ב, - שנתעטרו בתואר 'מורינו' על היבחנום אלף וארבע מאות דפי גפ"ת.

הב' מורינו אברהם אבא (בהג"ר שלמה) שטרן נ"י מחיפה, - שנתעטר בתואר 'מורינו' על היבחנו אלף ושמונה מאות דפי גפ"ת.

ועברו התלמידים המצטיינים לקבל תעודת 'חבר' ו'מורינו' מידי מרן שליט"א, שהאציל עליהם מברכות הקודש בברכה לעלות מעלה מעלה בתורה ויר"ש.

בהמשך הכריז הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א את שמות האברכים המצויינים והמופלגים מאלו שלומדים במסגרת כולל ש"ס ומפעל הש"ס שסיימו כל הש"ס במבחנים החודשיים, לקבל תעודות ע"י קרן הפרסים שפע חיים ותורה, ה"ה, הרב משה יוסף המרמן מפעיה"ק, הרב יעקב מנחם מנעלד קריינר ר"מ בישיבה"ק לצעירים שפע חיים בירושלים, הרב שמעון רייך מפעיה"ק, הב' מורינו יעקב (ב"ר נחמן) וורובל נ"י מפעיה"ק, הרב אליהו אלישע נכס מב"ב, הרב דוב רובינשטיין מב"ב שנבחנו על כל הש"ס תלמוד בבלי. וכן הרב אברהם ברקוביץ מב"ב שנבחו על כל ד' חלקי שו"ע. וניגשו האברכים לקבל את התעודה מידי הקודש.

לאחמ"כ הכריז הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א את האברכים מקבלי תעודות הוקרה עם פרסים מכובדים לאברכים שנבחנו במבחנים המיוחדים במסגרת התוכנית החדשה שהקים כ"ק מרן שליט"א 'קרן ידיעת התורה' [שבמסגרתו נבחנו במשך מספר שבועות על סדר שלם בש"ס, במבחנים הכוללים למעלה מ-300 שאלות, ומטרת הקרן לרומם את ההשגות בהתמדת וידיעת התורה ולדעת סדר שלם גפ"ת בש"ס], ה"ה הרה"ג ר' זלמן ליב שליט"א מקרית הבעש"ט - נכד כ"ק מרן שליט"א - סדר נזיקין, הרב מיכאל דייטש מפעיה"ק - סדר קדשים, הרב ישי בוטח מב"ב - סדר מועד, [כן קיבלו מענק מיוחד בסך עשר אלף ש"ח, ע"י קרן הפרסים שפע חיים ותורה].

בסיום חלוקת התעודות הודה הגה"צ אב"ד קהלתנו הק' בארה"ב וראש הישיבה שליט"א לצוות הישיבה על החדרת הלימוד בתלמידים, שעתה רואים את פרי עמלם, בידיעת התלמידים את חומר הלימוד על בורים, וכן לצוות הבוחנים שליט"א.

ברכת המזון על הכוס בירך מרן שליט"א בהגהת

זכרון אבותינו / ב

**ליקוט קצר מעט מזעיר של שיחות קודש אצל
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
בהעלאת זכרונות והנהגות, עובדות וסיפורי קודש,
מאורחות חייו של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע**

פעולות צדיק לחיים

במפעלותיו הקדושים, מכל מקום תמיד היה מבכה על שמבטל זמנו לריק, והיה בעיניו כחרס הנשבר שלא עשה עדיין כלום בעולם, וכמ"ש בצוואתו הק', יותר מכל בניינים של שיש וכסף וכו' מכל מקום אין טוב אלא תורה וכו'.

פעם שלח לי מרן אדמו"ר זי"ע מכתב בו כתב שאעסוק רק בתורה ולא בשאר פעלים, שהעיקר זה התורה וכו', ובמכתב עצמו בצד כתב לי רשימה של דברים שאפעול לביה"ח ולמוסדות...

הר"מ רייך: כשהופיע מרן זי"ע מיד לאחר המלחמה בפעם הראשונה לאמריקא בכדי לגייס כספים למען כל אלו המוצלים מאש שנשארו עוד בדייטשלאנד, ואז התפשטה השמועה על הופעתו של מרן זי"ע מניצולי הכבשנים שהגיע בשליחות השרידים האומללים, והג"ר שרגא פייבל מנדלוביץ זצ"ל ראש ישיבת תורה ודעת הלך עם קבוצה מתלמידיו בתפילת מנחה הראשונה שהתפלל מרן זי"ע בערב שבת קודש לפני העמוד, ובדרכם שוחחו התלמידים ששמעו שכל משפחת מרן זי"ע ואשתו וי"א בניו נשרפו עקה"ש, וכשהגיעו לתפילה אחז מרן זי"ע באמצע שמו"ע בתפילת מודים על ניסיון שבכל יום עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהרים, וכפל ושילש התיבות האלו בנעימה תוך כדי ששומעים שאומר: רבש"ע האסט מיר קיינמאל נישט שלעכט געטון. לאחר שיצאו משם לא היה יכול הג"ר שרגא פייבל להרגע היאך יתכן איש כזה לרנן ולקלס ולהודות להשי"ת כשכל מוראות הגיהנום עברו מעל ראשו.

באמצע השבוע הגיע אליו כ"ק מרן זי"ע להתרימו למען אחב"י בדייטשלאנד, והעניק אז תרומה נכבדה ביותר, והפליא את מסירות נפשו של מרן זי"ע עבור הניצולים. **הגר"ח גולדשטיין:** הרה"ח ר' צבי הירש מאשינסקי ז"ל היה מספר שהוא היה מתלמידיו של הג"ר שרגא פייבל מנדלוביץ זצ"ל, והוא גם נתלווה אליו לראות את עבודתו בקודש של מרן זי"ע אז בליל שב"ק, וכשמע את קול תפילת מרן זי"ע כשחוזר ומשלש עוד ועוד את התיבות על ניסיון שבכל יום עמנו וכו', חשב לעצמו, יהודי שעבר את כל הזוועות האכזריות והוא מודה כל כך להשי"ת?! מיד קיבל על עצמו כי פה אשב כי איוותיה, ומני אז נתקשר אל מרן זי"ע באהבה והערצה.

מרן שליט"א: לאחר השואה כשנסע מרן זי"ע לארה"ב לגייס כספים לשארית הפליטה, והיה דורש שם בבכיות על מה שעוללו הנאצים ימשי"ו לאחב"י, פנה

הרה"ח ר' משה רייך (ז"ל): כל פעולות הקודש שמרן זי"ע עורר בדרשותיו, כולם נתקיימו במשך השנים ונכנס הדבר בכל תפוצות ישראל, אם בכשרות אם בתפילין אם בלימוד התורה, אם בשי" רבינו תם.

מרן שליט"א: גם במבחנים כוללים. **הר"מ רייך:** פעם לא היה המושג כ"כ של שיעורי תורה בבתי מדרש בארה"ב, ומרן זי"ע הוא שעורר שללא לימוד התורה לא יתכן להיות יהודי.

הגר"ח גולדשטיין: סיפר לי כ"ק האדמו"ר מקרעטשניף ירושלים זצ"ל, שזוכר הדרשות שדרש מרן זי"ע אחר המלחמה, כשכולם היו שבורים ורצוצים בגופם ונפשם, אולם מרן זי"ע כל קוטב דרשותיו היה שאין עצה אחרת אלא ללמוד עוד דף גמרא, ועוד דף גמרא, והיה מוסיף לבקש ולתבוע היות שנספו שש מליון יהודים עקה"ש, א"כ מוטל על אלו שנשארו בחיים שמלבד הדף גמרא שהם מחוייבים ללמוד בכל יום להוסיף ולהשלים את השש מליון דפי גמרא שנחסרו בעולם...

הגרי"י שמרלר: שמעתי מכ"ק גאב"ד מאקאווא זצ"ל שהיה פעם אצל מרן זי"ע כשבנו את ביה"ח, ואמר לו מרן זי"ע שזמנים טובא הוא משקיע בביה"ח, ונענה גאב"ד מאקאווא זצ"ל ואמר, מה יהא אם לא יעשה מרן ביה"ח, בזמן זה יוציא מרן ספר על הרמב"ם, הנה יש כבר הרבה ספרים על הרמב"ם, ואילו ביה"ח על טהרת הקודש אין אפילו אחד, א"כ בוודאי שזה יותר חשוב. ואמר לו מרן זי"ע נחמתני...

הגר"ח גולדשטיין: על אף שמרן זי"ע השריש שתורה עולה על כולנה, בכל זאת פעל ועשה רבות בצרכי ציבור וחסד ושאר פעליו.

מרן שליט"א: כן היה דרכם של תלמידי הבעש"ט הק' שהפקירו את העולם הבא שלהם בכדי לקרב את ישראל לאביהם שבשמים, ואף שבמקום זה היו יכולים לשבת בד"א של הלכה ולהתענג מזיו השכינה, וזה אכן מסירות נפש פשוטו כמשמעו.

הגר"ח גולדשטיין: מרן זי"ע בדרשת ח"י טבת תשל"ט, בימים שבו כתב צוואתו הק' דיבר בענין זה, ואמר שאלו הצדיקים שבחיי חיותם ויתרו על הגן עדן שלהם והפקירו עצמם להרבות כבוד שמים בעולם, מדה כנגד מדה, גם כשמגיעים לעלמא דקשוט יש בכוחם לצאת מהגן עדן שלהם ולהמשיך השפעות טובות בהאי עלמא.

מרן שליט"א: אצל מרן אדמו"ר זי"ע היה זה בבחינה נעלה ביותר, דאף שהיה סבור שצריך לפעול

שחרית ומניחם ליד דלת חדרם. וכן היה לה פעם כאב שיניים והתלוננה בפני מרן זי"ע, ומיד נתן לה מרן זי"ע 5 דולר לצרכי רפואתה.
מרן שליט"א: כמה אלפי יהודים יש שלאחר המלחמה פרקו עול תורה מעליהם, ומרן אאדמו"ר זי"ע פנה אליהם בלשון רכה ובדיבורים המושכים לבו של אדם, וכך החזיר אותם לחיק היהדות, שהם חבו את כל חייהם למרן אאדמו"ר זי"ע.
[מתוך שיחות קודש בסעודות ש"ק פרשת חקת תשע"ו]

יראת הרוממות

יהללך סלה, אדרבה מכיון שעומדים מקרוב הם מודים ומשבחים יותר בגדלותו ית"ש...
מרן שליט"א: יש אימרא מצדיקים, דכמו כשרוצה האדם לשאוב מים מהבאר, ככל שיתכופף ויכניע עצמו כך יעלה בידו לשאוב יותר מים, כן הוא תלמיד לגבי רבו, ככל שיכניע עצמו כך יוכל לשאוב ולקבל אור מרבו יותר ויותר.
הגר"ח גולדשטיין: באגרא דפרקא (אות ח) הביא מהרה"ק הרבי ר' מנדלי מרימינוב זי"ע, דכמו שעיקר קיבול הלבנה מהשמש כשהוא רחוק מאור השמש, וכל מה שמתרחקת ביותר תקבל יותר מאורה, וכל מה שמתקרבת ביותר אל המשפיע יכהה מאורה, כן הוא בדמיון קבלת התלמיד מהרב, ע"י שיתנהג עם רבו בריחוק בחי' היראה יקבל ממנו יותר.
הר"מ רייך: גם לפעמים נדירות כשכן היה נראה שיש למקורבים שעת הכושר לשוחח, היה יכול מרן זי"ע להרים עיניו הק' בחדות, והסובבים היו ממש בורחים מרוב פחד... אבל לתלמידיו המתמידים שרצו לשוחח עמו בלימוד היה מקרין חביבות נפלאה.
הגר"ח גולדשטיין: סיפר לי הרה"ח ר' שלמה זלמן וורובל הי"ו, דכשנלב"ע הרה"צ ר' חכם צבי הלבפשטאם זצ"ל (ה' ניסן תשל"ב), והלויה היה בלילה, ולמחרתו לפנות בוקר שלח אחיו הרה"צ רבי מאיר הלבפשטאם מטשאקווא זצ"ל את הרה"ח ר' אייזיק מאיר זלמנוביץ הי"ו לשאול את מרן זי"ע האם מותר לו להניח תפילין, והלך ר' אייזיק מאיר ודפק בבית מרן זי"ע, והיות שלא פתחו לו, נכנס אל המתיבתא ומצא שם את הגה"צ רבי שלמה זלמן בריל [שליט"א] שלמד שם, וניגש אליו ופסק הגרש"ז את הוראתו. בעת השבעה כשהגיע מרן זי"ע לנחם, סיפר הרה"צ רבי מאיר את כל הסיפור הנ"ל ומה שפסק לו הגרש"ז שליט"א, נענה מרן זי"ע ואמר: אני הייתי פוסק אחרת, אבל מיד התחיל לבאר ולומר מדוע פסק כן הגרש"ז, וכך נשא ונתן לעצמו במשך זמן, האם משום שהוא סובר כן או כן, וכשסיים מרן הפטיר ואמר בהאי לישנא: ר' שלמה זלמן איז אזוי פיל ווערט אז איך זאל אים פארהענפערן.
הר"מ רייך: בשנת תשל"ב למדו בישיבה מס' גיטין,

אליו באחד מן הימים איזה יהודי, ואמר לו, אני מבין שכבודו רוצה לגייס כספים וכו', אבל תגיד לי האם גם הנכם מאמינים לסיפורים הללו... עד כדי כך... היהודים שם לא האמינו ולא העלו על דעתם שיתכן שיקרו מעשים כאלו.
הגרי"י שמרלר: סיפרה לי דודתי שתחי', אחות מו"ח זצ"ל, שהיא ואחותה נשארו לבדם לאחר המלחמה ושהו במוסד לבנות שהקים מרן זי"ע בפערנוואלד, ומרן זי"ע היה בכל בוקר מביא לבנות מים לנט"י

הגר"ח גולדשטיין: נדפס כעת על חביבותו של מרן זי"ע לחדב"נ הגרא"פ מוטצען שליט"א, וסיפר לי הגרא"פ שליט"א שמרן זי"ע התנה עמו לאחר חתונתו שצריך לסיים הש"ס כל שנה, ולאחר שנה ביקש מרן זי"ע שיסיים השנה ב"א חדשים, וכך בשנה האחרת, דירבן אותו מרן זי"ע שיספיק לימוד השנה תוך י' חדשים, ופ"א אמר למרן שהוא מרגיש שאין ביכולתו להספיק ללמוד כל כך מהר, כי כשהוא אוחז בעמוד זה הוא עדיין חושב על עמוד הקודם, ונענה מרן זי"ע ואמר לו, כי זה סימן 'אז דו ליגסט נאך נישט שטארק אין לערנען', כי הטבע הוא שהמחשבה מהירה יותר מהדיבור, ואם כשאתה מדבר מחשבתך עדיין בעמוד הקודם, נמצא שאינך שקוע עדיין בלימוד...
 והוסיף לספר, שתמיד היה מתיירא לשאול ולשוחח עם מרן זי"ע, ורק בימי חולשתו כשהיה בכפר שמריהו, אז העיז פ"א לשאול את מרן זי"ע, כשדיבר מרן זי"ע על צפת והרי הגליל שהיה שם, ושאל את מרן זי"ע ששמע שהיה למרן שם גילויים, והשיב לו מרן זי"ע, ווען דו וועסט זיין א רבי וועל איך דיר ענטפערן...
מרן שליט"א: אצל מרן אאדמו"ר זי"ע היה פחד נורא בכל עת לשאול, ולכן היו הרבה דברים שלא שאלנו על מקורות וטעמים וכו'. קשה לתאר גודל הפחד שהיה גם להמקורבים מאד, ודרכו של עולם שהרחוקים והזרים מתייראים ואינם מעיזים לדבר, אבל המקורבים והמשמשים מעיזים יותר לשאול ולדבר וכו', אבל אצל מרן זי"ע גם המקורבים מאוד הרגישו יראה עילאה...
הגרי"י שמרלר: אאמו"ר הגאון ראש הישיבה [שליט"א] שהיה מהקרובים ביותר אצל מרן זי"ע והיה יושב שעות ארוכות כמעט בכל יום בכתיבת התשובות דברי יציב, ותמיד אמר, כשאני ניגש לדלתו של מרן זי"ע נופלת עלי חרדת אלוקים.
אב"ד קרית צאנז טבריה: ראיתי שמפרשים עה"פ (תהלים פד, ה) אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה, דהנה דרכו של עולם שהרחוקים משבחים יותר מאלו המקורבים והבני בית שהם רואים את החסרונות וכדו', אבל אצל השי"ת אדרבה יושבי ביתך עוד

כץ שליט"א, שבשנת תשל"ה היו כמה בחורים מבוגרים שעדיין לא התארו, ואמר אז מרן זי"ע שילמדו בישיבה מסכת קידושין, ואכן הרבה התארו בשנה זו. באמצע הזמן התבטא מרן זי"ע ואמר בדרך צחות, שחושש להמשיך המסכתא כי עוד מעט כבר לא יהיה לו בחורים בישיבה...

מרן שליט"א: כשהצדיק מורה לעשות סגולה יש לזה כח מיוחד.

[מתוך שיחות קודש בסעודות ש"ק פרשת חקת תשע"ו]

והיו כמה בחורים מבוגרים שחששו ללמוד מסכתא זו כי רצו להינשא, וביקשו ממרן זי"ע שילמדו מס' קידושין, ונענה מרן זי"ע שאם ילמדו מסכת גיטין הוא מבטיח שעוד השנה יתארו, ואכן כולם התארו במשך השנה...

מרן שליט"א: ידוע אימרת העולם דלכן בסדר הש"ס מסכת גיטין הוא קודם למסכת קידושין, שלא יהיה ח"ו להיפך קידושין ואח"כ גיטין.

הגר"ח גולדשטיין: שמעתי מהרה"ג ר' ישראל אריה

ברכת המפיל

להפסק ושרי (וראה מגיד תעלומה ברכות יא, ב; אליה רבה סי' רלט).

הגר"ח גולדשטיין: שאלתי שאלה זו להגריש"א זצ"ל וגם השיב לי כן.

הגרי"י שמרלר: מה שאמר מרן הדברי חיים בענין ברכת המפיל, נדפס בגאליציה בקונטרס עלים לתרופה בהסכמת מרן הדברי חיים ושאר גדולים זי"ע, ובשם הבני יששכר מובא שם דאף חמור יותר מאוכל בלא המוציא, ומובא שם דאף שאינו יכול לישון אחר כמה שעות יכול לברך המפיל בלי חשש ברכה לבטלה (מאיר נתיב, על נתיב מצותיך פ"א אות י"ב).

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע היה נוהג לאחר תפילת ערבית להשאר לשבת במקומו והיה לוחש לעצמו כעשר דקות, ולא ידוע מה אמר אז.

[מתוך שיחות קודש בסעודות ש"ק פרשת חקת תשע"ו]

הר"מ רייך: יש שכתבו (ראה להרה"ק מקאמרנא בשלחן הטהור, סימן א אות ב בזר זהב) לענין נטילת ידיים על יד המיטה, שזהו דווקא קודם חצות ולא לאחר חצות הלילה.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע הקפיד בזה מאוד, ואף בצהרים שנרדם לכמה רגעים הקפיד לא לעמוד ברגליו עד שיטול ידיו (ראה שפע קודש, חלק התגלחת, פרק עמ' מח-מט).

הגר"ח גולדשטיין: מובא בשם מרן הדברי חיים שהיושן בלא ברכת המפיל נחשב כמו שאוכל בלא ברכת המוציא. האם לאחר ברכת המפיל אסור לעשות הפסק כגון לקרוא בספר וכדו', כמו שאסור לפני ברכת המוציא?

מרן שליט"א: אחד שאל זאת את מרן אאדמו"ר זי"ע והשיב לו שהעיקר שלא יעשה הפסק בדיבור, אבל אם כבר שוכב על מטתו וקורא בספר זה אינו נחשב

ברכת שהחיינו

קנאה ושנאה, שרואה שאינו אוהבו כל כך, וכיון שברכה זו הוי רק רשות, לכן נמנעו לברך.

הרז"ל הלברשטאם (מקריית הבעש"ט): האיך המנהג בענין שהחיינו על בגד חדש?

מרן שליט"א: לא שמענו אצל מרן אאדמו"ר זי"ע לומר שהחיינו.

הרז"ל הלברשטאם (מעיה"ק ירושלים): שמעתי שלפני חתונת חדב"נ כ"ק גאב"ד צאנז זוועהיל שליט"א רצה א' לקנות בעקיטשע חדש למרן זי"ע, ומרן זי"ע לא הסכים, ולבסוף הלך וקנה בעקיטשע חדשה, ומרן זי"ע כמובן לא הבחין בזה כלל, ולאחר החתונה אמר לו מרן זי"ע הנך רואה הלכתי עם בעקיטשע ישנה לחתונה ולא היה חסר כלום...

הגר"ח גולדשטיין: בדרכי חיים ושלוש (אות רנ"ב) הובא שעל בגדי שבת היה הרב ממונקאטש מברך שהחיינו, ובשו"ת מהרש"ג (סי' צ"ה) כתב שמעולם לא בריך שהחיינו על לבישת בגד חדש, כי אינו חשוב אצלו.

מרן שליט"א: רק על פרי חדש הביא מרן אאדמו"ר זי"ע בתשובה (שו"ת דברי יציב ליקוטים, סי' כ"ג) שמנהג

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע אמר שכשפגש לאחר המלחמה אלו שהכיר אותם לפני המלחמה, בריך ברכת שהחיינו עם שם ומלכות. איני יודע אם עשה כן על כל אחד, אבל על הגה"צ מוויטצען זצ"ל ידענא שבריך ברכת שהחיינו.

הגר"ח גולדשטיין: הרה"ק ממונקאטש בנימוקי אורח חיים (סי' רכה) תמה מדוע אין נוהגים כפשטות לשון המחבר שאם לא ראה חבירו ל' יום צריך לברך שהחיינו.

מרן שליט"א: בפשטות הטעם משום קנאה ושנאה, שלאחד יברך ולשני לא יברך...

הגר"ח גולדשטיין: גם הרה"ק ממונקאטש זצ"ל מבאר שם בדרך זה באריכות, ומסיים שם שטוב לומר ברוך ה' אז מ'זעט זיך.

כן מספר הג"ר שמחה הכהן קוק [שליט"א] ששאל את מרן זי"ע שאלה זו, מדוע אין מברכים שהחיינו כשפוגשים את רעהו, והשיב לו מרן זי"ע, כי לפעמים יכול לבוא עם חבירו שאינו שמח כ"כ בראותו, ואם יאמרו ברכה לחבירו השמח בראייתו ולהשני לא, יהא

בליל יו"ט שני דר"ה נהג מרן אאדמו"ר זי"ע לכסות את הפרי חדש עד קודם אכילתו.
[מתוך שיחות קודש בסעודות ש"ק פרשת חקת תשע"ו]

אבוה"ק מזידיטשוב וצאנו שלא לברך ברכת שהחינו על שום פרי, והאריך שם מחמת הספק אם צריך לומר בעת ראייתם או בעת אכילתם, עי"ש באריכות.

עניני קריאת התורה ושמו"ת

מרן זי"ע נהג לפעמים כשקרא בתורה לעשות גם ה'מי שברך' ולקרוא להעולים לתורה.
מרן שליט"א: ידוע גודל העבודה שראו בקריאת התורה אצל מרן הדברי חיים.
הגרי"א אונסדורפר: הבעל קורא בקרית צאנו, הרב שמואל לנדאו ז"ל, היה קורא בדויקנות ובהירות עצומה.
מרן שליט"א: לצערנו לא מצינו עדיין מי שימלא מקומו באופן הדומה לו...
הרש"א טויבער: באיזה אופן היה מרן זי"ע מעביר הסדרא?
מרן שליט"א: לא היה יכולים לשמוע בבירור כי אמר בלחש, אבל יודעני שאמר גם תרגום יונתן בן עוזיאל.
א' הנוכחים: מרן זי"ע קיבל זאת על עצמו כשהיה בקבר רבי יהונתן בן עוזיאל.
מרן שליט"א: וגם היה מעיין ברש"י כשהעביר הסדרא.

הגר"ב צרייך: מרן זי"ע היה קורא עם שינויים ובסגנון אחר מהשגור בפי העולם, כגון ב'פזר' שהיה קורא פעמיים 'פזר', דהיינו חצי שלשלת, וכל העולם קוראים רק פעם אחת, ועוד כמה שינויים.
זכורני כשמרן זי"ע היה על שבת (פרשת ויגש תשמ"ג) בירושלים, והתפילות והשלחנות נערכו בבנין בית יעקב שם, ומרן זי"ע היה אז חלוש למאוד, ובשוה"ט אף התעלף, ואמרתי למרן זי"ע שאולי יקרא אדם אחר בתורה, ומרן לא הסכים, ואמר לי להביא משנה ברורה ודפדף להלכות קריאת התורה (סי' קמו סקי"ט מהירושלמי מגילה פ"ד ה"א), והקריא לי שבעל קורא צריך לקרא 'באימה ביראה ברתת ובזיע', ושאל אותי האם יש מישהו שיכול לקרוא כך... ואכן מרן זי"ע, ומחמת חולשתו הפסיקו אחרי כל ג' פסוקים.

לצדיקים ששהו שם והראה להם על כמה פסוקים ואמר: תראו כולכם כי כאשר יקרא הרב מצאנו פסוק זה יצעק צעקה גדולה וכאן ירקע ברגליו... וכן הלאה, ומובן שכל דבריו נתקיימו במלואם. אחר קריאת התורה כשירד מרן הדברי חיים מהבימה, פתח הרה"ק מדז"קוב ואמר: "עדים אתם שידעתי איך יתנהג הרב מצאנו בקריאתו, ומזה תדעו שאף אני יודע קצת חומש... אבל אחת שאלתי, היכן כתוב שיש לעשות קולות וברקים בעת קריאת התורה? ואף שרואים גדולות במקצת צריך להתאפק ולהעלים הדבר מעיני הבריות". כשמע זאת מרן הדברי חיים נענה ואמר בהתעוררות: "אמת כן הוא שאם רואים גדולות "במקצת" צריכים להתאפק, אבל אם רואים הרבה יותר, עוד ועוד ועוד, אז אי אפשר להתאפק ולהעלים בשום אופן..."
² ראה בספר הליכות חיים (שבת, עמ' קיד): שבת פרשת בא תשכ"ו היתה שבת קשה ביותר על רבינו זי"ע עקב היסורים הנוראים שפקדוהו ואשר אלצוהו למחרתו לטוס לראצ'עסטער - ארה"ב להעלות מזור לחליו, וזכיתי להיות בקודש פנימה במוצ"ש זו, ורבינו זי"ע התבטא: טרם גמתי לעבור את השמו"ת עם תרגום יונתן בן עוזיאל, והתיישב כשהוא מוקף ביסורים נוראים וגמר להשלים את התרגום יונתן בן עוזיאל.
³ בשו"ע (או"ח סי' רפ"ה ס"ב) כתב, ויר"ש יקרא תרגום וגם פרש"י, ובט"ז סק"ב, פירש"י יש לו מעלה שהוא מפורש יותר המקרא ממה שמפרש התרגום. ובמ"ב שם סק"ו כתב, ובאמת כן ראוי לנהוג לכל אדם שילמוד בכל שבוע הסדרה עם פירש"י לבד התרגום, כי יש כמה פרשיות בתורה ובפרט בחלק ויקרא שא"א להבינם כלל ע"י תרגום לחוד.
וראה בשיעור חורש"י פרשת בראשית תשל"ו: ומדי דברי בזה אען ואומר, כי הנה בשו"ע נפסק והוא מדינא דגמרא, שחייב אדם להשלים פרשת השבוע עם הציבור שנים מקרא ואחד תרוגם, ובב"י הביא שיטה מראשונים שחייב הוא ללמוד גם פירש"י עם המקרא, ובלי פירש"י לא יצא יד"ה, לפי שאין אנו בקיאים כיום בתרגום, ולדאבון הלב מעטים המה מאד אשר בכל שבוע הם קוראים הפרשה עם פירש"י, ומחמת זה נמצאים הרבה ת"ח אשר כמה וכמה פסוקים בתוה"ק נעלמים מהם, אוי לאותה בושה, ובפרט בפרשיות החמורות כמו בדיני נזקין או טומאה וטהרה וכדו', שחייב להיות בקי בהן כראוי, שלא לדבר על ידיעה ובקיאיות בנ"ך, או לכה"פ בתהלים להבין פירוש המלות, מה שלפנים היו תינוקות של בית רבן בקיאים בזה, ומעיקר הדין אין לקדש ולאכול בשבת קודש קודם שיסיים להעביר הפרשה וכנ"ל.

⁴ ראה בגליון בצילא דמהימנותא (וישלח תשס"ב) שסיפר הגה"צ רבי אלחנן היילפרין זצ"ל: שמעתי מהרב מבאניא זצ"ל שדר באנטוורפן והיה צאנזער אייניקל, שהיה נוכח בהאי עובדא, שהיה בעיר ביאלא ביליץ, והאבני נזר נסע אז למרחצאות בקארלבסאד והיה צריך להחליף הרכבת, והיה שם בעיר, ויצאו לתחנת הרכבת קהל מהעיר, והשם משמואל זצ"ל שאל את אביו האבני נזר על המשנה ביומא (פ"ז, מ"ב) שביום הכיפורים הרואה קריאת התורה של הכה"ג ביום לא ראה את שריפת הפרה, וקשה דלכאורה מי לא הלך לשריפת הפרה שהיה רק פעם אחת בשנה בעוד שקריאת התורה היה הרבה פעמים, ואמר לו האבני נזר דמי ששמע קריאת התורה אצל הרב מצאנו היה יכול להבין זאת.
ובגליון צאנו (חשוון תשס"א) הובא: בקשר לקריאת התורה מסופר, שפעם בשבת קודש פרשת ויצא שהה מרן הדברי חיים עם הרה"ק רבי מאיר מדז"קוב בעל אמרי נועם, בנו של הרה"ק רבי אליעזר מדז"קוב, ומרן הדברי חיים קרא בעצמו בתורה, וכשהגיע לפסוק "ויקח לו יעקב מקל לבנה", התחיל לצעוק: "ויקח לו יעקב מקל לבנה", ויקח לו יעקב מקל לבנה", וכך קרא עם כל הצירופים שהיה יכול עוד לומר, ואח"כ המשיך לקרוא כסדר. ניגשו אחיו של האמרי נועם ושאלו אותו על הקריאה של מרן הדברי חיים. אמר להם: על קריאת התורה היה הרב מצאנו לא שואלים קושיות מפני מעשה שהיה: פעם היה מרן הדברי חיים בשבת פרשת אחרי אצל אבינו בדז"קוב, ואבא לא הלך אז לבית המדרש להתפלל כי לא היה בקו הבריאות. קודם תפילת שחרית הגיד לי אבא, באיזה פסוקים ידפוק הרב מצאנו על השולחן או יכה ברגליו על הרצפה בשעה שיקרא בתורה. אחר התפלה שאל אבא אם דבריו נתקיימו, ועניתי הן, אך דפק גם בפסוק שלא הזכרת, והוא בפסוק (ויקרא יח, ט) ערות אחותך כן אביך או בת אמך מולדת בית או מולדת חוץ וגו'. שאל אחרי כן אבא את הרב מצאנו: "מחותר, מפני מה דפקתם בפסוק הזה?" והשיבו: "מפני שאנו יודעים את פירושו!". אמר אבא: "והלא גם אנחנו יודעים את פירושו?". השיבו הרב מצאנו: "אנחנו יודעים עוד!". הוסיף אבא ואמר: "והלא גם אנחנו יודעים עוד?". השיבו הרב מצאנו: "אבל אנחנו יודעים עוד ועוד!". שאל אבא: "הלא גם אנחנו יודעים עוד ועוד?". הרים הרב מצאנו את קולו קצת והשיב: "אנחנו יודעים עוד ועוד ועוד ועוד..."
עוד מסופר, כי פעם ביומא דהילולא של הרה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע, נתוודעו יחדיו מרן הדברי חיים עם הרה"ק רבי אליעזר מדז"קוב והרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע, וכשעלה מרן הדברי חיים לבימה לקריאת התורה, קרא הרה"ק מדז"קוב

א' הנוכחים: האם הקפידו שהעושה גלילה יהיה עם טלית? **מרן שליט"א:** אכן מרן אאדמו"ר זי"ע הקפיד על כך

נישוק תפילין ומזוזה וס"ת ות"ח

היה מנשק הציצית כשהניח תפילין דר"ת? **מרן שליט"א:** נישק הציצית רק בעת קריאת שמע שבתפילה.

הגר"ח גולדשטיין: שאלתי פעם את הגריש"א זצ"ל האם מותר לנשק את ידי הרב או גדול בביהכ"נ, וענה דהרי הרמ"א (או"ח סי' צח, א) כתב שאסור לנשק בניו הקטנים בבית הכנסת, ומה לי קטנים ומה לי גדולים, ואמרתי לו שאפשר שת"ח שאני כי הנישוק בידיהם הוא מפני שהשווה הקב"ה כבודם לכבוד המקום, ואינו דומה לנישוק בניו הקטנים. ושאל היאך המנהג אצלנו, והשבתי כי באונגארן היה המנהג לנשק יד רבם, ואמר שאצלם אין המנהג כן, אבל כיון שאצלכם כן הוא המנהג, הרי מנהג ישראל תורה.

והיות שזה היה בפרשת שמות, אמרתי להגריש"א זצ"ל שבפרשה (שמות ה, כז) נאמר ויפגשהו בהר האלקים וישק לו, חזינן אף שזה היה במקום קדוש, אם ענין הנשיקה היא לכבוד תלמיד חכם מותר לנשק, וענה לי הגריש"א שזהו א חסידישע תירוץ, אהרן שאני, ולא בא ללמד על הכלל, כי הרי הרמ"א אוסר... (וראה ספורנו שם על הפסוק וישק לו, וז"ל, 'וכמנשק דבר קדוש').

לאחר כמה ימים הזכרתי לו השיחה הנ"ל, ואמרתי שיתכן להביא ראיה מדברי חז"ל דלכאור' מוכח שיכולים לנשק, שהרי אמרו חז"ל (מכות כב, ב) כמה טפסאי אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה, והנה כמו שנפסק בהלכה דמצוה לנשק הספר תורה, אם כן כל שכן שמצוה לנשק יד ת"ח, וכשמוע זאת נענה הגריש"א זצ"ל ואמר ס'איז א גוטע ראיה, ולפי זה הסיק ואמר שאכן יכולים להקל לנשק יד הגדולים בבית הכנסת ולהשאר במנהג זה.

מרן שליט"א: באמת שבגאליציא וכן בפולין לא נהגו לנשק יד הרב ורק באונגארין.

הגר"ח גולדשטיין: בדברי חנה (ח"א בסופו הליכות והלכות) הובא, שכאשר הגיע הרה"ק רבי חנא מקאלשיץ זי"ע לקאשוי, ונכנס לבית הכנסת דשם, הקיפוהו העם מגדול ועד קטן לתת לו שלום, והיה שם ילד שנשק את ידו בעת נתינת שלום, וצעק הרה"ק מקאלשיץ: חלילה, בבית המדרש, חלילה, וחסף ממנו את ידו מהר.

מרן שליט"א: יתכן לומר דכל ענין זה הוא מחמת קדושת בית הכנסת, ובמקום שיש בו קדושת ביהכ"נ ס' חל גם ענין איסור הנישוק, אבל במקום שאין עליו קדושת בית הכנסת גם לא חל עליו איסור זה של נישוק, כי אין להם דין בית הכנסת, ומאחר שבבתי החסידים התנו קודם למעשה שלא יחול עליהם קדושת ביהכ"נ ס' לכן לא חל גם האיסור הנישוק, ומהאי טעמא מותר גם לאכול ולשתות שם כנודע,

הגם שנפסק להלכה (שו"ע או"ח סי' כח, א) שחייב אדם למשמש בתפילין וכו', וכשיאמר וקשרתם לאות על ירך ימשמש בשל יד וכשיאמר והיו לטוטפות בין עיניך ימשמש בשל ראש, אבל לא ראיתי את מרן אאדמו"ר זי"ע שימשמש וינשק התפילין בעת התפילה, והדבר פלאי, וכמו הרבה דברים שלא השכילו לשאול אז למקור מנהגו.

הגר"ח גולדשטיין: לפני כעשרים שנה אמר מרן שליט"א שא' הראה למרן שליט"א מקור לזה בערוך השלחן (סי' כח) שענין המשמוש בתפילין אין הכוונה שיחשוב כל רגע בהתפילין שהרי זה מהנמנעות, כי כשמתפלל או לומד הרי מחשבתו בזה ולא בהתפילין, ומביא שם שמצא כן בספר אור זרוע (סי' תקפ"ה) שגם מבואר מה שאמרו שחייב אדם למשמש בתפילין אין זה אלא שלא יבוא לידי קלות ראש, הלכך כשאדם מכוון לבו בתפילתו או בהלכה אין זה היסח הדעת דכל שכן דאיכא יראת השם (וראה גם משנה ברורה סי' ע"ד סק"ג ובביאור הלכה שם ד"ה ישן בהם).

הרז"ל הלברשטאם (מקריית הבעש"ט): בחליצת או בהנחת התפילין היה מרן זי"ע מנשקם?

מרן שליט"א: לפעמים היה מנשק, אבל לא בקביעות (ראה שו"ע סי' כח, ג' מנהג החכמים לנשק התפילין בשעת הנחתן ובשעת חליצתן).

אב"ד קרית צאנז טבריה: וכשהיה מרן זי"ע עובר בדלת האם היה מנשק המזוזה או רק היה מניח ידו עליה? **מרן שליט"א:** נהג רק להניח ידו על המזוזה, ולא נישק ידיו אח"כ, וכפשטות לשון הרמ"א (יו"ד סי' רפה, ב) 'יניח ידו על המזוזה'.

הגר"ח גולדשטיין: פעם שאלתי את הגריש"א אלישיב זצ"ל לפשר מנהגו לנשק את הס"ת בריחוק קצת מהס"ת, והשיב דזהו מפאת חשש סכנה המובא ברמב"ם (פי"א מהל' רוצח) שכתב, אסור לאדם ליתן מעות או דינרים לתוך פיו שמא יש עליהן רוק יבש וכו' או זיעה וכו'. ואמרתי שכן הובא בסידור זכותא דאברהם להרה"ק מטשכנוב, שמחמת טעם זה היה נוהג לנשק בידיו ולא בפיו, ואמר לי הגריש"א זצ"ל שמה שאינו נוהג כן, לנשק ביד, משום שאז נראה שמנשק את ידו ולא את הס"ת. ושאלתי הרי ברמ"א (או"ח סי' קמ"ט) איתא שמצוה לנשק, וכללא היא בידינו ששומר מצוה לא ידע דבר רע, והשיב הגריש"א זצ"ל הרי באתחזק היזקא לא אמרינן שומר מצוה.

גם בשם החזון איש הובא שסבר שצריכים לנשק את הס"ת בעצמו, ולא לגעת בס"ת ואח"כ לנשק את ידו.

מרן שליט"א: מרן אאדמו"ר זי"ע היה מנשק את הס"ת בעצמו ולא חשש לזה.

הרז"ל הלברשטאם (מקריית הבעש"ט): האם מרן זי"ע

חול, אבל שאר בתי החסידים התנו בזה שלא יחול עליהם קדושת ביהכנ"ס.

[מתוך שיחות קודש בסעודות ש"ק פרשת חקת תשע"ו]

והאריך בזה בשו"ת דברי חיים (ראה חו"מ ח"ב סי' ל"ד). ובאמת שגם בגאליציא רק בבית הכנסת של העיר נהגו כל דיני קדושת ביהכנ"ס, ולא נהגו בו כלל מנהגי

עם הגרי"ש אלישיב זצ"ל

עיקר המצוה היא ההדלקה, משא"כ במנורה מאחר שהמצוה שלו הוא מערב ועד בוקר הרי מצוותה גם שיאירו, ולכן אם כבתה במנורה זקוק לה, ונהנה הגרי"ש זצ"ל והפליא את נכונות מהלך הסוגיא.

באותו מעמד הזכרתי בפניו את קושית הבית יוסף מדוע מדליקין ח' נרות הרי הנס היה ז' ימים, ואמר לו נכדו, וואס זאגט די זיידע אויף די קשיא, והשיב כיון דקי"ל שאסור לעשות מנורה של ז' קנים דומיא דמנורת בית המקדש, ובכדי שלא יכשלו בזה לכן תקנו לעשות ח' ימי חנוכה, שידליקו במנורה של ח' קנים.

מֶרֶן שְׁלִיט"א: כבר ראיתי להביא תירוץ זה (ראה ברית משה על הסמ"ג, הלכות חנוכה, אות ג).

הר"מ רייך: הרה"ח ר' יעקב משה שפיצר סיפר לי, שפ"א בהיות הגרי"ש זצ"ל אצל כ"ק מרן זי"ע כששהה בעיה"ק ירושלים, ושוחחו בשאלה שהגיע אל מרן זי"ע בימים הללו, ומרן זי"ע צידד להתיר, אבל הגרי"ש אלישיב צידד לאסור (ראה הסיפור באריכות בשפע קודש מנהגי תגלחת, פרק ב', עמוד מד-מה), ובאותו מעמד נענה הגרי"ש זצ"ל ואמר כי יש תשובה על זה בשו"ת עונג יו"ט שגם נקט להלכה לאיסור, וביקש מרן זי"ע לעיין בתשובה, ובשעת מעשה לא מצא הגרי"ש זצ"ל את גוף התשובה, אולם לאחר כמה ימים כשהגיע הרה"ח ר' יעקב משה הי"ו לביתו של הגרי"ש זצ"ל מיד בהכנסו אמר לו הנה מצאתי את התשובה בשו"ת עונג יו"ט, בהפטירו: איני יודע היאך לא מצאתי זאת בשעת מעשה, הרבי שלכם עשה כאן מופת שלא אמצא זאת... **מֶרֶן שְׁלִיט"א:** מרן אאדמו"ר זי"ע הזמין את הגרי"ש זצ"ל לשבע ברכות האחרון שלי, ואף נתן לי דורון דרשה ספר הלשם מזקיניו זצ"ל, וכן כתב בכת"י הקדשה בראש הספר.

הגרי"ש שמרלר: בהקדמת הספר של הלשם כותב שם שנכדו הגרי"ש - שהיה עדיין בימי ילדותו - סייע לו בהעתקת הספר, הרי שהיה לו יד בקבלה...

הגר"ח גולדשטיין: לפני חתונת הרה"ג ר' נפתלי מוטצען שליט"א נכנסתי עמו אל הגרי"ש זצ"ל, ואמרתי אז בתוך הדברים להגרי"ש זצ"ל שהחתן כבר סיים כל הש"ס, ונענה הגרי"ש ואמר, אעפ"כ דארף ער נאך אמאל לערנען ש"ס...

בשנה האחרונה של הגרי"ש זצ"ל נכנסתי אליו שוב עם הגרנ"צ שליט"א, והוא היה אז חלוש מאד וקיבל אותנו כשישב שעון על ב' ידיו, והזכרתי מה שביקש ממנו קודם חתונתו ושאלו קיים את דברי הרב וסיים שוב כל הש"ס, ונהנה הגרי"ש ואחיך, ואמר לו נכדו בבדיחותא אם כן הרי כבר יכול ללמוד קבלה. אז הרים הגרי"ש את פניו ושאל בתמיהה, קבלה? קודם שילמד

מֶרֶן שְׁלִיט"א: שמעתי מהסופר הרה"ח ר' דוד גרינצווייג ז"ל שהיה גר בירושלים, ושאל למרן אאדמו"ר זי"ע את מי ישאל בענין כתיבת סת"ם, והשיב שישאל את הגרי"ש אלישיב זצ"ל, והוא כנראה סיפר למרן זי"ע על גדלותו בתורה... מרן אאדמו"ר זי"ע הפליא את גודל תורתו עוד בשנים שכמעט ולא ידעו לספר ממנו...

הגר"ח גולדשטיין: שמעתי מהרה"ח ר' אברהם הופמן ז"ל על הפעם הראשונה שהיה הגרי"ש אלישיב אצל מרן זי"ע, היה זה לערך בשנת תשכ"א, שאז שהה הגרי"ש בקרית צאנז, וביום א' כשקיבל מרן זי"ע קהל הגיע הגרי"ש ורצה להכנס אל הקו"פ, והיות שהמשמש לא הכירו אמר לו שיש תור ארוך וימתין מעט, ובינתיים נכנס הגרי"ש להיכל המתכתא והתחיל ללמוד בהתמדה כמה שעות עד אמצע הלילה בלי שיבחין שעבר הזמן, כשסיים מרן זי"ע לקבל את הקהל נכנס המשמש למתכתא וראה את האורח שיושב ולומד בהתמדה עצומה, והיה נראה שכלל שכח לגמרי בשביל מה הגיע לכאן, ונכנס המשמש וסיפר זאת למרן זי"ע, כשמוע זאת מרן זי"ע הורה להכניסו מיד, ושהה משך זמן בקו"פ, וכשיצא ליוהו מרן זי"ע בחביבות מיוחדת, והבחינו על מרן זי"ע כי אינו יכול להיפרד ממנו, מרוב חביבותו אליו, ומאז התחיל השייכות עמו.

הר"מ רייך: בהיותי עם חדב"נ כ"ק האדמו"ר מזוועה [שליט"א] בביקור אצל הגרי"ש זצ"ל אמר לו שמרן זי"ע שמר את כתבי היד של המכתבים ששלח אליו, יחד עם חפצי הקודש של זקה"ק. אמר הגרי"ש: אבל הוא חלק עמי הרבה בהלכה... ונענה אליו האדמו"ר מזוועה, הרי כתיב את והב בסופה, אמר הגרי"ש: אכן היה בינינו ידידות גדולה, אבער ער האט זיך נישט געלאזט...

הגר"ח גולדשטיין: הייתי אצל הגרי"ש אלישיב זצ"ל בשנתו האחרונה ביום ב' דחנוכה, ואמרתי לו שאצלנו נוהג מרן שליט"א לומר פלפול לאחר הדלקת הנרות, והתפעל הגרי"ש זצ"ל מאד והתעניין כמה זמן, ואמרתי שבדרך כלל הוא יותר משעה, ושאל על איזה ענין הפלפול, והשבתי על סוגיא דכבתה במסכת שבת ושכלל יום יש מהלך ופלפול אחר על סוגיא זו, ושאל על איזה ענין דיבר מרן שליט"א בשנה זו, ואמרתי שמרן שליט"א עמד על הקושיא שהביא המנחת חינוך במצוה צ"ח על הרמב"ם שכתב דמדליקין המנורה מבחוץ, הא קי"ל דהדלקה עושה מצוה, וכשסיימתי לומר הקושיא, שאל אותי ומה תירץ מרן שליט"א על זה, ואמרתי שהביא מכמה אחרונים שכתבו ליישב דשאני נרות חנוכה מנרות דמנורה, כיון שבחנוכה

בזמננו. נענה נכדו ואמר לו, הרי הסבא הוא סנדק כמעט בכל יום ואיני רואה שהסבא הוא גביר גדול. נענה הגרי"ש ואמר, מפני שלפעמים אנו רואים שיש לו זכויות אחרות ואחד מכסה את השני, ושאלתי לכוונתו, והשיב בזה"ל: איינער איז געזונט ב"ה איז דאס מער חשוב פון געלט...

מֶרֶן שְׁלִיט"א: בפשטות מי שהוא בדרגה כזאת שמרגיש שלא חסר לו מאומה, א"כ אינו צריך לברכה זו, כי זה גופא העשירות שהוא שמח בחלקו...
[מתוך שיחות קודש בסעודות ש"ק פרשת חקת תשע"ו]

בַּחצֵרוֹת קִדְשֵׁינוּ

הקרדיט המלא והראוי מגיע לסוכנות הביטוח 'ביטחון' של הרה"ח ר' חיים שמעון הרבסט שליט"א מקרית הבעש"ט, אשר מלווה את המהלך כולו מתוך מסירות רבה ביותר. מי שמכיר קצת את התחום מבין שאנו, צאנז'ע חסידים, זכו בפייס, כשהתנהלות היא מול סוכנות 'ביטחון' - הסוכנות הנודעת אשר מצליחה תמיד לעמוד בין האזרח לבין חברות הביטוח ולהוציא מהם כל תקציב שרק נכלל בפוליסה.

בשבועות שחלפו לא שקטו ב'עזר לקהל' ובסוכנות 'ביטחון' על השמרים, אלא עמלו להכשיר נציגים מקומיים, לקראת 'מסע המומחים' הגדול. והנה-הנה, כפי המתפרסם בכל ריכוזי אנ"ש, **מסע המומחים הגדול יוצא לדרך, כאשר במהלך שלושת השבועות הקרובים, יפקדו מומחי הביטוח יחד גם גבאי 'עזר לקהל' את כלל קהילות אנ"ש על מנת לסייע לאנשי שלומנו להצטרף אל מיזם ההצלה הגדול, בצורה נכונה ומקצועית.**

והנה עוד בשורה בשיפולי המסע:

מומחה הביטוח הגדול והמוכר, **הרב הרשל הרבסט הי"ו**, יגיע אף הוא לכל ריכוזי אנ"ש, במסגרת 'מסע המומחים', כאשר בכל מקום יוקצה לו חדר מיוחד בו יקבל להתיעצות והדרכה את כל מי שיש לו שאלות מורכבות ואת כל מי שזקוק לתהליך דיסקרטי במיוחד.

היכונו, אנשי שלומנו, לקראת הגעת המומחים.

ויהי רצון שאף אחד מאנשי שלומנו לא יצטרך אף פעם להשתמש בפוליסת הביטוח, שנזכה לבריאות איתנה לעולם ועד.

מִכּוֹן לְהַפְצַת דְּבָרוֹת הַקּוֹדֵשׁ

מהמכון להפצת דברות הקודש נמסר, כי לקראת היריד הגדול של כל ספרי החסידות שמתחיל בשבוע הקרוב ניתן יהיה בעזר השי"ת להשיג את המהדורה החדשה של שו"ת דברי יציב, וכן את המהדורה החדשה של ספה"ק שפע חיים דרשות חורש"י תשמ"ב, שיו"ל זה עתה, במחיר מוזל במיוחד, זאת בנוסף לכל מגוון ספרי הקודש של כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע.

ניתן יהיה להשיג בדוכן 'שפע חיים צאנז' - ביריד שיתקיים ע"י עיתון המבשר. היריד יתקיים בשבוע הבא

ד' חלקי שו"ע ופוסקים ואז נדבר על קבלה. ואמרת להגרי"ש זצ"ל שגם אצלנו עורר מרן זי"ע שהעיקר להשקיע בלימוד הנגלה גפ"ת, נענה הגרי"ש ואמר: א וודאי אזוי, ש"ס אין תוס' דאס איז עיקר...

כשהכנסתי את ספר שפע קודש על התורה בעניני ברית מילה, התעניין הגרי"ש מתי אמר זאת מרן זי"ע וכו', ובתוך השיחה פתח הספר ושם דיבר מרן זי"ע בענין הסנדק שמעשרת ומה שהקשו מדוע אין רואים זאת, ושאלתי את הגרי"ש א צ"ל שאלה זו, נענה על אתר בפליאה, ואמר: איני מבין, בוודאי רואים זאת גם

מִיזֵם הַחִירוֹם 'וְהַצֵּלְתִּי'

מִסַּע הַמוֹמְחִים יוֹצֵא לְדֶרֶךְ

צאנז'ע חסידים די בכל אתר ואתר נחשפו כבר למיזם ההצלה והחירום 'והצלת', מבית 'עזר לקהל', שקבע לעצמו מטרה קדושה: שלא יישאר אף אחד מאנ"ש ללא ביטוח בריאות מקיף.

התוכנית מצילת הנפשות, נולדה על בסיס המצב הכואב:

לאחר שהיו אחדים מאנשי שלומנו (כן יתמעטו!) אשר התבשרו שהם או קרוביהם לקו במחלות קשות ולצורך פתרונות הרפואה מצאו עצמם עם מחויבות למאות אלפי ואף מיליוני שקלים - כשאין מהיכן להשיג סכומים גדולים כל-כך. ואף היו מקרים, לדאבון לב, שמחמת חוסר באמצעים, לא היתה אפשרות להעניק את הטיפול הדרוש, ה' ישמרנו. והמקרים הגיעו לידי גבאי 'עזר לקהל' שריבם רבה ויתפלץ. החליטו הגבאי הראשי דעזר לקהל, הרב ארון זאב טהלר הי"ו, לצאת לדרך חתחתים על מנת להביא את בשורת ההצלה הגדולה.

בשורת ביטוח בריאות מקיף למשפחה כולה - על כל צרה שלא תבוא.

מטרה כפולה עמדת מול עיניו במהלך שנה ומחצה של חיפושים ומו"מ. המטרה הראשונה: למצוא הסכם ביטוח טוב שמכסה את כל המקרים הקשים, ממש, כדי שעל כל צרה שלא תבוא יהיה לכל אחד כספת עם מיליוני שקלים לצורכי הרפואה. והמטרה השנייה: להצליח להשיג את פוליסת הביטוח בהנחה קבועה לכל החיים, במחיר משתלם ביותר ועם הטבות שעולם הביטוח עוד לא הנפיק מעודו.

נוכל לחשוף לכם, אנשי שלומנו, את הנתון הבא, וְדִי: כאשר חברת הביטוח הציעה לגבאי 'עזר לקהל' להרוויח סכום כלשהו על כל אחד מאנ"ש שיצטרף - כמקובל בעולם הביטוח - ביקש הרב טהלר: "את הסכום שאתם רוצים להעניק לנו על כל מצטרף, תעניקו למצטרף בעצמו, על ידי שתוזילו עוד יותר את פוליסת הביטוח".

וכך נוצרה פוליסת הביטוח של חסידי צאנז, אשר כל מומחה ביטוח שנתקל בה, מזדעק בתדהמה: "לא יכול שהגעתם להסכם כזה. במחיר כזה! בהטבות מוגזמות כאלה!"

עטרת צפת ליד שנה

צפת מתחדשת

בפרשת במדבר, שנת חרלי"ג, מגיע שליח צפתי לצאנו העיר ומוסר בידי רביה"ק מרן הרב ר' חיים זייע אגרת בה מגוללים רבי ברוך דוד כהנא וחבריו את עובדת הקמתו השלימה של היקלויז - שהושלמה בנייתו בשנת תשנ"ב. בתוספת ציון שמעות כבר אין בידם לעבד את ארמת הקודש ולהשלימו בהדרגה. באותה שבת מסריו רבנו הקדוש מצאנו בעת קריאת התורה שבימי שבירך מיוחד יתברך התורם למען ביהמ"ד שלו בצפת, כשהוא מסביר: "הלא צריך אני למקום דרכו יעברו תפלותי...". החסידים, ביניהם עשירים מופלגים, מעלים את רף התרומות ואילו הבולט ביניהם, זנגיד ר' אייזיק שטרן, תורם מאתיים מטבעות זהב והופך לענדד התמך של היקלויז.

ומשנשלם היקלויז ומתחילים להתפלל בו, מגיעה בקשה נוספת מאת רביה"ק מרן הידברי חיים זייע:

"התפללו מקדם בי'קלויז, על מנת ששערי התפילה במקום יפתחו מקדם ותפילותי יוכלו לעבור דרכם השמיים".

לימים, באחת ההתבטאויות המרסיטות שלו אודות קדושתה של צפת וקדושתו של היקלויז, שח' כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זייע בהתפעלות גוברת: "לאור דבריו של זקני הקדוש מצאנו שתפילותיו יעברו דרך זה ההיכל, הרי לנו שטרן הידברי חיים עצמו התפלל בית הבתלים הללו שאירחו את תפילתו היוקרת שהגיעה ממרחקים...".

צפת מתחדשת

גולת הכותרת של המוסד המקודש 'עטרת צפת' הוא ללא ספק היקלויז קדישא, אותו מדרש שנבנה בשליחותו הישירה של רביה"ק מרן הידברי חיים זייע ואשר תחילת יסודו היתה ע"י רביה"ק משינאווא זייע - וכיום שערו פתוחים לכל, לאחר ש"כ מרן אדמו"ר הגה"ק זייע השקיע את כל כוחותיו לפתיחתו המחודשת של המקום.

ביהמ"ד מנוהל בידי הרה"ח ר' ברוך קליין הי"ו ובתוכו פועל כולל האברכים בהנהלת העסקן רב השנים לבית צאנו בצפת, הרה"ח ר' מרדכי ישכיל הי"ו. כאשר התצאותי הבסיסיות של היקלויז, המים ואף הסולר לחימום ביהמ"ד בימי חורף סגוריים - מוטלים על כתפי מוסדות 'עטרת צפת' שבהנהלת הרב משה ישראלי ורבי יהושע שמרלר.

מנהלי 'עטרת צפת' רואים מדי חודש בחודשו, ביגיעה רבה, לכיטוי כל ההוצאות, מתוך מטרה מקודשת:

להמשיך את עטרת הצדיקים: להמשיך את תחיית מקום קדוש ונשגב זה.

ביום רביעי וחמישי כ"א - כ"ב תמוז בירושלים עיה"ק באולם פיס סנהדרין ברח' מנחת יצחק 23, ובימים ראשון ושני כ"ה וכ"ו תמוז באודיטוריום ברמת אלחנן בבני ברק, בין השעות 19:00 - 23:00 בערב.

כמו"כ ניתן יהיה להשיג את כרטיס הזכרון החדש ובו אוסף ענק של מבחר דברות הקודש המיוחדים והברורים מכ"ק מרן זי"ע המושמעים מדי שבוע בקול צאנו מחולק ומסודר לפי נושאים. פרשיות השבוע, תפלות ומועדים במחיר מוזל במיוחד.

וכן את כרטיס הזכרון החדש: התלהבות ודביקות בעבודת השי"ת, ובו מזכרת נצח מתפלות והנהגות קודש. הושענות. סליחות. טישים. חופות ומצוה טאנץ' מכ"ק מרן זי"ע במחיר מוזל במיוחד. זאת בנוסף למגוון עצום של כרטיסי זכרון ודיסקים ונגנים מכל דברות הק' מרבוה"ק מכל השנים. פרטים נוספים בטל' 052-7636809.

מסיבת התחלת חומש - בת"ת דרכי אבות קרית צאנו

מסיבת חומש מפוארת נערכה ללמעלה משבעים חתני "בן חמש למקרא" תלמידי כתות ג' בת"ת דרכי אבות בקרית צאנו נתניה, המסיבה נערכה ביום שלישי כ"ט בסיון, בהיכל הגדול בקרית צאנו, אליה באו והתאספו מאות הורים וסבים שצפו בהתרגשות בלתי מוסתרת על המסיבה היפה שהוכנה בטוב טעם ודעת לכל פרטיה.

ברוב התרגשות ושמחה קבלו הנאספים את פני קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א לכבוד השמחה הכפולה של נכדיו חתני המסיבה, הילד שמואל דוד נ"י בן בנו הגה"צ אב"ד קרית צאנו טבריה שליט"א והילד שמואל דוד בן הרה"ג רבי מאיר משולם שליט"א שכיבד את המעמד בהשתתפותו.

מקהלת ילדים מיוחדת הנעימה את המעמד עליה ניצח ברוב כשרון המחנך הרב חיים בלומנטל שליט"א יחד עם כלי הזמור של הר"ר עמרם גרין הי"ו לקול צלילי הזמור עלו התלמידים ומלאו את קומות הבימות שנבנו לשם כך וקושתו ברוב פאר והדר כשלארשם כתרים מרהיבים, ומולם יושבים ומפארים את המעמד רבנים נכבדים סבים ואבות לחתנים היקרים.

את המעמד פתח והנחה בטוטו"ד סגן מנהל הת"ת הרב מרדכי ברוך בלומנטל שליט"א שהביא מדברי חז"ל ומספרי הקודש מפסוקי ומדרשי פרשת השבוע וקישר בין הקטעים, בשלב זה עבר שרביט הנהגת המסיבה למחנכים החשובים המחנך הרב יעקב יוסף לונגר שליט"א והרב שמחה בונם כהן שליט"א בשאלות המסורתיות לחתני המסיבה.

את דבר הת"ת הביא המנהל הרב אלטר יעקב שמעון שר שליט"א הנושא על כתפיו את עול ההנהלה במסירות נפלאה, בדבריו הביא מדברי כ"ק מרן זי"ע ומדברי ספרים וסופרים על מנהג החומש סעודה, ומדברי ספה"ק על גודל זכותם של מלמדי תינוקות של בית רבן ועל חובתנו המתגברת והולכת לחנך את הילדים ללמוד ולקיים את מצוות ה' מתוך שמחה ותענוג. כן קשר כתרי תהילה למחנכים הנכבדים המחנכים המפורסמים הרב לונגר והרב כהן יחד עם המלמדים-העוזרים הרב יוסף מאיר וולנר שליט"א והרב אהרן ארנפלד שליט"א על עבודתם המסורה

בקהילתינו ה'ק' בעיה"ק צפת. בשבוע שעל"ט מסר הרב גדליהו הופנונג הי"ו שיחה מיוחדת לאברכי הכולל. בדבריו הרחיב בשפה ברורה ובאופן מרתק על גודל מעלת לימוד התורה אשר משפיע על האדם בכל תהלוכות חייו. זאת כהמשך לחבורות והשיעורים אשר נמסרים בין כותלי הכולל לפני חברים מקשיבים ע"י הארגון "להבין ולהשכיל", אשר פנים חדשות באו לכאן לעודד את הדבר החשוב הזה.

אחד מהחידושים המרעננים שנעשו בהיכל הכולל הוא התייסדות "סדר מוסר" מיוחד, אשר נתרם ע"י תורם מאנ"ש לעודד ולחזק את סדרי הכולל, כאשר ישנו סדר מוסר מיוחד ב- 15 דקות הראשונות של סדר לפנה"צ, והאברכים המסולאים בפז נטענים אז בכוחות מחודשים ללמוד בהתמדה ע"י לימוד ספרי מוסר, ואברכים רבים מעידים שאין לשער את גודל התועלת שזה מביא להם, בכל המישורים, חוץ מהמתן שכרה בצידה הניתנת בעין יפה. אברכי הכולל ביקשו לשגר ברכות תודה קדם המנהלים המסורים הרה"ח ר' מרדכי ישכיל הי"ו ואיתו עמו המזכיר הנאמן הרה"ח ר' חיים שאטן הי"ו, וכן לראשי הכוללים הרה"ג ר' דוד אסקל שליט"א והרה"ג ר' חיים ישראל הורוביץ שליט"א.

בבית מדרשנו שפע חיים בדרום צפת

בשמחה רבה נחגגה בשבוע שעל"ט שמחת קידושא רבא בבית המדרש לרגל העברת משכנו של הדומ"צ הרה"ג רבי יחזקאל שרגא שימון שליט"א לדור בסמיכות לבית המדרש "שפע חיים".

בקרוב כל תושבי דרום צפת נתרבה השמחה אשר זה כמה שנים שכבר נתיישרה העיר בחדרים לדבר ה', ועדיין אין לשואלים את דבר ה' זו הלכה מקום נגיש להוראה והלכה, ועתה עם בוא הדומ"צ שליט"א לגור בשכונה, שואלים הלכו בה, ובאה הרווחה לאלפי המשפחות החרדיות מכל הקהילות ומכל המגזרים.

בחודש האחרון גם נפתח בביהמ"ד ע"י הרה"ג רבי משה גדליהו לנדאו שליט"א רב בית מדרשנו ישמח משה בתנניה וראש רשת כולל יו"ד, כולל ערב ללימוד יו"ד ע"י רשת כוללי יו"ד בארה"ק, בנוסף לשעה הקבועה אשר מתקיים בו שיעור דף היומי, וכמה וכמה חברות מקרב בני הקהילה, עתה נתווסף חיות וקול התורה נשמע ברמה ע"י האברכים הצעירים אשר זוכים לבנות את ביתם על יסודות קדושה וטהרה, מתוך לימוד ההלכות הנצרכות בעין ובהבנה ברורה.

לאורך כל ימות השנה בהקניית ידיעת הקריאה בהצטיינות ובהשקעה מיוחדת על מדות טובות ויר"ש, ובמיוחד על השקעתם הנהדרת למסיבה זו, כן הודה בדבריו למסייעים תמידין כסדרן לת"ת הר"ר עמרם גולדשטיין - מזכיר הת"ת, והר"ר יקותיאל בלומנטל, על עבודתם המסורה ובמיוחד למסיבה זו.

צעירי הצאן המשיכו לפלפל ולענות בינתיים מדוע הם פותחים בלימוד ויקרא דווקא, מדוע נכתב ויקרא באל"ף קטן ועוד, כשגם מי שמכיר כבר את הדברים מהעבר לא יכל להסתיר את התרגשותו לנוכח הטוהר והמתיקות בהם שרים הילדים ומקבלים עליהם עול תורה ומצוות.

רגעי התרגשות גוברים היו בעת ששרו הילדים בדבקות ניגון גראמען מיוחדים שהולחנו ע"י המחנך הרב כהן בו הם מביעים את רצונם לגדול "תלמידי חכמים" ויראי שמים.

בדברי ברכה בשם הורי התלמידים כובד הרה"ג ר' מאיר משולם שליט"א בן כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, אשר בדבריו הנפלאים ריתק את קהל הנאספים, בדבריו האריך אודות השמחה בהאי יומא, שהוא שמחה על לימוד כל התורה כולה, הן חלק התורה שבכתב והן חלק התורה שבע"פ, וכבר בעת הזאת נותנים שבח והודיה להשי"ת על העתיד. וסיים בברכות לרוב קמי מלכא לרוות רוב נחת דקדושה מכל בניו ותלמידיו לאורך ימים ושנים טובות.

בסיום דבריו הודה למחנכים החשובים שליט"א ולהנהלת הת"ת שעושים הכל להצלחתו לרווחת התלמידים בכל ימות השנה.

בתום המעמד עברו הילדים בסך אל מול פני הקודש לקבל חמשה חומשי תורה מיד"ק ולאחר מכן, בשירה וריקודים הונפו חתני המסיבה על כתפי הוריהם ובמשך שעה ארוכה רקדו ונתנו שיר והודיה להשי"ת על שהגיעו לזמן הזה לראות את צאצאיהם גדלים ופורחים בערוגות כרם עם ה' בדרך היראה והחסידות לשם ולתפארת. ובסיום הוענקו להם חומש ויקרא וחבילת מיני מתיקה.

ההורים, והסבים - שחלקם הגיעו מרחוק כדי לרוות נחת של מצוה, הודו במילים נרגשות להנהלת הת"ת ולמחנכים החשובים שליט"א על השעות המרגשות הבלתי-נשכחות שהיו מנת חלקם, ועל ההשקעה הגדולה שניכרת בכל צעד ושעל של הכנת המסיבה על הצד היותר טוב.

מהנעשה ונשמע בקהילתנו ה'ק' בעיה"ק צפת בהיכל הכולל

חידושים רבים היו לאחרונה בהיכלי הכוללים

מיזם החירום של 'עזר לקהל' - והצלתי. כל אנ"ש מצטרפים

3 דרכים להצטרף

03

אצל סוכנות בטחון 03-9092002
(מענה לאורך שישה ימים)

02

במערכת קול צאנו. שלוחה 85
(משיאים פרטים מלאים ונציג חתר אליכם)

01

אצל הניציים האזוריים
שמונו בכל הקהילות

מיזם החירום של 'עזר לקהל' - והצלתי

מיזם החירום של 'עזר לקהל' - והצלתי

מיזם החירום של 'עזר לקהל' - והצלתי

ברכת מזל טבא וגדיא יאה

ברכות נאמנות למזל טוב ורוב שמחה שגורות בזה קדם ידידינו היקר מזהב ומפז, פאר המעלות ומוכתר בכל מדה נכונה שמו מפארים בהילולים, אהוב חביב ונחמד ונעים, מטובי סופרי המלך - ה'מותבים' במכון עץ החיים, העומד בתמידות לסייע למערכת הבה"ח החתן מורינו **יצחק ליב בודד הי"ו** לרגל השמחה השרויה במעונו שמחת נישואיו עב"ג תחי' בשעטומ"צ ובמזל טוב

ברכותינו שגורות בזה מקרב הלב, שמשמחה זו יושפע שפע ברכות דלעילא ויזכה לראות דורות ישרים ומבורכים, ולשבת באהלה של תורה כל הימים מתוך נחת שפע והרחבת הדעת, מתוך סיד"ש שובע שמחות עד ביאת ינון בב"א.

המאהלים ברוב הערכה

מערכת "בצילא דמהימנותא"

מכון 'עץ החיים'

גליון זה נדבת

ידידנו הנכבד והנעלה, יקר שבערכין

הר"ר אליעזר בן חיים הי"ו

אב"י בקרית צאנז טבריה

לרגל השמחה השרויה במעונו

שפחת הולדת הבת תחי'

במזל טוב ובשעטומ"צ

ובברכת מזל טוב

לאביו הרה"ח ר' שמואל הי"ו - אב"י פעיה"ק ולזקינו הרה"ח ר' חיים הי"ו - אב"י בפ"ת

אך ששון ושפחה ישכון באהלו תמיד

מתוך סיד"ש ושפע רב לעלמי עלמיה

ברכות מאל"פוט משמי ערבות, אשגר בזאת קדם

נכדי יקירי, העוסק בחוקי צורב חשיכה כאורה,

הבה"ח משה דוד נ"י

בן בני הרה"ג רבי אשר ישעי' שליט"א

לרגל יום שמחתו - שמחתנו

בעמדו בכור המבחן על יותר משמונה מאות

דף גפ"ת בבק"אות ישרה ובסברא עמוקה

והתעטרותו בעטרת חכמים ע"י כ"ק מרן

שליט"א בתואר 'החבר'

ויה"ר שתזכה עוד רבות בשנים לשבת באהלה

של תורה מתוך מנוחת ושלות הנפש

הכ"ד זקניך

הרה"ח ר' זלמן מוטצען הי"ו - וויליאמסבורג

מסע המומחים

מומחי סוכנות הביטוח 'בטחון' יחד עם גבאי עזר לקהל, יוצאים למסע בן 3 שבועות, במהלכו יחוו בכל קהילותינו הק' ברחבי ארץ-הקודש ויסייעו להמוני אנשי שלומנו להצטרף אל מיזם ההצלה הגדול - והצלתי

מסע המומחים 🚗 תכנייה

קרית מלך רב: כ"א ו-כ"ב בתמוז | אלעד: ו' באב | אשדוד: כ"ה בתמוז
 בית שמש: כ"ט בתמוז | ביתר עילית: גבעה א - מוצ"ש פרשת מסעי,
 גבעה ב-1 - כ' בתמוז, גבעה ב-2 - מוצ"ש מטות | בני ברק: בימ"ד רבי יהודה
 הלוי - כ"ה בתמוז, בימ"ד רמת אלחנן - כ"ז בתמוז, בימ"ד רב אשי - כ"ז בתמוז
 חיפה: י"ט בתמוז | טבריה: כ' בתמוז | ירושלים: קרית צאנז - כ"ו בתמוז,
 היכל צבי - כ"ח בתמוז | מודיעין עילית: ג' באב | פתח תקווה: ג' באב
 צפת: קלוז - ח"י בתמוז, בימ"ד שפע חיים - כ"ח בתמוז

מזל | שבת | 10.11.2017

והצלתי
 מיזם ההצלה הגדול של עזר לקהל

מבטחים את כל אנשי בביטוח בריאות חספי

בטחון
 ביטוח - פנסיה - אגודת

לקהל
 בארץ

חבל ההצלה

מגיע עד אליך!

מומחי הביטוח יחד גם גבאי 'עזר לקהל' יזמינו בעירנו על מנת לסייע לכל אחד בדרכי ההצטרפות למיזם ההצלה הגדול - ביטוח בריאות חייו ומלא הטבות לכל צאצאיו חסיד

מיזם ההצלה
הגדול של
עזר לקהל
והצלת
מבטחים את כל אנשי בביטוח בריאות חיוני

מיזם ההצלה הגדול וסל ההפכות המיוחד לחסידי צאנז, הם דווקא ברכישת פוליסה אצל נציגי עזר לקהל או סוכנות בטחון

הנציג האזורי שלך

<p>בית שמש מוה"ר אברהם פריינד 053-4193104</p>	<p>אשדוד מוה"ר שמואל גרוסברג 052-7191400</p>	<p>אלעד מוה"ר חיים דב אסקל 052-7654394</p>	<p>קרית צאנז נתניה מוה"ר נח וימר 058-3284076</p>
<p>טבריה מוה"ר ישראל קליין 058-3237049</p>	<p>חיפה מוה"ר שמואל בנימין אייזנבאך 052-7142670</p>	<p>בני ברק מוה"ר נח לאווי 055-6788585 מוה"ר מרדכי חטובני 052-7116618</p>	<p>ביתר עילית מוה"ר בערל פרנקל 054-8523941</p>
<p>צפת מוה"ר יהודה שטמר 054-8543364</p>	<p>פתח תקוה מוה"ר הרשל הרבסט 052-7646654</p>	<p>מודיעין עילית מוה"ר חנוך הענך פלדמן 052-7184094</p>	<p>ירושלים מוה"ר ישראל שחמן 058-3295495 ומוה"ר מנחם רייניץ 050-4107372</p>

מיזם ההצלה הגדול של עזר לקהל

והצלת

מבטחים את כל אנשי בביטוח בריאות מקדי

בטחון

שימו לב מיזם ההצלה הגדול וסל ההטבות המיוחד לחסידי צאנז, הם דווקא ברכישת פוליסה אצל נציגי עזר לקהל או סוכנות בטחון

טעגלעך צפת

את וזמן רבצדיקים אשר הולך וט...
 כותשים לתפארת. שני בני בדרשות אשר
 מפנים את השירה והאוסדות. בית המדרש
 הגדול אשר בו שכן רבמקום העיר
 שהתקדש בקדושת רב הקדוש מישראל
 התלמוד התורה המפואר בו מדגלים
 עדים של שא קדשים עד ועד בעבודת
 מאשי שלמע קבועים דורות בעד
 מדינות עפרת הוסיף אורי ועמולה

הקדושים שרפי בעלה. האלו
 הכנות ולמנות את אהב הקדושה בענת
 של בעלה. מקום קדוש סמוע עולות
 הפילה של מרא הרבני וזים ועם
 השהקת רבש זכות דגן עכש כלהים
 מבערים של הורה חשך הארי מפרשות
 שהשמן עמד לו כדעין האה-הנה זכים
 אע לראת את העטרת הוורת כדעת.

הלימוד התורה המפואר

סג תלמידים - 28 אשר צוץ

ועדת הדיוור

סיום ועידת הפעולה סגובות איש בסד

הקלוז קדישא

הבאת נעים והפול לרישם

מקוואות טהרה

מסודם של ריבוק מעטאות זרע

בית המדרש טעל חיים

בית-המדרש הפשו כדום הפיד

קופת החסד

למשך במשפחות איש המעוררים בעיר

הרב משה ישראלי והרב יהושע שמרלר

לתרומות. פנו אל מנהלי 'עטרת צפת'

מרכז
התורה והחסד
קרית צאנז

בס"ד המזרחי

עטרת תפארת, יקר וגדולה

נענוד לראש האברכים הנכבדים והיקרים, גדולים בתורה ובהוראה, היזשכים בבית ה' לילות כימים וכל שיגם ושיחם בתלמודם מתוך אהבת תורה ויקודת, שמים רבים לא יוכלו לכבותה נהרות לא יטשטו, בני תורה ותלמידי חכמים מופלגים שעוזרים בשלם התורה לפנייהם ושפס הטוב הולך לפנייהם כגדולים אשר בארץ המה

מטובי הלומדים, פארי הגדולים של רשת הכוללים "מרכז התורה" קרית צאנז נתניה - שזכו לסצוא כדי מידתם לזיבחן על תלמודם ולקבל הוקרה והערכת פאת כ"ק מרן אדמו"ר הגד"ק שליט"א בעידן רעיא דרעקין בשבת שלאחר הילולת כ"ק מרן אדמו"ר הגד"ק זצ"ל, ע"י קרן הפרסים 'שפע חיים ותורה

הרה"ג ר' **משה יוסף המרמן שליט"א**

הרה"ג ר' **שמעון רייך שליט"א**

הב' החשוב מודיעו **יעקב וורובל הי"ו**

שזכו בהצלחה בכור המבחן בהכנה נכונה ובסכרא ישרה

על כל ש"ס תלמוד בבלי

הרה"ג ר' **מיכאל דייטש שליט"א**

שעמד בהצלחה בכור המבחן בהכנה נכונה ובסכרא ישרה

על כל סדר קדשים גפ"ת

במסגרת קרן ידיעת הש"ס

תזכו לחמשיך בהתקלחתכם במעלות התורה והחוראה, מתוך לב שוקק של אהבת תורה וראת שמים, בדרך המסודה לט מרבותינו הקדושים, אביהם ורמם של ישראל כ"ק מרן אדמו"ר הגד"ק זצ"ל והמארת לנו על ידי ממשיך שושלת הזהב כ"ק מרן אדמו"ר הגד"ק שליט"א שאברכי "מרכז התורה" הם בבת עינו ומקבלים מאת הקודש יקר וגדולה בשולחנות הגדוירים ובחורמנויות טונות, ויזכו לשבת בבית ה' כל ימי חייהם כאות נפשים שהתורה

יודל שפדא

ראשי הכוללים והאברכים

רבנן ותלמידיהון

